

Տ Ի Ի Ս Թ Ո Ի Բ

1331

Հասցի
Գրասենյակ
Սպարապետ

ՄԱՆՁՈՒՄԷԻ ԷՖԲԵՍՐ ՆԱՄ ՃԼԻՏԷՆԻՆ
Ս Ա Հ Ի Պ Ի Մ Թ Ի Ե Ա Ջ Ը
Վ. Յ. ՓԱՆՈՍԵԱՆ ՄԱՐԻՃԷԹԻՅԱԿ
ԼԻՍԱՆԸ ԼԷԹԱՅԷԹՐԷՍԱՆԸ ԹԻԻՐՔԻՏԷՆ
ԱՅՆԷՆ ԷՐՄԷՆԻՃԷ ՀՐՈՒՑԱԹԱ ՆԱԳԼ

ՊԷ

ՄԷԱՐՅԻ ՈՒՄՈՒՄԻՅՆԷ ՆԷՋԱՐԷԹԻ ՃԷԼԵԼԷՍԻ
ԸՈՒԽԱԹՐՅԱԹԱՊ ՈՒ ՆԷՇՐ ԻՏԻՄԻՇ ՏԻՐ

ՃԻԻՁ

Ի Ս Թ Ա Ն Պ Օ Լ
ԳԱՆԱԹԱՏԱ ԲԷՐՇԷՄՊԷ ԲԱՋԱՐԸՆՏԱ Ն. 41, ԻԲՈՒ ԽԱՆԸՆՏԱ
ՄԱՆՁՈՒՄԷԻ ԷՖԲԵՍՐ ԹԱՊԵԱՆԷՄԻՆՏԷ

1881

40
41

Տ Ի Ի Ս Թ Ո Ի Ր

ՄԱՆԶՈՒՄԷԻ ԷՖԻԵԱՐ ՆԱՄ ՃԷՐԻՏԷՆԻՆ

Ս Ա Հ Ի Պ Ի Մ Թ Ի Ե Ա Ջ Ը

Պ. Յ. ՓԱՆՈՍԵԱՆ ՄԱՐԻՊԷՓԻՅԱԷ

ԼԻՍԱՆԸ ԼԷԹԱՅԷԹՐԷՍԱՆԸ ԹԻՐԻԲԻՏԷՆ

ԱՅՆԷՆ ԷՐՄԷՆԻՃԷ ՀՐՈՒՅԱԹԱ ՆԱԳԼ

ՎԷ

ՄԷԱՐԻՅԻ ՈՒՄՈՒՄԻՅԵԷ ՆԷՋԱՐԷԹԻ ՃԷԼԻԷՍԻ

ՐՈՒԽԱԹԸՅԼԱ ԹԱՊ ՈՒ ՆԷՇՐ ԻՏԻԼՄԻՇ ՏԻՐ

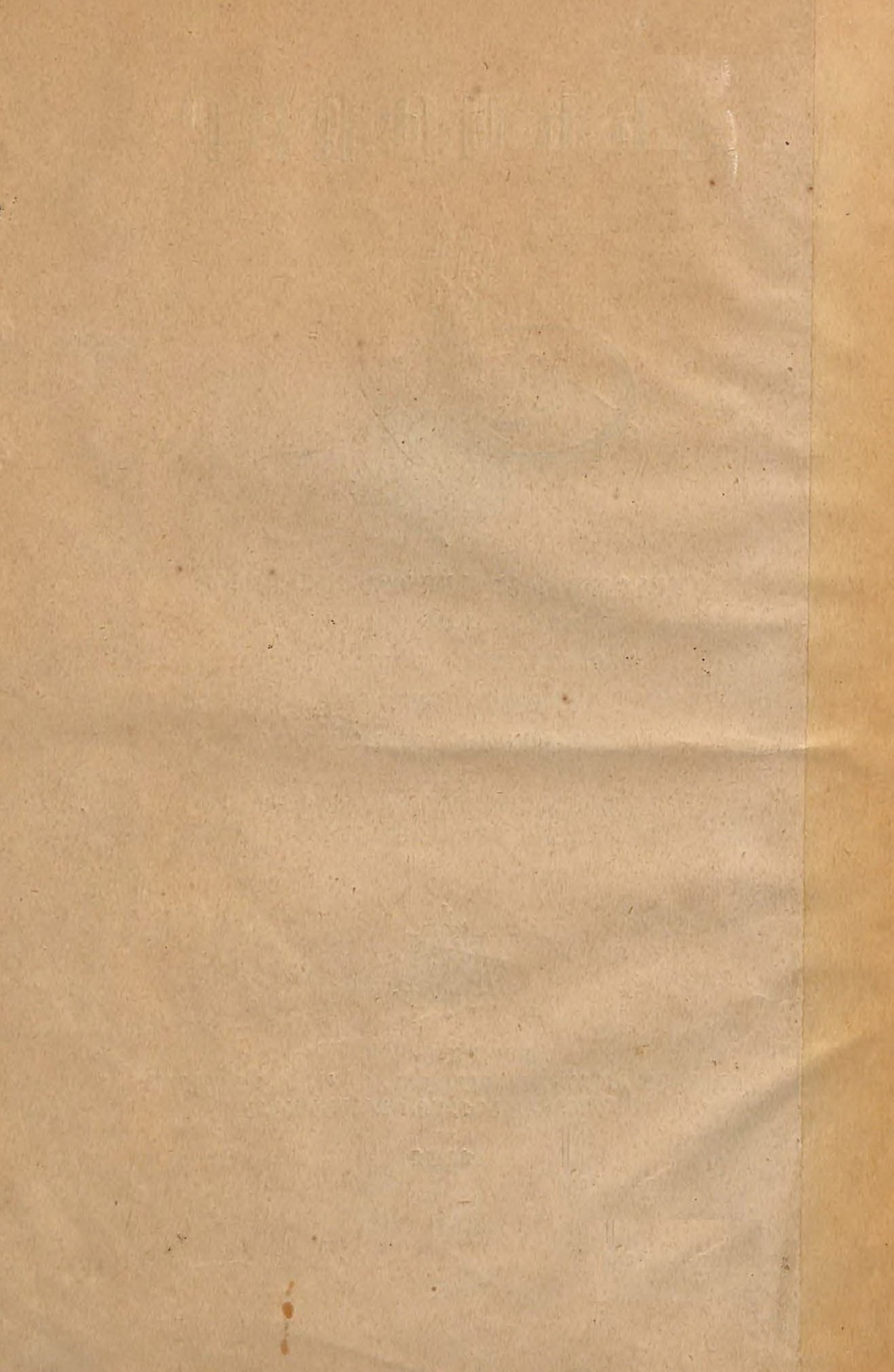
Ի Ս Թ Ա Ն Պ Օ Լ

ԳԱԼԱԹԱՏԱ ԲԷՐՇԷՄՊԷ ԲԱԶԱՐԸՆՏԱ, Ն. 41, ԻԲՈՒ ԽԱՆԸՆՏԱ

ՄԱՆԶՈՒՄԷԻ ԷՖԻԵԱՐ ԹԱՊԽԱՆԷՍԻՆՏԷ

1881

Տ Ի Ի Մ Թ Ո Ւ Բ

ԿԻԻԼԽԱՆԷՏԷ ԳՐԱԱԹ ՕԼՈՒՆԱՆ

Ի Ա Թ Թ Ը Հ Ի Ի Մ Ա Ե Ո Ւ Ն Ո Ւ Ն

Ս Ո Ւ Բ Է Թ Ի Տ Ի Բ

ձիւմէնէ մաշխում օլտուղու իւզրէ, Տէվլէթի Ալիյեէմիզին պիտաւէթի (1) զուհուրինաէն պէրու, ահքեամը ճէլիլէյի Գուրանիկէ վէ գալվանինի Շէրիկէնէ քէմալիլէ ըիաւէթ օլունտուղունտան, Սալթանաթը սէնիյեէմիզին զուվլէթ ու միքնէթ (2), վէ պիլճիւմէթէ պատարնընընընէփահ (3) ու մամուրիյեէթի (4) ըիւթ պէյի զաւէթէ (5) վասըլ օլմուշ իքէն, եիւզ էլիլ սէնէ վարարըր ըի, գալպիլի (6) միւթէագղըրպէ (7) վէ

էսպապը միւթէնէվլիաւէ (8) մէսինի, նէ Շէրի շէրիֆէ վէ նէ գալվանինի միւնիֆէնէ (9) ինզըրաա (10) ու իմթիւսալ (11) օլունմամագ հասէպիլիլէ, էվլէլլի զուվլէթ ու մամուրիյեէթ պիւլաքս զաաֆ (12) ու ֆագրա միւպէտաէլ (13) օլմուշ, վէ հալ պու ըի, գալվանինի Շէրիկէ թաշթընտա իտարէ օլունմասեան մէմալիքին ըայտար (14) օլամանաճաղը վաղըհաթման (15) պուլունմուշ օլուպ, ձիւլուսու հիւմուու,

(1) Պէրաէէլ, պաշլանիլըն:
(2) Մէրնէլ, գուարէթ, զուվլէթ:
(3) Բէֆահ, բահաթ իւզրէ կէշինմէք:
(4) Մամուրիյեէլ, շէն օլմագ, ապաա օլմագ:
(5) Ղաւէլ, զաւէ, սօն, ուն:
(6) Ղալալէ, զալլէլէր:
(7) Մէլէէէգղըր, պիլր պիլր արգաընտան կէլէն:

(8) Միւթէնէվլէ, աիւրլիւ աիւրլիւ:
(9) Միւնիֆ, եիւքսէք:
(10) Խնգըէա, իթասթ:
(11) Խիթիւսալ, մուվաֆագաթ իթմէք:
(12) Ձաաֆ, զայիֆիլէ:
(13) Միւպէտաէլ, տէյիլիլմըշ:
(14) Բայտար, գալիլ, թէմէլլի:
(15) Վաղըհաթման, պէլլի օլմու, աշիքէար օլմու:

նուսնուղ բուզու ֆիրուզունտան պէ-
 բու, էֆրեարը խայրիէթ-ասարը մի-
 լիւքեանէմիզ տախի, միւճէրբէա ի-
 մարը (1) մէմալիք ու անհա (2), վէ թէր-
 ֆիհի (3) ահալի վէ ֆուգարա գալի-
 եէյի նաֆիտարնա (4) միւհնարը, վէ
 մէմալիքի ճէվլէթի Ապլիյեհմիզին մէվ-
 գրի ճօղրաֆիսնէ, վէ արաղիի միւն-
 պիթէսինէ, վէ խաղզըն գապլիյեհէթ
 վէ խթիտատարընա նաղարէն, էս-
 պապը բաղրմէսինէ թէչէպալիւս օլուն-
 տուզու հարտէ, պէչ ծն սէնէ զարֆրն-
 տա, պիթէվֆիլգրհի թաալէա, սուվէ-
 րի (5) մաթըւպէ հասըլ օլաճաղը զա-
 հիր օլմաղա, ալիս ու ինանէթի հազ-
 րէթի Պարիեէ իթիմատ (6), վէ խնու-
 աը բուհանիյեհէթի ճէնապը ֆէյլամ-
 պէրիեհէ թէվլէսալու (7) ու իսթիմատ (8)
 պիլլէ, պուստան պէօյլէ, տէվլէթի
 Ալիյեհէ վէ մէմալիքի մահրուսէմիզին
 հիւսնի խտարէսի զըմնընտա, պաղը
 գալանինի (9) ճէտիտէ վաղ ու թէէ-
 սիսի (10) բաղըմ վէ միւհիմ (11) կէօ-
 րիսնէրէք, իչպու գալանինի միւզ-
 թաղիեհէնին (12) մէվատար (13) էսասի-
 եհսի տախի, էմնիեհէթի ճան, վէ մահ-
 ֆուզիյեհէթի ըրգ ու նամուս ու մալ,
 վէ թայեհինի վէրիլի, վէ ասաքիրի միւզ-
 թաղիեհէնին սուրէթի ճէլլ, վէ միւս-
 տէթի խթիլատամը (14) գապլիյեհէլէրին-

տէն խպարէթ օլուպ, շէօյլէքի, տիւն-
 ետաա ճանտան վէ ըրգ ու նամուս
 տան աաղ (15) պիլլ շէյ օլմատըրըն-
 տան, պիլլ ատէմ անլէրի թէհիլէրէտէ
 կէօրաիւրճէ, խըրդաթը զաթիյեհէ (16)
 վէ ճիպլիլիյեհէթի ֆըթրիեհսինտէ (17),
 խիեանէթէ մէյլ օլմատա պիլլէ, մու-
 հաֆաղայի ճան ու նամուսու իչին,
 էլլէթիթէ պաղը սուրէթլէրէ թէչէպ-
 պիւս (18) խաէճէկի, վէ պու տախի
 տէվլէթ վէ մէմիէքէթէ մուզիրը (19) օ-
 լաիէրիկի միւսէլլէմ (20) օլտուզու մի-
 սիլլու, պիլլաքս (21) ճան ու նամուսու
 տան էմն օլտուզու հալտէ տախի,
 սըտղ ու իսթիլգամէթ տէն (22) այրըլ-
 մաեաճաղը, վէ իչի վէ կիւճիւ, հէման
 տէվլէթ վէ միլլէթինէ հիւսնի (23) խըա-
 մէթ տէն խպարէթ օլաճաղը տախի,
 պէտիհի (24) վէ զահիր (25) տիլ :

Վէ էմնիյեհէթի մալ գապլիյեհէսինին
 ֆըզտանը (26) հալմտէ խաէ, հէրքէս,
 նէ տէվլէթ վէ նէ միլլէթինէ ըսընա-
 մաեըպ, վէ նէ խմարը միլքէ պաղա-
 մաեըպ, տայիմա էնտիչէ (27) վէ իլթի-
 րապտան (28) խալի օլամաարըլը միսիլ-
 ըու, աքսի թաղ տիրինտէ, եանի էմ-
 վալ ու էմլաքինտէն էմնիյեհէթի քեա-
 միլէսի օլտուզու հալտէ տախի, հէման
 քէնտի իչի իլէ, վէ թէվսի (29) տայի-
 րէյի թէայեիւշլլէ (30) ուզըաշլլ, վէ

(1) Իմար, մամուր գըլմադ, շէն գըլմադ :
 (2) Անհա, նահիյեհէլէր :
 (3) Թէրֆէհ, նան ու նիյմէթէ նայլ օլմադ :
 (4) Նոճի, ֆայիտէլի :
 (5) Սուվէր, սուրէթլէր :
 (6) Իլիհմաք, ինանադ :
 (7) Թէվլէսալու, խաղիսէթ վէ տօղըւլուզ
 իւզլէ սաղըլմադ :
 (8) Իսթիմատ, կիւվէմլէք :
 (9) Գալանինի, գանուշլար :
 (10) Թէէսի, թէմլ օլմադ :
 (11) Միւհիմ, բէք բաղըմ :
 (12) Միւհիմ, իլթիլաղը :
 (13) Միւհիմ, մատալլէր :
 (14) Խաթիլաթ, պիլիլի պիլլ խըամէթէ թայ-
 էին իթմլէք :
 (15) Ասաղ, պիստէ աղիւ օլմադ :

(16) Խըրդաթ, զաիլիէ, պիլլ ատամըն եարա-
 աղըլըլ :
 (17) Ծիպիլիյեհէթէ ֆըթրիէ, պիլլ ատամըն տօ-
 զուզաա օլմա թապիլաթը :
 (18) Թէչէպալիւս, էլլ ակըլ, պաղաեըր :
 (19) Մուզիրը, գարարըլ, գարար վիլիհի :
 (20) Միւսէլլէմ, սահիւս օլմադ պիլլէմլ օլմադ :
 (21) Պէլաքս, զըտար օլմադ :
 (22) Խաթիլաթ, տօղըլուզ, իլիւտէ սատըղլը :
 (23) Հիւսն, կիւշլլէք :
 (24) Պէտիհի, ալիքեար :
 (25) Չահիր, ալիքեար :
 (26) Միւհիմ, էքսիլլէք, Նօղտան :
 (27) Խիւսնի, քէտէր, մէրադ :
 (28) Խաթիլաթ, ֆիլիլիլ լուհաթ սըղըլըլ :
 (29) Թէվսի, կիւշլլէթմլէք, շօղալթմադ :
 (30) Թէայեիւշլլէ, կիւշլլմլէք :

քէնտրտինտէ կիւն պէ կիւն տէվլէթ վէ միլլէթ դայրէթի վէ վաթման մուհապ պէթի արթըպ, ծնա կէօրէ հիւսնի հարէքէթէ շարըշաճաղը, շիւպհէտէն ազատէ արբ :

Վէ թայեխնի վէրկի մատտէսի տախի, շիւսքի պիր տէվլէթ, մուհաֆազայի մէմայիքի իշին, էլպէթթէ աակէր ու լէշկէրէ (1), վէ սայիր մէսարիֆի միւղթաղիյեէէէ միւհթամ զարազ, պու խտէ, ադճէ իլէ իտարէ օլունաճաղընա, վէ ադճէ տախի թէպանըն վէրկիսիյէ հասըլ օլաճաղընա պինաէն, պունուն տախի, պիր հիւսնի սուրէթինէ պագըլմագ էհէմթ (2) օլուպ, էկէրչի, մուգատտէմէրտէ, վարիտաթ զանն օլունմուշ օլան եէատիվահիա (3) պէլլիյեէսինտէն (4), լէհիւլհամո (5), մէմայիքի մահրուսէմիղ ահայիսի, պունտան էվիլէլճէ գուրթուլ մուշ իսէտէ, ալթըր թախրիպիյեէտէն (6) օլուպ, հիշ պիր վագըթտա սէմէրէյի (7) նաֆիաար (8) կէօրիւլէմէեէն իլթիզամաթ ուսուլի մուզիբրէսի, էրէէվմ՝ ճարի օլարազ, պու խտէ, պիր մէմէքէթին, մէսալիհի սիւտալիյեէ (9) վէ ումուրու մայիյեէսինի, պիր ատէմին, եէտտի (10) իթթիւտարընա (11), վէ պէրքի բէնչէյի ճէպը ու դահրընա (12) թէպիմ՝ պիմէք օլարազ, օլ տախի, էկէր զաթէն, պիր իյիճէ ատէմ՝ տէյիլ իսէ, հէման քէնտի չըգարընա պագըպ, ճէմիի հարաքեաթ ու սէքէ-

նաթը (13), զատը ու զուլման իպարէթ օլմարըլլա, պատէղին, էհալլիյէ մէմայիքտէն հէր ֆէրտին (14), էմյաք ու գուարէթինէ կէօրէ պիր վէրկի միւնասիպ թայեխն օլունարազ, քիմ սէտէն զիւտտէ շէյ ալլնամմասը, վէ Տէվլէթի Ապիյեէմիղին, պէրրէն (15) վէ պահրէն (16) մէսարիֆի ասկէրիյեէ վէ սայիրէսի տախի, գալանինի իճապիւէ իլէ թահտիտ (17) ու թէպէն (18) օլունուպ, ծնա կէօրէ իճրա օլունմասը, լըզըմէտէն արբ :

Վէ ասկէր մատտէսի տախի, պէր միւսվալը մուհարրէր, մէվատաը միւհիմմէտէն օլարազ, էկէրչի, մուհաֆազայի վաթման իշին ասկէր վիրմէք, ահայինին ֆէրիզէյի զիմմէթի (19) իսէտէ, շիմտիյէ գատար ճարի օլուզու վէճհիէ, պիր մէմէքէթին, ատէտի (20) նուֆուսու մէվճուտէսինէ պագըլմաեարազ, քիմինտէն թիւթպէյի թէհամ միւլլնտէն զիւտտէ, վէ քիմինտէն նօգսան ասկէր իթթէնիլմէք, հէմ նիզամ սըզըզը վէ հէմ զիւրաթ ու թիճարէթ մէվատաը նաֆիաարըն իլսալընը (21) մուճիպ օլուզու միսիլու, աակէրլիկէ կէլէնլէրին, իլա նիհանէթ (22) իւլէօմր, իթթիւտամյարը տախի, ֆիւթուրու (23) վէ գաթը թէնասիլլու (24) միւսթէրլիմ (25) օլմագտա օլմարըլլա, հէր մէմէքէթտէն, լիւզումու թագտիւրինտէ (26), թայէպ օլունաճազ նէֆէրաթը ասկէրիյեէ իշին, պագը ուսուլի

(1) Լէշկէր, ասկէր, օրտու :
(2) Էհէմթ, բէք լըզըմը :
(3) Եէրպի վահիթ, եալընըպ պիր աաամըն էլինտէ օլմագ, վէ անըն քէյիֆինէ պագըլը պուլունմագ :
(4) Պէլլիյեէ, պէլլալար :
(5) Լէհիւլհամո, շիւքիւր Ալլահա :
(6) Թախրէշ, իտարապ իթթի :
(7) Մէրէրէ, միւլլէ, ֆայիտէ :
(8) Նաֆի, ֆայիտէլի :
(9) Մէհասիյեէ, լըլիթ/գտեա տայիւր :
(10) Եէրպի, էլ :
(11) Իթթիւտար, քէյիֆ, մէրաա, իթթիք :
(12) Գահր, զօր, ճէպը :

(13) Մէհնաթ, իճմալ, թէքեասիլլ, պիզայտ :
(14) Ֆէրտ, պիր աաամ : (ԼԵՊ :
(15) Պէրրէն, գարաճա սլան :
(16) Պահրէն, սէնիզճէ օլան :
(17) Թահրէր, հուտուտ իշինէ ալմագ :
(18) Թէպէն, ալթընար զըլմագ :
(19) Պէրիլիկէ զիմմէթ, շախտէն սօրճ :
(20) Արտ, սանը :
(21) Իլսալ, սօզմագ :
(22) Իլա նիհանէ, սօնունա գատար :
(23) Պիւթուր, գատաֆ, կէվլէքլիլ :
(24) Թէնասիլլ, սիլլիլինն տէվաթը :
(25) Մէսթիլլէ, սէպիպ օլունու :
(26) Լիւզումու թագտիլլիտէ :

հասէնէ (1), վէ տէօրթ վէ եախօսս պէշ
 սէնէ միւստէթ խթիխտամ գըմնըն-
 տա տախի, պիր թարիգը միւնալէ-
 պէ (2) վազ ու թէէսիս օլունմասը,
 իճապը հալտէն տիր:

Վէշնասըլ, պու գավաննի նիդա-
 մէյնէ հասըլ օլմասըլգճա, թահօսիլի
 գուվվէթ ու մամուրիյեէթ, վէ ասա-
 եիշ ու խթիրահալթ միււթին օլմա-
 եըպ, ճիւմէսինն էսասը տախի, մէ-
 վատոր մէշրուհէտէն (3) խպարէթ օլ-
 տուդուհտան, ֆիւնապաա, ասհապը (4)
 ճիւնհանըն տալպարը, գավաննի շէ-
 րիյեէ իգթիղասընճա, ալէնէն (5), պէր
 վէճհի թէտգըղ (6) կէօրիւլիւպ հիւքմ
 օլունմասըլգճա, հիշ քիմնէ հազդըն-
 տա, խէֆի (7) վէ ճէլի (8), իտամ (9) վէ
 թէտմիմ (10) մուամէլէսի իճրասը ճայիլ
 օլմամագ, վէ հիշ քիմնէ թարաֆըն-
 տան, տիկէրինն ըրղ ու նամուսունա
 թասալլու թ վուգու պուլմամագ, վէ
 հէր քէս էմվալ ու էմթրինէ, քէմալի
 սէրպէսթիյեէթ լէ մալիք վէ միւ թէտար-
 րըֆ օլարագ, օնա պիր թարաֆտան
 միւտախէլէ (11) օլունմամագ, վէ ֆա-
 րապա, պիրինն թէօհմէթ վէ գապու-
 հալթը վուգուինտէ, անըն վէրէսէսի,
 օլ թէօհմէթ վէ գապահալթ տան պէրի
 իւզ-գիմմէ (12) օլաճաղլարընտան, ա-
 նըն մալինն միւսաստէրէ (13) իլէ, վէրէ-
 սէսի, հուգուգու իրսիյեէլէրինտէն (14)
 մահրում գըլընմամագ, վէ թէպաայի
 Սայթմանալթը սէնիյեէմիղտէն օլան էհ-
 լի իպլամ վէ միլէլի սայիրէ, պու միւ-
 սաստալթը շահանէմիղէ, պիլա խթիխ-
 նա (15) մաղհար օլմագ իւզրէ, ճանն ու
 ըրղ ու նամուս ու մալ մատտէլէ-

րինտէն, հիւքմի շէրի իգթ իղասընճա,
 քեաֆիֆէյի մէմալիլի մահրուսէմիլ ա-
 հալիսինէ, թարաֆը ճահանէմիղտէն,
 էմնիյեէթի քեամիլէ վիրիլմիշ, վէ տի-
 կէր խուսուսլարա տախի, իթթիֆագը
 ասարա իլէ գարար վիրիլմէսի լազըմ
 կէլմիշ օլմագլա, մէճիսի Ահքեամի
 ապիյեէ ապագաը, տահա լիւզումու
 մէրթէպէ թէքսիլ (16) օլունարագ, վէ
 վիւքէլա վէ ըիճալը ճէվլէթի Սալիյեէ-
 միլ տախի, պազը թայեին օլունաճաղ-
 էյեամտէ, օրատա իճթիմա իտէրէք,
 վէ ճիւմէսի, էֆքեար ու միւթալա-
 ալթընը, հիշ շէրինմէեիպ, սէրպէսթ-
 ճէ սէօյլէեէրէք, իշպու էմնիյեէթի
 ճանն ու մալ, վէ թայեինն վէրկի խու-
 սուսլարընա տայիր, գավաննի միւզ-
 թաղիյեէ, պիր թարաֆտան գարար-
 լաշարըլըպ, վէ թանգիմալթը սակէ-
 րիյեէ մատտէսի տախի, Պապը սէ-
 րասիլէրի ճարը շուրասընտա սէօյլէյի-
 լիպ, հէր պիր գանուհ գարարկիր օլ-
 տուգճա, իլա մատալլահա թատլէա
 տիւսթուր իւլ-ամէլ թուլթուլմագ
 իւզրէ, սլալէասը խալթըլ շիւմանու-
 նումուգլա թատալգ վէ թէվլիհ (17) օ-
 լունմագ իլին, թարաֆը հիւմանու-
 նումուգա արղ օլունտուն:

Վէ, իշպու գավաննի շէրիյեէ, միւ-
 ճէրրէա տին ու տէվլէթ վէ միլը ու
 միլլէթի խհեա իլին վալ օլունաճաղ
 օլտուդուհտան, ճանիպի հիւմանու-
 նումուգտան, իլիաֆընա հարէքէթ
 վուգու պուլմանաճաղընա, ահտ ու
 միաագ (18) օլունուպ, իըրգայի շէրիֆէ
 օտասընտա, ճէմիլի իւլէմա վէ վիւքէ-
 լա հազըր օլտուգլարը հալտէ, գասէ-

(1) Հասէն, կիւզէլ:
 (2) Մէնուվէպէ, նէօպէթ:
 (3) Մէշրուհ, պէ կան օլունմուշ օլան:
 (4) Ասապը, սահիպլէր:
 (5) Ալէնէն, պլմ հուգուրունա:
 (6) Թէտգըղ, հազըլգալթի հալի արամագ:
 (7) Խէֆի, կիլի:
 (8) Ըլէլի, ալիքեար:
 (9) Իտամ, էօլալթմէք:
 (10) Թէտմիմ, գլհիրլմէք:

(10) Թէտմիմ, գլհիրլմէք:
 (11) Մէնուվէպէ, իշ գարըլմագ:
 (12) Պէրի էնդիմէ, գապահալթալղ օլմագ:
 (13) Մէնուսարէրէ, գալթ իթմէք:
 (14) Հոգուգու էրիլէ, միրասնա հազգլար:
 (15) Պիլա էմնիյեէն, այլը սէլի օլմանարագ:
 (16) Թէքսիլ, շօղալթմագ:
 (17) Թէվլիհ, թանգիլմ իթմէք, թէրիլ լիլ լթմէք:
 (18) Միագ, ահտ, բէյման, վիրիլէն սէօլ:

մի (1) պիլլահ տախի օլունարադ , իւլէմա վէ վիւրէլա տախի թահլիֆ (2) օլունաճաղընտան , ճնա կէօրէ , իւլէմա վէ վիւզարատան , վէլհասըլ հէրքիմ օլուր իսէ օլուն , գավանինի Շէրիյեհէհէ մուխալիֆ (3) հարէքէթ իսէնլէրին , գապահաթը սապիթէլէրինէ կէօրէ , թէէտիպաթը լանրգայարընըն , հիչ ըիւթպէհէ , վէ խաթըր ու կէճիւլէ պագըլմանարադ , իճրասը զըմնընտա , մախսուսէն ճէգա գանուննա մէսի տախի , թանգիմ իթտիրիլին :

Վէ ճիւմլէ մէէմուրինին , էլհալէթի հաղիհի (4) , մըգաարը վաֆի (5) մաալարը օլարադ , շահէա (6) հէնուզ (7) օլմանանլարը վար իսէ , ճուր տախի թանգիմ օլունաճաղընտան , շէրան մէնֆուր (8) օլուպ , խարապլիյէթի միլըին սէպէպի սաղամը օլուն ըիւշ վէթ մատտէյի քէրիհէսինին (9) , ֆիմապաա աաէմի վուգուի մատտէսին տախի , պըր գանունու գալի իլէ , թէէքիսինէ պագըլըն :

Վէ քէյֆիեաթը մէշրուհէ , ոսուլի

աթիգանը պիւթիւն պիւթիւն թաղեիր (10) վէ թէճտիա (11) տիմէք օլաճաղընտան , իչպու իրատէյի Շահանէմլը , ճէրոսատէթ վէ պիլճիւմլէ մէմալէքի մահրուսէմլը ահալիսինէ , իլան ու իշաա օլունաճաղը միսիլու , տիւվէլի միւթէհապէ (12) տախի , պու ոսուլուն , ինշապահաթ թաալէա , իլէլ էպէա պապ սարնա շահիա օլմադ իւզրէ , ճէրոսատէթ լիպլուէ մուգըլիմ պիլճիւմլէ սիւֆէրանա տախի , ըէամէն պիլսիլիլին :

Հէման , Բապպիմիլը թաալէա հաղըթթլէրի , ճիւմլէմիլը մուվաֆֆադ պուեուրսուն :

Վէ պու գավանինի միւէսսիսէնին խիլաֆընա հարէքէթ իսէնլէր , Ալլահ թաալէա հաղըթթլէրինին լանէթինէ մաղհա՛ր օլունլար , վէ իլէլ էպէա ֆէլահ (13) պուլմասընլար , ամին :

Ձի 26 շապան , սէնէ 1255 , եէվ մի բազար :

(1) Գուսէպի դէլահ , Ալլահ իւմլիէ Եէմլի իթմէք :
 (2) Թահլիֆ , Եէմլի վիլմէք :
 (3) Մուխալիֆ , սիր շէյլն զըտար :
 (4) Էլհալէթի հաղիհի , շիմսիքի հալ :
 (5) Վաֆի , վէֆա իտէր օլան , թամ :
 (6) Շահէա , Եէլը :

(7) Հէնուզ , տահա , շիմսիյէ գասար :
 (8) Մէնֆուր , նէֆրէթ խիլմիլ :
 (9) Քէրիհի , մէլրուհի :
 (10) Թաղէր , ալիլիլ թիլմէք :
 (11) Թէճտիա , Եէնիլլէմէք :
 (12) Միւթէհապէ , մուհապպէթլի :
 (13) Ֆէլահ , ըահաթ :

ԻՍՒԱՀԱԹԱ ՏՍՅԻՐ, ԹՄԲԱՅՐ ՎԼԻՔԵԱՂԵԹԻ ՄՈՒԹՒԱԳԱԵԱ ԽԻԹԱՊԷՆ ,

ՊԱՂԵԱՍԸ ԽԱԹԹՐ ՀԻԻՄԱՆՈՒՆ ԻԼԷ ՄԻԻՎԼԵՇՇԱՀ ՇԵՐԷՖՍՍՏՐՐ ՕՂԱՆ

ՅԵՐՄԱՆՐ ԱՍՂԻՆԻՆ ՍՈՒՐԷԹԻ ՏԻՐ

Պատէլ էլզ ապ :

Եկտտի մուէ յերտի (1) միւլիւքեա-
նէմէ վէտիայի (2) ճէնապը Պարի օլան
քեաֆֆէ յի սունուֆու թէպապի շա-
հանէմին, հէր ճիհէթ լէ թէմամիի հու-
սուլի սաատէթ հալի, ազաէմի (3) էֆ-
քեարը խայրէյեթ-տիսարը (4) Փատի-
շահանէմ օլարազ, ճիւլուսու մէյմէ-
նէթ-մէնուսու (5) հիւմանուսում կիւ-
նիւնտէն պերու, պու պապաէ զու-
հուրա կէլէն հիմէմի (6) մախասսէյի
շահանէմին, համա օլաուն, բէք չօզ
սէմլէյի նաֆիսարը մէշուա օլուպ,
միլք ու միլլէթիմիլլին մաուսրիյեթ
ու սերլէթի (7), սն պէ սն (8) թէպա-
նիւա (9) իթմէքաէ իսէաէ, Տէվլէթի
Աալիյեթմիլլին շանընա մուվաֆրզ, վէ
միլլէլի միլթէմէտալինէ (10) արատընա
պիհազզ (11) հայիզ (12) օլաուզու մէվ-
զըլի (13) ապի վէ միւ հիմմէ լաւրզ օ-
լան հային բէմալէ (14) իսալը (15) իչին,
չիմուլլէ գատար վազ ու թէէտիսինէ
մուվաֆֆազ օլաուզում նիլամալթը

ճէտիսէյի խայրէյեթնին, էզսէր նէվ (16)
թէէքիտ ու թէվիլի, մաթլուպու մաա-
աէլէթ-մաահուպու Փատիշահանէմ օլ-
աուզու հալաէ, ումում թէպապի
շահանէմիլլին մէտալիյի (17) ճէմիլլէյի (18)
համիյեթթեքարանէլէրի, վէ միլթթէ-
ֆիզը խասը պահիլիւլ իիլաարմիզ (19)
օլան աիւվէլի մուֆախիսամէնին հիւմ-
մէթ ու մուալլէնէթի խայրիսահանէ-
լէրի էսէրի օլմազ իւզրէ, Տէվլէթի
Աալիյեթմիլլին, պու քէրրէ, պի կնանէ-
թուլլահի թաալէա, խարիճէն (20) հու-
զուզու սէնիյեթսի, պիլր գաթ տահա
թէէքիտ (21) իլլէտիկինէ, վէ պու ճի-
հէթլէ, շու տար, Տէվլէթի Աալիյեթմիլլ
իչին, պիլր գէմանը խայրէյեթ-իզթի-
րանըն (22) մէպաէի (23) օլաճալընտան,
տախիլէն (24) տախի, Մալթանաթը սէ-
նիյեթմիլլին, թէզլէլաի (25) գուվլէթ ու
միլլէթիլինի, վէ ըէվապըթը (26) գալ-
պիյեթյի վաթանտաչի իլէ, պիլրպիլի-
նէ մէրպութ (27) օլան, վէ նազարը
մաատէլլէթ էսէրի միւշէֆֆիլզանէմ

(1) Եկտտի մուէ յերտի գուսարէ թլի օլան էլ :
(2) Վէտիա, Էմանէթ :
(3) Աքտէմ, Էն Էլք, պիլրին ճի :
(4) Տիւր, գարլանըճը :
(5) Մէյմէնէթ ճիւլուսու, մէյմէնէթէ, պիլրէրէթէ
ալրչիլ :
(6) Հիւմէմ, հիւմմէթլի :
(7) Մէրլէթ, գէնիլլիլլէ :
(8) Ան պէ սն, կիւն պի կիւն, հէր վազըթ :
(9) Թէպանիւա, արթմազ :
(10) Միլթէթիլլին, միլթէթի, թէլրպիյիլի :
(11) Պիհազզ, սուլէն հազզը օլարազ :
(12) Հայիլ, մալլէթ օլմազ :
(13) Հալիլ, մալլէթ օլմազ :
(14) Մէվլէթ, ալրլէթ :

(16) Էզսէր, թէքմիլլիլլէ :
(17) Խալ, Էլթիլլիլլէ :
(18) Էլզ սէր նէվ, Էլնի պալտան :
(19) Միլթթէ, զալրէթ :
(20) Ճիւլուս, բարազ :
(21) Իիլա, սուլթ օլմազ :
(22) Խարիճէն, ախարտան :
(23) Թէէտի, գալլիլլէ :
(24) Իքիլէր, իզտամ իթմէք, պօլլամամազ :
(25) Մէպաէ, պալլանիլլէ, թէմլիլ :
(26) Տախիլէն, իչիլրալէն :
(27) Թէպանիւա, չօզալթմազ :
(28) Բէվապըթ, բապըթ ալար, պալլար :
(29) Մէրպութ, պալլէ :

տէ (1) միւսապի պուլունան քեաֆիէ-
 յի սունուֆու թէպաայի շահանէմին ,
 հէր երուգաէն հոսոս յի թէմամիի սու-
 առէթի հալ , վէ մէմալիքի շահանէմի-
 զին մամուրիյեթինի միւսթէլզիմ օ-
 լաճագ էօպապ ու վէսայիլին (2) , ան
 պէ ան իլէրուլէմէսի , միւրատը մէր-
 համէթ-իթիեատը միւլիւքեանէմ իզ-
 թիզատընաան պուլունատուդունա պի-
 նաէն , խոսուսաթը արթիյեթ իւզ-
 զիքրին (3) իճրատընա , իրատէ յի մաս-
 առէթ իֆատէ յի Փատիշահանէմ շէ-
 րէֆատարը օլմուշուր : Շէօյէքի ,
 կիւլիսանէտէ գրատթ օլունան խաթ-
 թը հիւմանուսում իլէ , վէ թանդի-
 մաթը խայրիյեթ մուճիպինճէ , հէր
 տին ու մէզհէպտէ պուլունան քեաֆ-
 ֆէ յի թէպաայի շահանէմ հազգըն-
 տա , պիլա խթիանա , էմիյեթի ճան
 ու մալ , վէ մահֆուղիյեթի (4) նա-
 մուս իլին , թարաֆը էշրէֆի փատիշա-
 հանէմտէն վատ ու իհսան օլունան շ-
 օլան թէէմինաթ , պու քէրրէ տախի
 թէէքիտ ու թէէյեիտ (5) գըլընար-
 դընտան , պունուն քեամիլէն ֆիիլէ (6)
 շրգարըմասը իլին , թէտապիրի (7) միւ-
 էսաիրէնին (8) իթթիսազ (9) օլունամ-
 սը , վէ զիյրի ճէնահը (10) արթիֆէթի
 սէնիյեթ յի Փատիշահանէմտէ օլարազ ,
 մէմալիքի մահրուսէ յի Շահանէմտէ
 պուլունան իրիսթիեան վէ սայիր թէ-
 պաայի զայրի միւսլիմէ ճէօմաաթլա-
 րընա , էճոատը սազամըմ թարաֆլա-
 րընտան վիլիլիլ , վէ սէնինի (11) ա-
 խիլէտէ իթա վէ իհսան գըլընար շ-
 օլան պիլճիւմէ իմթիեազաթ վէ մուս-
 ֆիեաթը ըու հանիյեթ , պու քէրրէ տա-
 խի թազրիլ վէ իազա գըլընար , ֆա-

գաթ , իրիսթիեան վէ թէպաայի զայ-
 րի միւսլիմէ յի սայիրէնին հէր պիր
 ճէօմաաթը , պիր մէհիլի (12) մուսայէէն (13)
 իլինտէ , իմթիեազաթ վէ մուսֆիեա-
 թը հազըրէլէրինին ըույեթ վէ մուսայ-
 եէնէսինէ իպթիտար (14) իլէ , օլ պապ-
 տէ վազթըն , վէ կէրէք ասարը մէ-
 տէնիյեթ վէ մալիւմաթը միւրթէսէ-
 պէնին (15) իճապ իթտիրաթիլի իպահա-
 թը , իրատէ վէ թէնիպի Շահանէմ
 իլէ , վէ Պապը Աալիմիլին նէզարէթի
 թահթընտա օլարազ , մախոսսէն
 Բաթրիլիսանէլէրտէ թէշրիլ օլունա-
 ճագ մէճիլպէր մարիֆէթիլլէ պիլիւ-
 զարէրէ , ճանիպի Պապը Աալիմիլլէ արլ
 ու իֆատէ իլլէմէկէ մէճպուր օլա-
 րազ , ճէննէթմէքեան սպու իւլ ֆէթհ
 սուլթան Մէհէմմէտ խանը սանի հազ-
 րէթլէլլի , վէ կէրէք ախաֆը սազամ-
 լարը թարաֆլարընտան , բաթրիլլէր
 իլէ իրիսթիեան բիսթօպօլարընա ի-
 թա պուլրուլմուշ օլան ըուխաթ ու
 իլթիտարը , նիեաթը ֆիլթիւվիլթի-
 քեարանէ յի Փատիշահանէմտէն նալի ,
 իշպու ճէօմաաթլարա թէէմին օլուն-
 մուշ օլան հալ ու մէվզրի ճէտիա իլէ
 թէվիֆիզ օլունուպ , վէ բաթրիլլէրին
 էլճալէթի-հազիհի ճարի օլան ուսուլի
 ինթիլիսապիլիլլէրի իսլահ օլունուղ-
 տան սճրա , բաթրիլլէր պէրաթը ա-
 ալիսինին ահքեատընա թաթպիլգան ,
 գայտը հաեաթ իլէ նասպ ու թայեին
 օլունուպարը ուսուլինին , թէմամէն վէ
 սահիհէն իճրա , վէ Պապը Աալիմիլ ի-
 լէ ճէօմաաթը միւսթէլիֆէնին ըուէս-
 սայի ըուհանիյեթսի պէյինտէ գա-
 լարկիլ օլաճագ պիր սուրէթէ թաթ-
 պիլգան , բաթրիլ , վէ մէթրօլլիտ ,

(1) Մէ-շէֆֆէք , մէրհամէթ խիճի :
 (2) վէ-սուլլէ , վէ-սիլլէր , սէպէպլէր :
 (3) Անիյեթէնէ-շէ-շէր , աշազըտա զիքր օլու-
 նան :
 (4) Մահֆուղիյեթի , հըրիզ օլունամազըրդ :
 (5) Թէէյեիտ , ախզաթ :
 (6) Միլլէլլէ լէֆարմէ , իճրա իթմէք :
 (7) Թէ-տապիր , թէտապիրէր , շարէլլէր :

(8) Մէ-տաիր , թէէսլիլլի :
 (9) Իլլիլիտաղ , պաշլամագ , էլ արթմագ :
 (10) Ձէյրէ ճէնահ , ճէնահ էանի դանատ աթըր :
 (11) Մէշէն , սէնիլլէր , երլար :
 (12) Մէհլլէ , միւհլլէթ , վազըթ :
 (13) Մուսայէէն , պիլիլ :
 (14) Իպթիտար , պաշլամագ :
 (15) Մէ-գիլէ-էպ , գազամըրլլէ :

վէ մէրխասա, վէ բիսգօպօս, վէ խա-
խասնորն, հինի նասպընտա, ուսուլի
թաշիֆիյեհնին⁽¹⁾ իփա գըլընմասը,
վէ հէր նէ սուրէթ վէ նամ իլէ օլուր
խէ օլտան, բաշիպլէրէ վիրիմէրտէ
օլան ճէվայիլ⁽²⁾ ու սովախտաթ⁽³⁾,
ճիւմլէթէն մէն օլունարապ, եէրինէ,
բաթրիզլէրէ վէ ճէօմնաթ պաշլարը-
նա, վարխտաթը մուայեհնէ թախտա,
վէ բու հպանը սայրիքէնին տախի, բիւթ-
պէ վէ մանարպըրընըն էհէմմիյեթիթ-
լէրինէ, վէ սրունտան սօնրա վիրիլէ-
ճէր գարարա կէօրէ, քէնտիլէրինէ,
պէրլէճհի հազգանիլէթ մուաշլար
թայեին օլունուպ, ֆազաթ, Խրիսթի-
եան բաշիպլէրինին, էմվալը մէնգուլէ
վէ դայրի մէնգուլէլէրինէ, պիր կիւնա
սէքթէ իրաա օլունմանարապ, Խրիս-
թիեան վէ սայիր թէպաայի գայրի
միւ սլաէ ճէօմնաթլարընըն, միլլէթճէ
օլան մասրահաթլարընըն իտարէսի, հէր
պիր ճէօմնաթըն, բու հպան վէ սովա-
մը⁽⁴⁾ պէ յինտէ միւնթէխապ⁽⁵⁾ աա-
ղատան միւրէքքէպ պիր մէճիսին,
հիւնի մու հափաղատրնա հաթլալէ գը-
լընմասը, վէ էհայիսի ճիւմլէթէն պիր
մէզհէպաէ պուլունան շէհիր, վէ գա-
սապա, վէ գարիեթլէրտէ, իճրայի այ-
եինէ մախտուս օլան էպնիլէհնին, վէ
կէրէք մէքթէպ, վէ խասթախանէ, վէ
մէզարըրգ միսիլու սայիր մահէլլէրին,
հէյեաթը ապիլեթլէրի իւզրէ թամիլը
վէ թէրմիլլէրինէ, պիր կիւնա մէվա-
նի⁽⁶⁾ իգա⁽⁷⁾ օլունմանըպ, պէօյլէ
մահէլլէրին միւ ճէտտէտէն ինչասը լա-
զըմ կէլսիքտէ, բաթրիզ վէ եա բու-
էտայի միլլէթին թաալիպի⁽⁸⁾ հայլն-
տէ, պունլարըն բէամ ու սուրէթի ին-
չասը, պիր քէրրէ ճանիպի Պասըր Աա-
լիլիզէ արզ օլունմապ իզթիլզա իտէ-

ճէկինտէն, պա սուվէրի մարուզէ գա-
պուլ իլէ, միւթապլիզ օլաճապ իրա-
տէյի սէնիլէէյի Միւլիւքեանէմ մու-
ճիպլինճէ, իզթիլզասը իճրա, վէ եա
պիր միւտտէթի մուպիէնէ զարփըն-
տա, օլ պապտէ օլան իթիրազաթ⁽⁹⁾
պէեան օլունուպ, պիր մէզհէպլին ճէօ-
մնաթըր եալընըզ օլարապ, եանի սու-
յիլիլլէ գարըրգ օլմանարապ, պիր
մահէլլտէ պուլունուր իտէ, օ եէրտէ,
այիլինէ միւթաապլիզ խու սուսաթըր, զա-
հիրէն վէ ալէնէն իճրատա, պիր տիւր-
լիւ գուեուտա⁽¹⁰⁾ տիւշար օլմանըպ,
ահայիսի էտեանը⁽¹¹⁾ միւթմէլիֆէտէ
պուլունան ճէօմնաթլարտան միւրէք-
քէպ օլան շէհիր, վէ գասապա, վէ
գարիլէլէրտէ իտէ, հէր պիր ճէօմնա-
թըն թազըմը, սարին օլաուզու այրը-
ճա մահէլլտէ, պալէտաէ պաթմ ու
պէեան օլունան ուսուլէ իթթիպաէն,
քէնտի քիլիտէ, վէ խասթախանէ, վէ
մէքթէպ, վէ մէզարըրգլարընըր, թա-
միր ու թէրմիլլէ միւզթէպիր օլապիլ-
մէսի, վէ միւճէտտէտէն ինչա օլուն-
մասը իզթիլզա իլլէեհն էպնիլէեհէ կէ-
լինճէ, պանյար իչին, բուխտաթըր լա-
զըմէնի, Բաթրիզլէր վէ եախտա ճէօ-
մնաթ մէթրօլիպլէրի, ճանիպի Պա-
սըր Աալիլիպաէն իսթիտա իտիպ, ճէվ-
լէթի Սալիլիէմիլզճէ պունտա պիր կիւ-
նա մէվանիլի միքրիէ օլմատըզը հալ-
տէ, բուխտաթըր Սէնիլէէմ էրզան գը-
լընմասը, վէ պու մոզուլէ իչլէրտէ,
հիւքիւմլէթ թարափընտան վուգու
պուլաճապ մուամէլաթ, բիւլլիլէն հաս-
պի օլմասը, վէ պիր մէզհէպէ թապի
օլմալարըն ատէտի նէ մըզապ օլուր
խէ օլտան, օլ մէզհէպլին, քէմայի սէր-
պէսթի իլէ իճրա օլունմասըր թէէմին
իչին, թէտասպիրի լազըմէ վէ գալիլ-

(1) Ուսուլի խախտաթըն, եէմն վիրմէքլէք ու-
սուլի:
(2) Ճէվայիլ, աթիլիլէլէր, իհասնիլէր:
(3) Ալախէթաթ, ապայիպլէր, ալիլըպ:
(4) Ալաճ, ահայիլ, խազ:
(5) Միւնթէխապ, սէլիլլէր:

(6) Մէվանիլ, մանիլէր, մէնն իսիճիլիլլէր:
(7) Իգա, վուգու պուլաուրմազլէր:
(8) Թաալիպ, պիլիլլէնմէքլէք:
(9) Իլիլիլլէր, իթիրազլար, էօլիլլէր:
(10) Գուեուտա, մէվանիլ, կիւճիլիլլէր:
(11) Էպեան, տիլիլլէր:

եհնին իմ թիսապ գըլլնմասը, վէ մէզ-
հէպ, վէ լիսան, վէ եախօտ ճինսիյ-
եէթ ճիհէթ լէրլյէ, սունուփու (1) թէ-
պտայի Սալթանաթը սէնիյեհմտէն,
պիր սընըփըն ակտեր սընըփընտան ա-
շաղը թուլթուրմասընը միւթէզամ-
մին օլան քեափփէյի թապիրաթ (2),
վէ էլփաղ (3), վէ թէմեիզաթ, մու-
հարրէրաթը տիվանիյեհտէն (4), իլէլ
էպէա մահվ ու իզալէ գըլլնմասը, վէ
ահատար նաս պէյնիտէ, վէ եախօտ
մէհմուրին թարափլարընտան տախի,
մուճիլի շէյն (5) ու ար օլաճադ, վէ եա
նամուսա թօլուճաճադ հէր տիւրլիւ
թարիփ ու թալիսիփին իսթիմալի, գա-
նունէն մէնն օլանմասը, վէ չիւնրի,
մէմալիքի Մահրուսէմտէ պուլունան
հէր աին ու մէզհէպլին այելինի, պէր-
վէճհի սէրպէսթի իճրա օլունտուզուն-
տան, թէպաայի Շահանէմտէն հիշ պիր
քիմէմնէ, պուլունտուզու տինին այելի-
նինի իճրատէն մէնն օլունմամասը, վէ
պունտան աօլանը ճէվր ու էզա կէօր-
մէմէսի, վէ թէպալիլի տին ու մէզհէպ
իթմէր ի պրէ, քիսնէ իճպար (6) օլուն-
մամասը, վէ Սալթանաթը սէնիյեհմի-
զին մէհմուրին ու խատէմէսինին ին-
թիսապ ու նասպը թէնսիպ, վէ իրա-
տէյի Շահանէմտէ մէնութ օլարապ,
թէպաայի աէվլէթի Ալիեհմին ճիւմէ-
սի, հէր գանդի միլլէթտէն օլուր իտէ
օլան, աէվլէթին խրամէթ վէ մէհ-
մուրիյեհթ լէրլինէ գապուլ օլունաճադ-
լարընտան, պունլար էհլիյեհթ ու դա-
պիլիյեհթ լէրլինէ կէօրէ, ումում հադ-
գընտա մէրի իւլ իճրա օլաճադ նիլա-
մաթա իսթիսալէն (7), մէհմուրիյեհթ-

լէրտէ իսթիսաամ օլունմալարը, վէ
Սալթանաթը սէնիյեհմ թէպաաարն-
տան պուլունանլար, մէքեաթիպի (8)
շահանէմին, նիլամաթը մէվզուալա-
րընտա, կէրէք սիննճէ վէ կէրէք իմ-
թիհանճա, մուդարրէր օլան շէրայիթի
իփա իլլէտիքլէրի թագաիրտէ, ճիւմ-
լէսի, պիլա ֆարգ ու թէմնիլ, տէվ-
լէթի Ալիյեհմին մէքեաթիպի ասկէրլի-
եէ վէ միլլիյեհտինէ գապուլ օլունմա-
սը, վէ պունտան պաշգա, հէր պիր
ճէօմաթ, մէարիփ, վէ հիրէֆ (9), վէ
սանաեիա (10) տայիր, միլլէթճէ մէք-
թէպլէր եարմաեա մէհզուն (11) օլուպ,
ֆադաթ, պու մագուլէ մէքեաթիպի
ու մումիյեհնին ուտուլի թէտրիս (12) վէ
մուալլումէրլինին ինթիսապը, աազա-
սը, թարափը Շահանէմտէն մէսուպ
միւլթիլիթ պիր մէճիսի մէարիփին (13),
նէզարէթ ու թէֆթիլի թահթընտա
օլմասը, վէ էհլի իսլամ իլէ Խրիսթի-
եան վէ սայիր թէպաայի զայրի միւս-
լիմէ միեանէսիտէ, վէ եախօտ թէ-
պաայի իաէվիյեհ, վէ սայիր թէպաայի
զայրի միւսլիմէտէն մէզահիլի (14) միւլ-
թէլիֆէեհ թապի օլանլարըն, պիր պի-
րի պէյնիտէ, թիճարէթ վէ եախօտ
ճինաեաթա միւթապիլիզ գուհուրա
կէլէճէք ճէմիի տաալի, միւլթէլիթ
տիվանլարա հալալէ օլունուպ, իսթի-
մաի (15) տալա իլին, իշպու տիվանլար
թարափընտան սոգա օլունաճադ մէճ-
լիլէր, ալէնի օլաճազընտան, միւտ-
տաի (16) իլէ միւտտաի ալէյ (17) մու-
վաճէհէ օլունարադ, պունլարըն իդա-
մէ (18) իտէճէքլէրի շահիալէր, թէգա-
րիլի (19) վազաալարընը, տայիմա, քէն-

(1) Սունուֆ, սընըփլար :
 (2) Թապիրէր, թապիրէր, սէօլէյիլլէր :
 (3) Էլփաղ, լափղար, սէօլլէր :
 (4) Մահարրէրաթը տիվանիյե, գալէմլէր :
 (5) Շէյն, աերպ :
 (6) Իճպար, ճէպը իթմալիք :
 (7) Իսթիսալէն, իթաաթ իտէրէք :
 (8) Մէքեաթի, մէքէպլէր :
 (9) Հիրէֆ, հիւնէրլէր, իլլէր :
 (10) Սանաեի, սանաթլար :

(11) Մէհզուն, իլիլիլի, բուխաթլար :
 (12) Թէտրիս, տէրս վլրմէքլիք :
 (13) Մէարիֆ, իլմ ու մալիմաթլար :
 (14) Մէզահիլի, մէզհէպլէր :
 (15) Իսթիմա, իլիթմէք, տիլլմէք :
 (16) Միւտտաի, տալաճը, տալա իտէն :
 (17) Միւտտաի ալէյ, հազգընտա տալա օլու-
 նան ասլմ :
 (18) Իդաճէ, գալգըլմագ :
 (19) Թէգարիլի, թապիրլէր :

տի այելին ու մէզհէսլէրի իւզըէ իճրա
 էտէճէքլէրինի, պիր պիր եհմին իլէ
 թասաիգ իլլէմէլէրի, վէ հուգուգու
 ստիլյեէէէէ այլա օլան տասալի տախի,
 էեալաթ ու էրլիէէ (1) միւսլաթէլիթ (2)
 մէճիլէրինտէ, վալի վէ գասարի մէմ-
 լէքէթ հազըր օլտուգլարը հալտէ,
 շէրան վէ եա նիգամէն բույեէթ օլու-
 նուպ, իչպու մէհաքիմ վէ մէճալիս-
 տէ, մուհաքէմաթը վազըրա, ալէնի իճ-
 բա օլունմասը, վէ իրիաթիւնան վէ սա-
 յիր թէպաայի գայրի միւսլիմէտէն իբի
 քիմնէ պէ յինտէ, հուգուգու իրսլյեէ
 կիպի տասալի մասսուսէ, սահիպ տա-
 վա օլանլար, իսթէտիքլէրի հայտէ,
 բաթրիպ վէ եա բուէսաս, վէ մէճալիս
 մարիֆէթիլլէ բույեէթ օլունմադ իւզ-
 բէ, հալալէ գըլընմասը, վէ միւճա-
 գաթ վէ թիճարէթ գանունլարըյլա
 միւսլիթէլիթ ախլանլարտա իճրա օլու-
 նաճադ ուսուլ ու նիզամաթ, մուրա-
 ֆաաթ միւմրին մէրթէպէ, սիւ բաթը
 կրմալ օլունարապ, վէ զապթ ու թէտ-
 րլին (3) գըլընարապ, մէմայլերի մահ-
 բուսէյի նահանէմաէ միւսլիթասամէլ օ-
 լան էրլինէյի միւսլիթէլիֆէէէ թէրճէ-
 մէ իլէ, նէչը ու իլան օլունմասը, վէ
 հուգուգու ինսանիլէէէրի, հուգուգու
 ստալէթ իլէ թէվիֆիգ (4) իթմէք իչին,
 մաղիննէյի սույ (5) օլանլարըն, վէ եա-
 խօտ թէէտիպաթը ճիւզլիլէէէ միւս-
 թահազգ պուլունանլարըն, հապս
 ու թէվիգըրարընա մախսուս օլան
 քեաֆիֆէյի մահպէս, վէ մահալլի սա-
 յիրէտէ, ուսուլի հապսիլյեէնիլն, միւմ-
 րին մէրթէպէ, միւտտէթի գալիլէ
 դարֆընտա, իսլահընա միւսլաշէրէթ
 օլունմասը, վէ հէր հալաէ, հապսիսա-
 նէլէրտէ պիլլէ, ճանիպի Սալթանաթը
 Աէնիլէմաէն վալ գըլընան նիզամա-
 թը ինպըպաթիլիլէէէ մուվաֆըզ օլան
 մուամլէթտան մասատա, հիչ պիր կիւ-

նա միւճազաթը ճիւմանիլյեէ, վէ էլիլ-
 եէթ ու իշքէնճէէէ միւշապիհ քեաֆ-
 ֆէյի մուամլէլէ տախի, քեամիլէն լալլ
 ու իպթալ գըլընմասը, վէ պունուն
 իսլաֆընտա վուգու պուլաճադ հա-
 բաքեաթ, շէտիտէն մէնն ու զէճը (6)
 օլունաճաղընտան մասատա, պունուն
 իճրասընը էմր իտէն մէէմուրին իլէ,
 պիլիֆիլլ իճրա իլլէէէն քէսանըն տա-
 խի, ճէզա գանուննամէսի իգթիզա-
 սընճա, թէքալիր ու թէէտիպ օլուն-
 մասը, վէ ճարիւլ Սալթանաթ իւս սէ-
 նիլյեէմ, վէ էեալաթ, վէ պիլաա, վէ
 գուրատա, ումուրու զապթիլէէ թան-
 զիմի մատտէսի, ասուտէ հալ օլան
 քեաֆիֆէյի թէպաայի միւլիւքեանէմէ,
 քէնտի մալ ու ճանլարընըն մուհաֆա-
 զասընա, սահիհէն վէ գալիլէն էմիլյ-
 եէթ վիրէճէք սուրէթտէ թանզլիմ գը-
 լընմասը, վէ վէրլիլին միւսալաթը,
 թէքեալիֆի սայիրէնին միւսալաթընը
 մուճիպ օլտուզու միսիլու, հուգուգ-
 ճա օլան միւսալաթ տախի, վազա-
 յիֆճէ օլան միւսալաթը միւսլիթէլիթ
 օլտուզունտան, իրիաթիւնան վէ սայլը
 թէպաայի գայրի միւսլիմէ տախի, ա-
 հալի իսլամ միսիլու, հիտէյի աս-
 կէրիլէէ իթասը հազգընտա, մուսլի-
 խէրէն վիրիլէն գարարա, ինգընտա
 մէճպուրիլյեէթիւտէ պուլունմասը, վէ
 պու խուսուստա պէտէլ վիրմէք, վէ
 եա նազտէն ագճէ իթասըյլա խըա-
 մէթի ֆիլիլյեէտէն մուաֆ օլմադ ու-
 սուլինին, իճրա օլունմասը, վէ իսլամ-
 տան մասատա թէպաանըն, սունուֆու
 ասկէրիլէէ իլլնտէ, սուրէթի իսթիլ-
 տամլարը հազգընտա, նիզամաթը լա-
 զըմէ եաբըրպ, միւտտէթի գալիլլէյի
 միւմրինէ դարֆընտա, նէչը ու իլան
 դըլընմասը, վէ էեալաթ, վէ էրլիլէ
 մէճիլլէրինտէ, թէպաայի միւսլիմէ,
 վէ իսէվիլյեէ, վէ սայիրէտէն պուլու-

(1) էլլէէ, իվալար :
 (2) Աէ-իլլիլ, գարըլըր :
 (3) Թէրլին, ախլանա թահրիր իթմէք :

(4) Թէվիֆէ, մուվաֆըզ գըլմադ :
 (5) Մաղիննէյի սույ, ֆէնա շիւպհէ :
 (6) Չէճը, մէն իթմէք, պըրազմամադ :

նան աաղանքն էմրի ինթիխապլարընը, պիր սուրէթի սահիհէեէ գօյմագ, վէ աարանքն⁽¹⁾ տօղրուճա դուհուրունու, թէէմին իյլէմէք իչին, իչպու մէճլիւլէրին, սուրէթի թէրքիպ վէ թէչքիլէրի հագգընտա օլան նիղամամ ըն իուլահընա թէչէպալիւս իլէ, Տէվլէթի Ալլիեհէմ, նէթիճէեի աարաեը, վէ վէրիլէն հիւրմ ու գարարը, սահիհէն պիլմէք, վէ պունա նաղարէթ իթմէք էուպապ ու վէսայիլի⁽²⁾ միւէսսիրէսինին⁽³⁾ իսթիհասպընը⁽⁴⁾ միւթալաա իյլէմէսի, վէ, չիւնքի, պէյ⁽⁵⁾ ու ֆիրուխթ, վէ թէսարրուֆու էմլար ու ագար մատտէլէրի հագգընտա օլան գավանին, քեաֆֆէյի թէպապի Միւլիւքեանէմ հագգընտա միւսավի օլտուղունտան, գավանինի Տէվլէթի Ալլիեհէմէ, վէ նիղամամ ըր զապլթայի պէլէտիեէեէ իթթիպա⁽⁶⁾ վէ իմթիսալ իյլէմէք, վէ ասըլ եէրի ահալինին վէրաիքլէրի թէքեալիֆի⁽⁷⁾ վիրմէք իւզրէ, Սալթանաթըր սէնիյեհէմ իլէ, տիւվէլի էճնէպիյեէ պէ յնինտէ եարըլաճագ սուվէրի⁽⁸⁾ թանգիմիյեէտէն սօնրա, էճնէպիյեէ տախի, թէսարրուֆու էմլար միւսաստէսինին իթա օլունմասը, վէ թէպասպի Սալթանաթըր սէնիյեէմին քեաֆֆէսի իւզէրինէ թարհ օլունաճագ վէրկի վէ թէքեալիֆի, սընըֆի վէ մէղհէպլէրինէ պաղըլմանարագ, պիր սուրէթիտէ ախղ օլունմագաա իաուկինտէն, իչպու թէքեալիֆին, վէ ալէլիուսուս աաչարըն ախղ ու իսթիֆասընտա, վուգու պուլմագաա օլան սույի իսթիմալաթըն⁽⁹⁾ իսլահը թէտապիրի սէրիասը⁽¹⁰⁾, միւթալաա վէ միւզաքէրէ օլունուպ, տօղրուտան տօղրուեա ախղը վէրկի իթմէք ուսու-

լինին, բէյտէրբէյ իճրասը, գապիլ օլտուգճա, վարիտաթը Տէվլէթի Աալիեհէմին իլլամ օլունմասը ուսուլինին եէրինէ, պու սուրէթ իթթիխաղ զըլընըպ, ուսուլի հալիեէ ճարի օլտուգճա, մէէմուրինի Տէվլէթի Աալիեհէմ իլէ, մէճալիս աղալարընըն, միւզապիտէլէրի ալէնէն իճրա օլունաճագ օլան իլթիզամամ տան պիրինի տէրիւհտէ իթտիրմէլէրի, վէ եա պիր կիւնա, հիսսէ ալմալարը, միւճաղաթը շէտիտէ իլէ մէն գըլընմասը, վէ թէքեալիֆի մահէլլիյեէ տախի, մէհմա էմքէն⁽¹¹⁾, մահսուլթա իսալէլ վիրմէեէճէք, վէ թիւճարէթի տախիլիյեէեէ մանի օլմանեաճագ սուրէթ տէ, վաղ ու թայիլին օլունմասը, վէ ումուրու նաֆիա իչին, թայեին վէ թախիս օլունաճագ մէպալիզի միւնասէպէեէ, պէրբէն վէ պահրէն ինչա վէ իհտաս օլունաճագ թուրուգ ու մէսալիքաէն⁽¹²⁾ իսթիֆատէ իտէճէք օլան էեալաթ վէ սանճագլարտա, վաղ ու թէէսսիս գըլընաճագ վէրկի մախսուպար տախի իլալէ իաիրմէսի, վէ Սալթանաթըր սէնիյեէմին, պէհէր սէնէ իչին, վարիտաթ վէ մէսարիֆաթտէֆիթէրինին թանգիմ ու իրաէսի⁽¹³⁾ հագգընտա, մուախիսէրէն պիր նիղամը մախսուս եարըլըր օլտուղունտան, պունուն, թէմամիի իճրայի ահրեամընա, իթինա⁽¹⁴⁾ օլունմասը, վէ հէր պիր մէէմուրինէ թախիս գըլընմըր օլան մաաչարըն, հիւսնի թէալիեէսինէ, միւզապչէրէթ գըլընմասը, վէ հէր պիր ճէօմաթըն բուէսասըր իլէ, թարաֆը էչրէֆի Շահանէմտէն թայիլին օլունաճագ պիրբըր մէմուրլարը, թէպապի Սալթանաթըր սէնիյեէմին, ումումունա պիտ վէ բաճի օլան մատտէ-

(1) Աարա, բէյլէր :
 (2) վէսայիլ, վէ սիլէլէր :
 (3) Միւէսսիր, թէէսսիրիլ :
 (4) իսթիհասալ, թահսիլ իթմէք :
 (5) Պէյ, սաթըն ալմագ :
 (6) իթթիպա, թապի օլմագ :
 (7) թէքեալիֆի, վէրկիլէր :
 (8) Սուվէր, սուրէթլէր :
 (9) իսթիմալաթ, գուլանըլար :
 (10) Սէրէ, չարուգ :
 (11) Մէհմա էմքէն, միւսիլին մէրթէպէ :
 (12) Մէսալէ, եօլար :
 (13) իրաէ, կէ սթիլէրմէք :
 (14) իթինա, իլլամ ու ինթիմամ իթմէք :

(8) Սուվէր, սուրէթլէր :
 (9) իսթիմալաթ, գուլանըլար :
 (10) Սէրէ, չարուգ :
 (11) Մէհմա էմքէն, միւսիլին մէրթէպէ :
 (12) Մէսալէ, եօլար :
 (13) իրաէ, կէ սթիլէրմէք :
 (14) իթինա, իլլամ ու ինթիմամ իթմէք :

լէրին միւզարէրաթընտա, մէ ճլխի վա-
 լէատա պուլունմող իւզրէ, Մագամը
 ճէլլի վէքեալէթի մութլադաման,
 մախսուսէն ճէլլ օլունուպ, վէ իչպու
 մէմուրլար, պիրէր սէնէ իչին թայ-
 եին գըլընըպ, պունլար, մէմուրիլ-
 ևէթլէրինէ պաչլատըղլարը կիպի,
 թահլիֆ օլունմալարը, վէ Մէճլխի վա-
 լէանըն սապասը, կէրէք առի, վէ կէ-
 րէք ֆէվզ էլ առէ, վուզու պուլան
 իճթիմալէրինտէ, բէյ վէ միւթալաս-
 րարընը, աօղլուճա պէեան ու իֆա-
 աէ իթմէլէրի, վէ պունտան տօլաբը,
 առլա բէնճիաէ օլունմամալարը, վէ
 իֆասառ, վէ իրթիքեապ, վէ իթիսա-
 ֆա (1) տայիր օլան գավանինին ահ-
 քեամը, քեաֆիֆէյի թէպապի Սալ-
 թանաթը սէնիյեմ հագգլարընտա,
 հէր գանդի սընըֆտա, վէ նէ ախլիւ
 մէմուրիյեթմտէ պուլունուրլար իաէ
 պուլունսունլար, ուսուլի մէշրուսար-
 նա թէվիֆան, իճրա օլունմասը, վէ
 Տէվլէթի Սլիեէմին թասհիհի ուսուլի
 սիւրթէ իլէ, ումուրու մալլիեէսինէ,
 իթիպար վիրէճէք պանդա միսիլլու
 շէյլէր ևարըլպ, մէմալիբի մահրու-
 սէյի Շահանէմին, մէմպաի սէրլէթի
 մաստիյեէսի օլան խուսուսաթմա իզ-
 թիզա իաէն սէրմաեէլէրին թայեինի
 իլէ, վէ մահսուլթը մէմալիբի Շահա-
 նէմին նաղլի իչին, իճապ իաէն թու-

լուդ ու ճէտալլիլին (2) քիւշատիլլէ,
 վէ էմրի պիրաաթ ու թիճարէթին
 թէվսիինէ (3) հայիլ օլան (4) էսպապլն
 մէննի իլէ, թէսհիլթը (5) սահիհէնին,
 իճրա օլունմասը, վէ պունուն իչին,
 մէարիֆ ու ուլում ու սէրմաեէյի
 էվլիօպատան իսթիֆատէէէ (6) պաղըլ-
 մասը էսպապլնըն, պիլէթրաֆ միւ-
 թալպասըլլա, բէյ աէր բէյ մէվզըի
 իճրաեէ գօնուլմասը մաստէլէրինտէն
 իպարէթ օլմաղլա, սիզըի, Սատրա-
 դամը սիւթուտէլլիեէմի միւշարիլլէյհ-
 սիզ, իչպու ֆէրմանը ճէլլ իւլ իւն-
 վանը միւլլեքեանէմի, ուսուլի իւզրէ,
 կէրէք Տէրսաատէթիստէ, վէ կէրէք
 մէմալիբի Շահանէմին հէր պիր թա-
 րաֆընտա, իլան ու իշտաթլա, խու-
 սուսաթը մէշրուհէնին, պալէատէ
 պէեան օլունսուզու վէճիլլէ, իճրայի
 իզթիզալարընա, վէ պունտան պէօյ-
 լէ, ահքեամը ճէլլիէսինին, տայիմա,
 վէ միւթէմիրըէն, մէրիիւլ իճրա թու-
 թուլմասը էսպապլը լաղըմէ վէ վէտայի-
 լի գավիլիէսինին իսթիհսալ ու իսթիք-
 մալի խուսուսունա, պէզլի ճէլլի հիմ-
 մէթ իլլէեէսիզ, շէօյլէ պիլէսիզ, ա-
 լէամէթի շէրիֆէմէ իթիմասա գըլա-
 սըղ:
 Թահրիրէն, ֆի էվայիլի շէհրի ճէ-
 մաղի իւլ ախըրըհի, սէնէ իանա ու
 սէպալին ու միլէթէյն ու էլիֆ (1272):

(1) Իլիէ-աֆ, գուլմ իթմէք, ևօլտան սարմազ:
 (2) Ճէրալէլ, ճէտալլէր, չայլար:
 (3) Թէվէ, կէնիլլէթմէք:

(4) Հայիլ օլմա, մանի օլմազ:
 (5) Թէսհիլթը, գօլպըղ:
 (6) Իսթիֆատէ, ֆայիտէ շըգարմազըղ:

ՃԻՒՂՈՒՍՈՒ ՀԻՒՄԱՆՈՒՆ ԱԳՐՊԻՆՏԷ

ՄԱԳԱՄԸ ՎԱԼԷԱՅԻ ՍԱՏԱՐԷԹՈՒԶՄԱՆԷ ԽԻԹԱՊԷՆ ՇԷՐԷՖՐԻԶԻ ՍՈՒՏՈՒՐ ՊՈՒՅՐՈՒԱՆ

Խ Ա Թ Թ Ը Հ Ի Ի Մ Ա Ն Ո Ւ Ն Ո Ւ Ն

ՍՈՒՐԷԹԻ ՄԻՒՆԻՖԷՍՏԻ ՏԻՐ

Վէրերի մէտլտէմերիմ՝ Մէհէմմէտ Էմին բաշա ,

Պու աէֆա ճէնապը մալիք իւլ միւրին իրատէ յի լէմեղէղէլիյէսիլլէ , էճատար աագամբիդ թախթը սաատէթպախթընա ճիւլլուսուսուզ վուզու պուլուպ , սէնին մուճէրրէպ օլան տիրանէթ ու սատագաթըն ճիհէթիլլէ , խաթպը(1) ճէսիսի սատարէթ , իւհաէլի ըէվիյեթիլինաէ իպգա , վէ սայիր վիւրէլա վէ մէհմուրին տախի Եէրէրինաէ թագրիւր դըրնմըշ արբ :

Տէվլէթի Աալիյեթմիղին , պիսէննիհի Թաալէա , իքմայի սաատէթի հալ , վէ պիլա խաթիանա , պիլ ճիւմիլէ թէպաայի Սալթանաթը սէնիյեթմիղին , խաթիհասայը ըէֆահ ու բահաթլարը , աապամբ ամալըմըզ օլտուղունու , վէ սուէմնիյեթ յի խայրիյեթնին հուսուլի , վէ քեսաֆիէլի սէքէնէլի մէմալիլի մահրուսէմիղին , թէէմինի ճան ու բրդ ու մալլէրի կըմնընաա թէէսսիս օլունմուշ օլան քեսաֆիէլի գալաննիի էսասիլիէլի տալիէ , թարաֆըմըզաան թէմամէն թէէքիս ու թէէէիս գըլընաալընը , ճիւմիլէիլ իլան խաթրիմ :

Սալթանաթը սէնիյեթմիղին , մէտաւրը թէէէիս վէ էսաաը շէվրէթի օլան Շէրիաթը շէրիֆէ քի , աաալթի մահզաարը , սնըն ահքեսամը միւնիֆէսի , ճիւմիլէմիղէ տէլիլ թարիլը սէլաալէթ

օլտուղու ճիհէթլէ , ումուրու շէրիյէնէնէ , դիւաաէսիլլէ տիգդաթ օլունմասը , մաթլուպու գաթիմիլ պիլ :

Վէ հէր աէվլէթին , պայիսի աէվամ , վէ թէզաէիաի շէվրէթ ու աաանիլի , գալաննի մէվլուաէա , հէր քէս թարաֆընտան , թէմաալլէ միւթաալաթ օլունմադ , վէ քիպար ու սրդար(2) ճիւմէթէն , հազգ ու վաղիֆէսի տայիրէսիլի թէճաալուզ իթմէմէքլէ օլաճապընտան , պու Եօլտա հարէքէթ իտէնէլը , թարաֆըմըզաան , մազհարը միւրէաֆաթ օլաճապարը միսիլլու , խիւլաֆընտա սուլունանլարըն տախի , միւճաալաթընը կէօրմէլլէրի , մուհազգապարը :

Պինաէն ալէյհ , ումուրու միւթէնէվիլայի աէվլէթի Ալիյեթմիղաէ , պիլ ճիւմիլէ տախիան ու պէնաէկէան վէ մէէմուրինին խաթիլաաթիլլէ իլըամէթ , վէ սաաըգանէ իֆայի վազայիֆի մէէմուրիյեթ իթմէլլէրի , ճիւմիլէլի աալա միլի միւէքրիտէլի Շահանէմիղաէն տիլ :

Մուազգամաթը մէսալիհի տիւէլիյէնէ , հազրէթի մուվաֆիքը իւլ ումուրուն թէվիլը , վէ էքքեսանը աէվլէթին իգաամ ու իթիֆապը իլէ գալանի հիւննինէթիճէ օլալէլաիլի , միւսէլլէմաթաէն տիլ :

Տէվլէթի Ալիյեթմիղին , ումուրը միլլիէ վէ մալիէսիլին , աէրէճէլի մաթ

(1) Խաթը , իշ , քեսար , շան :

(2) Ինչպէս որ սըլար , պիլ սիւրըլը քիւշիւրը :

լուպէյի ինթիզամ ու մազպուծիյեթ-
 թէ իսայլը , իշթէ շու գախտէյի միւ-
 սէլլէմէնէ , քէմալի թէվլէսսիւլէ , եա-
 նի , ճիւմլէ թարափընտան , խալիսա-
 նէ վէ միւսթէգըմանէ իհթիմամ ու
 դայրէթէ մէնուլթ օլուպ , թարափը-
 մըզտան օլ պապտէ , հէր տիւրլիւ նա-
 զարէթ վէ հիւմմէթ օլունաճաղը , վէ
 պիր միւտտէթանէն պէրու , էսպապը
 միւսթէլիֆէտէն նաչի , մալճէ (1) արըզ
 օլան միւշքիլաթըն , պի աֆիսի թաա-
 լէա , գարիպէն տէֆի հագգընտա
 մասրուֆ օլաճագ հիւմէմի մափսուսէյի
 Շահանէմիղէ , հէր տայիրէ վէ իաա-
 րէ ճանիպլինտէն , հագգըլլա վէ թէ-
 մամըլլա իթթիպա օլունարագ , վէ
 զաթըմըղճա , տէվլէթիմիղին իտտէ (2)
 ու թէգեխտի իթիպարը մալիսին-
 տէն , վէ թէպաամըղըն րէֆահընտան
 պաշգա ֆիքր ու էմէլ օլմատըղը պի-
 լինէրէք , էմիլալը տէվլէթին , իսթիհ-
 սալ ու սարփընտա , թէսարըրուֆաթը
 քեամիլէյի , վէ պիհուտէ թէլէֆ ու
 սէրէֆտէն (3) վիգատէսինի մուճիպ օ-
 լաճագ իսլահաթըն , րէեարէյ թարա-
 փըմըղա արղ օլունամասը , վէ Տէվլէ-
 թի Աալիեէմիղին ահատտի էսպապը
 շէվրէթի օլան ասարլիրի պէրրիյեթ վէ
 պահրիյեէմիղին տախի , հէր հալ վէ
 մահէլլատէ մուհաֆաղայի նիզամ ու
 ինթիզամ , վէ իսթիքմալի րէֆահլա-
 րընա տիգգաթ իտիլմէսի , վէ Սալ-
 թանաթը սէնիյեէմիղին տօսթ վէ
 միւթթէֆիղի օլան տիւլլէլի էճնէպլի-
 եթ իլէ ճարի օլան միւնասէպաթը միւ-
 վալաթ քեարանէսինին , ան պէ ան թէէ-
 քիտինէ , սարփը մէճհուու , վէ մուա-
 հէտաթը միւնագըտէ ահըբամընա ,
 միւսթէմիրըէն րիտեթ գըլլընմասը ,
 վէլ հասըլ , իտարէյի տէվլէթին , հէր
 ճիհէթ վէ հէր ֆէրինտէ (4) վէգայիֆի
 նէղայիֆի իսթիզամէթ , վէ իֆիթէթ
 ու սասաղաթ ու գայրէթի , ճիւմլէ-

նին քէնտիսինէ էսասը հարէքէթ , վէ
 պայիսի ֆէլահ ու սէլամէթ պիլմէսի ,
 իրատէյի գաթիյեէմիղտէն տիր :

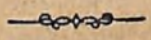
Շուրասընը տախի իլան ու իլավէ
 իտէրիմ.քի , թէպաամըն , ասայիշ ու
 րէֆահը հագգընտա օլան արղույի Շա-
 հանէմ , իսթիսնա դապուլ իթմէնէ-
 ճէկիւտէն , էտեան ու աղվամը միւլս-
 թէլիֆէտէն պուլունանլարը տախի ,
 ճիւմլէթէն , թարափը հիւմանուլունմ
 տան , ատալէթ ու հիւմմէթ , վէ թէէ-
 մինի հիւմնի հալլէրի էմըինտէ , տիգ-
 գաթը միւթէսապլիյեթ կէօրէճէքլըր
 տիր :

Վէ , ճէնասը Հագգըն , միլքիմիղէ
 իհսան պուեուլունաշ օլտուղու էսպա-
 պը աղիմէյի սէրլիթ ու սամանըն թէվ-
 սիի թէտրիճիսի.քի , սաեէյի մագտէ-
 րէթվանէյի սալթանաթըմըզտա , ճիւմ-
 լէնին , սատէթի հալինի մուճիպ օ-
 լաճագ թարագգընաթը սահիհէ տիր :

Անլէրին , վէ Տէվլէթի Աալիյեէմիղին
 իսթիզալը գաղիեէյի միւհիւմմէսինին ,
 ինտիմիլտէ աաղը էֆըքեար օլտուղու-
 նու տախի , թէքրար կլլէրիմ :

Հագրէթի Ֆէյեաղը մութլաղ , հա-
 պիպ էքրէմի հիւրմէթինէ , ճիւմլէմիղի
 մուլաֆիֆագ պուեուրա , ամին :

Փիյ 23 զիլգատէ , սէնէ 1277 :

ՄէՎԱՏՏՐ ՈՒՄՈՒՄԻՅԵՆԷ

Պիր գանուլն ու նիզամըն , եա քեա-
 միլէն տէյիլթիբիլմէսի , վէ եախօտ
 պաղը ահըբամընըն թաատիլ ու թահ-
 վիլի , վէ եա միւճէտտէտէն պիր գա-
 նուլն ու նիզամ վաղը , իլթիլա կլլէր
 իսէ , գանուլն ու նիզամ եարմագտա
 միւթթէլիտէղ օլան ուսուլուն , թէմա-
 մի իճրասըլլա , եանի , էվլէլա , Շու-
 րայի տէվլէթտէ , վէ պատէհու մէճ-

(1) Մալճէ , վարխաթ ճա , մալլիյեէ ճէ :
 (2) իտտէ , կէրի տէ օնտէ բմէք :

(3) Սէրէֆ , ֆաղա մասրաֆ , իտրաֆ :
 (4) Ֆէր , պիր իշին թէֆէրրիւաթը :

լիսի վիւրէյայի ֆիլիսամտա միւթալաւա- սըլլա , գարարալաշտըրըլլա , իճրաւը- նա էմր ու ֆէրմանը հաղըթի Փասի- շահի միւթաալիգ պուրուլմաարգճա , տիւսթուր իւլ ամէլ թութուլմաալ :

Եէնիտէն վաղ օլունան գալանին ու նիզամաթըն , վէ եախօտ թէճտիտ ու իսլահ օլունան գալանին ու նիզա- մաթը գատիմէտէ թաատիլ ու թահ- վիլ գըլընան մէվատարն ահքեամը , թասրիհ ու թայեին օլունան զէման- տէն , վէ պիր վագըթ թայեին ու թասրիհ օլունամատըրը հալտէ , Տէր- սաատէթտէ Թագվիմի Վագաիւե , վէ վիլաեաթ ու էլվիւետէ , մահէլլի րէս- մի զագէթալարընա տէրճինտէն , վէ զագէթա պուլունմաեան եէրլէրտէ , մէրքէզի վիլաեթ ու լիւա օլան շէհիր վէ գասապալարտա , սայիր վէսաեիթի միւնասէպէ իլէ , իլանը կիւնիւնտէն իթիպարէն , օն պէշ կիւն միւրուրիւ- տէ , նէշը օլունմուշ ատտիլլէ , տիւս- թուր իւլ ամէլ օլուր :

Պիր գանուն եա նիզամըն հիւրմիւ , մագապլինէ (1) շամիլ օլամագ. ֆագաթ մուսաֆֆիլի (2) ճէզա օլան ահքեամը գանունիյեէ , պունտան միւսթէսնա տըր :

Իրատէյի սէնիյեէ թարիսի, Փիյ 25 րէպի իւլ ախըր , սէնէ 1289 :

ԹԱՊԻՒՅԵԼԻ ՕՍՄԱՆԻՅԵԼԻ
ԳԱՆՈՒՆՆԱՄԵՍԻ ՏԻՐ

ՄՍՏՏԷ 1. Վալիտէյի (3) , վէ եա- խօտ եալընըզ վալիտի , թապիլիյեէ- թի (4) Տէվլէթի Աալիյեէտէ պուլուն-

տուղու հալտէ թէվլէլլուա (5) իտէն էշխաս , Տէվլէթի Աալիյեէ թէպաաարն- տան մատուա տուր (6) :

2. Վալիտէյի էճնէպի օլտուղու հալտէ , մէմալիլի Շահանէտէ միւ- թէվլէլլուա օլան (7) շախա , սիննի րիւշ- տէ (8) վիւսուլի թարիսինտէն պէտ իլէ , իւշ սէնէ զարֆընտա , թապիլիյեէթի Տէվլէթի Աալիյեէեի , պիհագգ (9) թա- լէպ իտէպիլիլ :

3. Սիննի րիւշտէ վասըլ օլան պիր էճնէպի , մէմալիլի Օսմանիյեէտէ , ա- լէթթէվալի (10) պէշ սէնէ իգամէթ իլլէ- տիկի հալտէ , պիզգաթ , վէ եա պիլ վասըթա , խարիճիյեէ նէզարէթի ճէ- լիլէսինէ պիր իսթիտա թագաիմիլլէ , թապիլիյեէթի Տէվլէթի Աալիյեէեի իս- թիհասալ իտէպիլիլ :

4. Սալթանաթը սէնիյեէ , պէնտի սապըգտա մուհարրէր շէրայիթի իֆա իթմէմիշ օլան էճնէպիլիլի տախի , միւ- սասատէյի իսթիմանիյեէեէ շաեէսթէ կէօրտիւկիւ սուրէթտէ , ֆէվգէլատէ օլալագ , թապիլիյեէթինէ գապուլ ի- տէր :

5. Թէպաայի Սալթանաթը սէնիյ- եէտէն , մէէզունէն թապիլիյեէթի էճ- նէպիյեէեէ կիրէն էշխաս , թէպալիլի թապիլիյեէթ իթտիլլէրի թարիստէն իթիպարէն , էճնէպի սըֆաթընտա թութուլուպ , հագգըարընտա , օլ վէճհլէ մուամէլլէ օլունուր : Սագաթ , Տէվլէթի Աալիյեէտէն մէէզուն օլմագ- սըզըն , թապիլիյեէթի էճնէպիյեէեէ կիրէր իսէ , իշպու թապիլիյեէթի ճէ- տիտէսի , քէէն լէմէքիւն (11) , վէ քէն- տիսի քէմաքեան (12) , թէպաայի Տէվ- լէթի Ալիեէտէն ատա օլունուպ , քեաֆ- ֆէյի իսուսուսաթտա , թէպաայի Տէվ-

(1) Մագապլ , էվլէլլ :
(2) Մուսաֆֆիլի , խաֆիֆիլէտիճի :
(3) Վալիտէյի , իւտէր իլէ վալիտէ :
(4) Թապիլիյեէթի , պիր տէվլէթէ թապիլ օլմագ- լըզ :
(5) Թէվլէլլուա , սոզուլ :
(6) Մագապլ , սալըլմը , ստա իտիլմիշ :

(7) Միւլէվլէլլուա , սոզուլ :
(8) Սիննի րիւշ , 21 եալընտա օլմագլըզ :
(9) Պիհագգ , գաթէն հագգը օլմագլըզ :
(10) Ալիլիլէվալի , պիր տիւլիլիյեէ :
(11) Քէէն լէմ էէթէն , օլմամըլ մագապընտա թութուլմագ :
(12) Քէմաքեան , էսիլի հալի իւզրէ :

լէթի Ալիեէ հազգընտա օլունան մուամէլէնին այնի իճրա գըլընաճազ տըր: Հէր հալաէ թէպաայի Տէվլէթի Աալիյեէտէն պիր շախարն, թէրքի թէպալիյեէթ իթմէսի, մութլազա, իրատէյի Սէնիյեէ իւզէրինէ վիրլէճէք պիր սէնէտէ մուալլազ օլաճազ տըր:

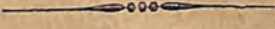
Ճ. Սալթանաթը սէնիյեէ թարափընտան մէկզուն օլմադըրըն, ախեարը էճնէպիյեէտէ թէպալիլի թապիիյեէթ իտէն, վէ եախօտ պիր էճնէպի տէվլէթին խըտմէթի ասկէրիյեէտինէ կիրէն շախար, Տէվլէթի Ալիյեէ իսթէր իսէ, թապիիյեէթ ինտէն իսգաթ իտէպիլը: Վէ պու մազուլէ թապիիյեէթի իսգաթ օլունան էշխասըն, մէմուլիքի Շահանէէէ ալլաէթի, մէմու օլուր:

Դ. Թէպաայի Տէվլէթի Աալիյեէտէն իրէն, էճնէպի իյէ թէղէվլիւճ իտէն գատըն, զէվճինին վէֆաթը թարխինաէն իթիպարէն, իւշ սէնէ զարփընտա, իսթիտա իտէր իտէ, թապիիյեէթի ապիյեէտինէ ըրճաթ⁽¹⁾ իտէպիլը: Պու մատտէնին հիւրմիւ, շախտա շամիլ տիր. թէսարուփու էմլաը վէ արաղի մատտէսի, նիղամաթ ու գովանինի ումուսիյեէտինէ թապի տիր:

Ե. Թապիիյեէթի Տէվլէթի Աալիյեէտէն չըզմըշ, վէ եախօտ մահրում օլմուշ օլան էշխասըն էվլատը, սապի տախի օլա, բէտէրլէրինին սըֆաթը թապիիյեէթինէ թապի օլմահարազ, Սալթանաթը սէնիյեէնին թապիիյեէթինտէ գալըր: Վէ Տէվլէթի Ալիյեէ թապիիյեէթինէ կիրմիշ օլան էճնէպիլին էվլատը, սապի պիլէ օլա, բէտէրլինին սըֆաթը թապիիյեէթինէ, թապի օլմահըզ, էճնէպի տառ օլունուր:

Զ. Մէմուլիքի մահրուսէյի Փատիւ շահիտէ իգամէթ իտէն հէր պիր շախտ,

թէպաայի Տէվլէթի Աալիյեէտէն մատտուտ օլուպ, հազգընտա, Տէվլէթի Ալիյեէ թապիլի⁽²⁾ մուամէլէսի իճրա օլունուր: Էկէր քէնախի, թէպաայի էճնէպիյեէտէն իտէ, թապիիյեէթինի, ուսուլէն իսգաթ իթմէսի լալըմ կէլըր:

ՄԵՃԼԻՍԻ ՄԵՊՈՒՍԱՆԸՆ ԻՃԹԻՄԱԻՆՏԵ, ԳԱՆՈՒՆԻՅԵԼԵԹԻ ԹԵՔԼԵՖ ՕԼՈՒՆՄԱԳԻ ԻՆՁՐԷ, ՄԷՀԱՔԻՄԻ ՆԻՋԱՍԻՅԵԼԵՆԻՆ ԹԷՇՔԻՎԱԹԸ ԳԱՆՈՒՆԸ ՄՈՒՎԱԳՎԱԹԸ ՏՐԻ:

ՄՈՒԳԱՏՏԷՄԷ

ՄԱՏՏԷ 1. Մէհաքիմի նիլամիյեէ, իրքի նէվ տիր, պիրի ճէզա, ախիէրի հուգուգ մահրէմէլէրի տիր: Իշպու ճէզա վէ հուգուգ մահրէմէլէրի տախի, իքի տէրէճէ տիր, պիրիսի պիտաէթ, վէ ախիէրի իսթինաֆ մահրէմէլէրի տիր: Պուշարըն ֆէվզընտէ⁽³⁾ Տէրսատտէթտէ պիր մահրէմէյի թէմէիլ⁽⁴⁾ վար տըր. մէվատար ճէզալիյեէտէն, ճիւնհա վէ գապահաթլա, գապիլի իսթինաֆ⁽⁵⁾ օլան հուգուգ տավալարը, իքի տէրէճէտէ, եանի, պիտաէթէն վէ իսթինաֆէն, վէ ճինաէթ տավալարը հազգընտա լահիգ⁽⁶⁾ օլան հիւրմիլըր, գապիլի իսթինաֆ օլմահըզ, անճազ, թէմիլլէն ըույեէթ օլունուր: Հուգուգ վէ գապահաթ տավալարը, աթիտէ կէօթէրիլէճէկի վէճհլէ, տէվալըրի սուլլիյեէ մարիֆէթիլէ աախի թէպիյեէ օլունապիլըր:

7
10

(1) Բէճալ, կէրի տէօնէք:

(2) Թապի, թէպաատան օլմազ:

(3) Սըլէլէնի, իւսթիւն:

(4) Թէմէլ, տէրտա իթմէք:

(5) Գապիլի իսթինաֆ, իսթինաֆ օլունապիլըր:

(6) Լահիգ, զաթէն վէրլմիշ օլան:

ՊԻՐԻՆՃԻ ՊԱՊ

ՏԷՎԱՅԻՐԻ ՍՈՒՆԻՅԵԷ, ՎԷ ՀՈՒԳՈՒԳ, ՎԷ ՃԻԶԱ, ՎԷ ԹԻՃԱՐԵԹ ՄԱՀՔԵՄԷԼԵՐԻ

ՊԻՐԻՆՃԻ ՖԱՍԼ

ՏԵՎՆԵՆ ԳՆԵՆ

2. Տէվայիրի սուղիյեէ, դարիւնէլէր-տէ (1), իխթիւար մէճլիւլէրի, վէ նա-հլիյեէլէրտէ, նահլիյեէ մէճլիւլէրի տիր:

3. Տէվայիրի սուղիյեէ, հուգուգ տավարընտան, թարաֆէյնին (2) միւրաճաթ վէ ըրղալարըյա, սուղ-հէն թէսվիյեսի գապիլ օլանյարը, սուղ-հէն, վէ գավախի մախսուսէսինէ թէվ-ֆիգան պիթիրիլ: Նէվահի մէճլիւլէ-րի, միւսալահաթէն թէսվիյեսի գա-պիլ օլաման, վէ սալէն երիւզ էլի զու-րուշու, վէ եախոտ պու մըգաար դըյ-մէթի թէճավուզ իթմէեէն տավալա-րը տախի, գաթիան, եանի գապիլի իսթինաֆ օլմամագ իւզրէ, հիւքմ ի-տէր: Պու մըգաար, վէ եախոտ դըյ-մէթի ճէ, պու տէրէճէնին ֆէվգընտա-քի տավալարը, բույեթտէն մէմու-տուր: Վէ իշպու հիւքմ սէլահլիյեէթի-նի, գուրա (3) իխթիւար մէճլիւլէրի հայիլ (4) տէյիլ տիր:

4. Տէվայիրի սուղիւնէտէն, նահլիյեէ մէճլիւլէրինին, մէվատար ճէղաիյեէ-տէ սէլահլիյեէթի, ճէղա դանուհուհուն իւչիւնհիւ ֆապընտա մուհարրէր գա-պայիհտէն, (5) ալթը պէշիկէ գա-տար ճէղայի նագտիւի իլթիղամ իտէն ճէրաեիմէ, գաթիան, վէ պու մըգ-տար ճէղայի նագտիւի թէճավուզ ի-տէն, վէ ալէլ իլթագ, հապս ճէղա-սընը իսթիլգամ իյլէեէն գապահա-թա, գապիլի իսթինաֆ օլմագ իւզրէ հիւքմ իյլէմէր տիր:

(1) Գարէնէ, քէոյ:
(2) Թարաֆէյն, իքի թարաֆ:
(3) Գուրա, քէոյէր:

5. Տէվայիրի սուղիյեէ, իլամ վիր-մէղ, եալընըզ գարարլարընը, տէֆ-թէրի մախսուսունա գայտ, վէ մու-սատտագ սուրէթլէրինի, լաղըմ կէ-լէնլէրէ իթա իտէր:

ԻՔԻՆՃԻ ՖԱՍԼ

ՀՈՒԳՈՒԳ, ՎԷ ԲԷՅՐԵԹ, ՎԷ ՃԵՂԱ ՎԵԳՆԵԹ

6. Հէր գաղատա, պիր պիտանէթ մահքէմէսի վար արը: Ապիւնէ նէղա-րէթիւնին թէնաիպ իտէճէկի հէր մէվ-գըտա, պիր տէ թիճարէթ մահքէմէ-սի տախի պուլուհուր:

7. Գաղա պիտանէթ մահքէմէլէրի, սայիր մէհարիմի նիղամիյեէ կիպի, գա-վանին ու նիղամաթը մէվգուա իլէ, գապիլի հիւքմ օլան հուգուգ տավա-լարընը, բույեթթէ մէէմուր, վէ պուն-լարըն խարիճինտէրի տավալարը, գա-թիէն ըէտա իլէ, մէրճաի (6) մախսու-սունա միւրաճաթա լիւզըմ կէօս-թէրմէկէ մէճպուր տուր:

8. Գաղա պիտանէթ մահքէմէլէրի, գապահաթ վէ ճիւնհա տէրէճէսինտէ պուլուհունան ճէրայիմի, պիտանէթէն, վէ տէօրտիւնհիւ մատտէ մուճիպինճէ, նահլիյեէ մէճլիւլէրինին, գապիլի իս-թինաֆ օլան գարարլարընը, իսթինա-ֆէն թէտղըզ վէ հիւքմ իտէր:

9. Գաղա մահքէմէլէրի, ճինանա-թըն, թահգըգաթը էվվէլիյեէսինի, ուսուլի մուհարէմէյի ճէղաիյեէ, վէ Օն ալթընը մատտէ հիւքմիւնէ թէվ-ֆիգան, իճրա իլթաիրէրէք, մաղպա-թալար թանղիմ, վէ ըէսի լիվա պիտա-նէթ մահքէմէսինէ իրսալ իտէրլէր:

10. Թիճարէթ մահքէմէսի պուլուհու-ման գաղալարտա, գաղա մահքէ-քէմէլէրի, թիճարէթ տավալարընը տախի, դանուհու մախսուսունա թէվ-

(1) Հայիլ օլմագ, մալիք օլմագ:
(2) Գապայիս, գապահաթլար:
(3) Մէրճա, միւրաճաթ օլունանագ մահլէլ:

Ֆիզան , բույեթ կյէրէր , պու հալտէ , դէյլի դանուու թիճարէթ մուճիպինճէ , դաղանրն , միւթէպէրանը թիւճճարը թարափընտան միւնթէխապ աղայի մուլաղգաթանրն , մահքէմէտէ հուզուրի , մէշրութ տուր :

11. Հէր դաղա մահքէմէսի , օ դաղանա մէրպութ նէվահի (1) վէ դուրատա պէշ պին դուրուշ դըյմէթ , վէ սէնէվի պէշ եիւղ դուրուշ իրատ իւղէրինէ թէքէվիւն իտէն (2) տավալարը , գաթիան , եանի , դապիլի իսթինաֆ օյմանագ իւղրէ , վէ պու մրգտար գըյմէթի վէ իրատը թէճավուղ իտէն , վէ գըյմէթի թայեին վէ թագտիր օլունմամըշ պիր շէյ իւղէրինէ մէսին օլան տավալարը , գապիլի իսթինաֆ օլարագ , բույեթ իտէր :

12. Գաղա մահքէմէլէրինին , գաթիան հիւքմ իտէպէլէճէկի մրգտար պիր տավատա , բէսիււմալ , ֆայիզի իլէ պէրապէր , օ մրգտարը թէճավուղ կյէսէ , վէ եախօտ միւտտաինին տավալարնա մուգապիլ , միւտտաի ալէյճ տախի , մահքէմէնին հիւքմ իտէպիլէճէկի մրգտար պիր շէյի տավա խոխտէ , իրի թարափընըն իտտաա կյէտիկի շէեին , մէճմոււ օ մրգտարտան դիեատէ պուլուննաա պիլէ , օ տավանա եինէ գաթիան (3) հիւքմ օլունուր :

13. Գաղա մահքէմէլէրի , ճէղա դանունունուն պէշինճի մատտէսինճէ , գապահաթ նէվինտէն օլան ճէրայիմէ գաթիան , վէ տէօրտիւնճիւ մատտէսի իգթիղաարնճա , ճիւնհա նէվինտէն պուլունան ճէրայիմէ , գապիլի իսթինաֆ օլարագ , հիւքմ իտէրէր :

14. Գաղա մահքէմէսի , պիր բէյիս իլէ իքի աղատան միւրէքքէպ տիր :

15. Մահքէմէսին բէյիսի վէ աղասընըն վաղայիֆի ասլիյեթսի , մէհաքիմին նիղամաթը տախիլիյեթսի իլէ մուայեին տիր :

16. Աաղատան պիրի , մահքէմէնին պաշ քիթապէթի վաղիֆէսինի իֆա իտէր , վէ տիկէրի , ճինսեաթըն թահգըրգաթը էվվէլիյեթսինի , վէ սահապընըն իսթինթագընը իճրա , վէ լայիհալարընը մահքէմէնէ թագաթմ կյէր :

17. Գաղա մահքէմէսի մայեթթինտէ , պիրինճի վէ իքինճի իւնվանըյա իքի քեաթիպ պուլունուր . պունար , մահքէմէնին ումուրու թահրիրիյեթ վէ գայալիյեթսինէ մէճմուր օլարագ , ճիւնսեաթըն թահգըրգաթը էվվէլիյեթսինտէ , պու իշէ մէճմուր օլան աղանա տախի , մուալէնէթ իտէրէր :

18. Գաղա պիտանէթ մահքէմէսինին վուգու պուլաճագ թէպիղաթընը , վէ բէյիսինին էմրինի իճրա իչին , մահքէմէ մայեթթինտէ պիր իճրա մէճմուրու , վէ պիր իճրա մուալինի , վէ լիւղումու գատար իճրա միւպաշըրը պուլունուր :

19. Իճրա մուալինիլէրինին ասէտի , մահէլլինին իճապընա կէօրէ , ալթըշարը թէճավուղ իթմէմէք իւղրէ , թէղեիա օլունապիլիր :

20. Իճապը մահէլլիյեթ կէօրէ , գաղա մահքէմէսի , հուգուգ վէ ճէղա տայիրէսի նամըյա , իքի վէ եախօտ տահա դիեատէ տայիրէեթ թագաթմ օլունապիլիր : Տայիրէլէրին պիրի , պիր բէյիսի էվվէլ , վէ իքի աաղա , վէ տիկէրէրի պիրէր բէյիսի սանի իլէ իքիշէր աղատան թէրէքքիւպ իտէր : Պունլարըն ճիւմլէսի , վաղիֆէճէ միւսթագըրիլ վէ պիր տէրէճէտէ օլուպ , եալընըղ իտարէ ճիւնթինճէ , բէյիսի էվվէլին նէղարէթինտէ պուլունուր : Հուգուգ տայիրէսի , հուգուգ տավալարընը , վէ ճէղա տայիրէսի , գապահաթ վէ ճիւնհա տավալարընը կէօրիւր , վէ ճինսեաթըն թահգըրգաթը էվվէլիյեթսինի տախի իճրա իթտիրիր :

21. Գաղա մահքէմէլէրինտէ , բէյի-

(1) Նէվահի , հահիյեթէլէր :
 (2) Թէպէլիւն իտէն , դուհուրա կէլէն :

(3) Գաթիան , իսթինաֆ իթմէքլիք ճայիլ օլումանագ իւղրէ :

սին զըրեապընտա , աազանըն էն զը-
տէմլիսի (1) , վէ աազատան պիրինին ,
րէ յիսէ վէքեալէթինտէ , վէ եա զը-
եապընտա , քեալթիպի էվվէլ , ծնա վէ-
քեալէթ իտէր :

22. Թիճարէթ մահքէմէլէրինին վա-
զայիֆի , վէ սուրէթի թէշքիլ վէ թէր-
թիպի , գանուճու մախսուսլա մուայ-
եէն տիր :

23. Լիվա մէրքէզի պուլունան հէր
գազանըն պիտանէթ մահքէմէսի , սէ-
քիդինճի , վէ ծն պիրինճի , վէ ծն իւ չիւն-
ճիւ մատտէլէրտէ մուհարրէր օլտու-
ղու իւզրէ , օ գազատա վուգու պու-
լան տավալարը , պիտանէթէն , վէ
սանճազա մէրպուլթ տիկէր գազալար
մահքէմէլէրինին գապիլի իսթինաֆ օ-
լան իլամլարընը , իսթինաֆէն լույեթ
իտէր . ճինանէթ հագգընտա օլան սէ-
լահիյեթ ու վազիֆէսի , ուսուլի մահ-
քէմէլի ճէզալիյեթ գանուճու իլէ մու-
այեէն տիր :

24. Լիվա մէրքէզի պուլունան գա-
զանըն , թիճարէթ մահքէմէսի , օ գա-
զատա վուգու պուլան թիճարէթ տա-
վալարընը , պիտանէթէն , վէ լիվանա
մէրպուլթ տիկէր գազալարըն , թիճա-
րէթ մահքէմէլէրինտէն վիրիլէն հիւքմ-
լէրի , իսթինաֆէն , լույեթ իտէր :
Լիվա մէրքէզինտէ , թիճարէթ մահ-
քէմէսի պուլունամաարըր հալտէ , իս-
թինաֆ վազիֆէսի տախի , մէրքէզի պի-
տանէթ մահքէմէսինէ մուհապիլէլ (2)
տիր :

25. Հուգուգու ատիյեէտէն միւն-
պախ (3) օլուպ , րէս իւլ մալի ծն պին
ղուրուշ գըլմէթ , վէ եախօտ սէնէ-
վի պին զուրուշ իրատ , վէ եա գըլ-
մէթի թայիին վէ թագտիր օլունմա-
մըլ պիր շէյ իւկէրինէ , գազա պի-
տանէթ մահքէմէլէրինտէն լահիգ օ-

լան հիւքմլէրին իսթինաֆը իլին , լի-
վա մէրքէզի պիտանէթ մահքէմէսի-
նէ , վէ եախօտ օղրուտան օղրու-
եա մէրքէզի վիլանէթ իսթինաֆ մահ-
քէմէսինէ միւրաճաաթտա , միւսթէ-
նիֆլէր (4) , մուխայեէր (5) տիր . ա-
սըլ տավա , ումուրու թիւճճարիյեէ-
տէն միւնպախ օլուպ տա , պունա ,
թիճարէթ մահքէմէսի պուլունամաար
հասէպիլլէ , գազա պիտանէթ մահ-
քէմէսինտէն հիւքմ իսթինաֆ օլուպ պի-
լէ , իսթինաֆ իլին , մէրքէզի լիվա , վէ
եախօտ մէրքէզի վիլանէթ թիճարէթ
մահքէմէսինէ միւրաճաաթտա , միւս-
թէնիֆլէր մուխայեէր տիր :

26. Մէրքէզի լիվա պիտանէթ մահ-
քէմէսինտէ , իքի աազատան պաշգա ,
իքի տէ աազա միւլաղիմի պուլունուր :
Միւլաղիմլէր , ճինանաթըն թահգը-
գաթ , վէ տահապընըն իսթինաթագընա
մէէմուր աազանա մուավէնէթ , վէ
րէ յիսի մահքէմէտէն ալաճաղլարը էմր
իւկէրինէ , աազանըն , ալէլ ումում
միւքլլէֆ (6) օլտուղու վազայիֆի (7)
տախի իֆա իաէրլէր :

27. Մէրքէզի պիտանէթ մահքէմէ-
սի , իքի տայիրէեէ միւնգասէմ (8) օլ-
տուղու հալտէ , հէր տայիրէսինտէ ,
պիրէր աազա միւլաղիմի պուլունտու-
րուլմաար ճայիգ տիր :

ԻՆԻՏԻՆԺԻ ՖԱՍԼ

Խօնիւաֆ մահէթէլէրէ

28. Մէրքէզի վիլանէթ օլան հէր
գազատա , պիր իսթինաֆ մահքէմէսի
վար տըր :

29. հէր վիլանէթին իսթինաֆ մահ-
քէմէսի , օ վիլանէթէ մէրպուլթ լիվա
մէրքէզլէրինտէ պուլունան պիտանէթ

(1) Գըրէմիլէ էվվէլճէ օլ մէէմուրիյեթի է կէշ-
միլ օլան :
(2) Մուհապիլէլ , իհապէ գըլընմըլ :
(3) Միւնպախ , կէ ծնան թիլլմիլ :
(4) Միւնպիլլէֆ , իսթինաֆ իտէն :

(5) Մուխայեէր , սէրպէսթ , եանի , իքի մահ-
քէմէտէն իսթէտիկինէ միւրաճաաթի-
(6) Միւնպիլլէֆ , պորճ իսթինաֆ օլուպ : (տէ պիրի-
(7) Վազայիֆ , պորճլար , վապիլլէր :
(8) Միւնգասէմ , թագաթմ օլունուր :

մահճբէմէլէրինն, մէվատտը հուգուգը յեմէ վէ թիւճճարկյեհէե տայիր դասկը իսթինաֆ օլան հիւքմէլէրկլէ, մէվատտը ճէգաղկեհէտէն ճուհհտեա միւթաալիդ հիւքմէլէրինն, վէ երկիրմի պէղնճի մատտէտէ կէօսթէրկլախկի իւղրէ, սայիր դաղա պիտասէթ մահճբէմէլէրինն, մէվատտը հուգուգը յեհէե տայիր հիւքմէլէրինն, իսթինաֆէն րույեթէթ իտէր :

30. Իսթինաֆ մահճբէմէսինն, ճիւնեաթ հադգընտա վաղիֆէսի, ուսուլի մուհաքէմէյի ճէղաղկեհէ դանուու իլէ մուայեհն տիր :

31. Իսթինաֆ մահճբէմէսի, իճապը թագաիրինտէ, հուգուգ վէ ճէղա նասուլա, իքի տայիրեհէ թագսիմ օլուճարագ, հուգուգ տայիրեհէ մէվատտը հուգուգը յեհէե, վէ տիկէրի մէվատտը ճէգաղկեհէե միւթաալիդ տավարը րույեթէթ իտէր :

32. Հէր իսթինաֆ մահճբէմէսի պիրբէյիս իլէ, տէօրթ աաղատան միւրէքբէյ սիր : Վէ իքի տայիրեհէ թագսիմ հայինտէ, հէր տայիրեհէ տէօրթ աաղատան իւղարէթ օլմուգ իւղրէ, եիկիրսինճի մատտէտէ մուհարբը օլտուգու վէճճէլ թէչէքքիւլ⁽¹⁾ իտէր, վէ աաղանըն իքիսի մուվաղգաֆ⁽²⁾, վէ իքիսի ֆալրի⁽³⁾ տիր :

33. Պախրի աաղանըն նասս ու թայեհին իլին, հէր վիլեսէթ մէրքէղինտէ, եախօտ սայիր լիլլարընտա, իսպըն իթիմատ ու վուսուգուճու⁽⁴⁾ ճէլլ իթմիշ, վէ էվլաֆը⁽⁵⁾ հաքիմկեթի⁽⁶⁾ հայիղ պուլուճմուշ օլանլարտան, վալիի վիլեսէթ, վէ Ատլիեհէ միւֆէթթիլին, վէ մահճբէմէյի իսթինաֆ բէյիսի, պիւմիւղաքէրէ ալթը ղաթ ինթիւ

խապ իլէ, իսթինաֆ վիլեսէթ մէճալիս իտարէսինէ, աաղա ինթիլիսալընա սէլահիլիեթիլ օլանլարա, իրանէ իտէրէր. անլըտէ իչպու ալթը ղաթտան իքիսինի թէֆրիդ⁽⁷⁾ ու թէհըճիս⁽⁸⁾ իտիպ, պու իքի ղաթ, պիրէր սէնէ միւտտէթիլէ, Ատլիեհէ նէղարէթինտէն իսթինաֆ մահճբէմէսինէ աաղա թայեհին օլուճուր : Պու միւտտէթ ինգըղաընտա⁽⁹⁾, ինթիլիսալ օլուճան ղաթլարըն եերէրինէ, դախտէյի մէղքիւրէեթէ թէվիլիգան, տիկէր իքիսի թայեհին օլուճուր : Պախրի աաղանըն ինթիլիսալը մատտէսի, հէր իւշ սէնէտէ, վէ իճապը հայինտէ, տահա էվլէ իճրա օլուճարագ, միւտտէթիլէրինի իրմալ իթմիշ օլան աաղանըն, թէքքար ինթիլիսալը ճայիղ օլուր :

34. Պախրի աաղա, հայլի⁽¹⁰⁾ վուգուինտէ, մուվաղգաֆ աաղանըն եերինէ կէչէմէղ, ֆադաթ, մէմուրկիեհէթիլի էսնասընտա, մուվաղգաֆ աաղանըն հայիղ օլտուգու լիլլալ⁽¹¹⁾ վէ իսթիւրաղաթընա տալի նայլ օլուր :

35. Հէր իսթինաֆ մահճբէմէսինտէ, պիրէր վէ եախօտ իքիչէր աաղա միւլաղսի, վէ իւղուճու դատար քէթէպէ⁽¹²⁾ վէ իճրա միւպաչըրը պուլուճուր : Աաղա միւլաղսիլէրինն վաղիֆէսի, մահճբէմէսին ումուրու թահրիլիլիեհէսինէ նէղարէթ ու մուալէնէթ, վէ իճապը հայինտէ, աաղանա վէքեալէթ, վէ բէյիստէն ալաճագլարը էմր իւղէրինէ, տավարը խիւլասա կլէմէք տիր :

36. Իսթինաֆ մահճբէմէլէրինտէ, բէյիսին ղըեապընտա, աաղանըն էն դըտէմիլիսի, վէ աաղատան պիրինին

(1) Թէչէլլ, թէչըլ օլուճմագ :
 (2) Մուվաղգաֆ, մասլը :
 (3) Պախրի, մատարղ, շէրէֆ իլին :
 (4) Վուսուգու, է միլիթ :
 (5) Էվլաֆ, սրֆաթլար :
 (6) Հաքիմկեթի, հաքիմկիլ :

(7) Թէֆրիդ, ալըրմագ :
 (8) Թէհէն, իւսթիլի թուլմագ :
 (9) Ինգըղաընտա, պլիթալիլիտէ :
 (10) Հայլ, մէմուրկիլեթտէն տիւլմէք :
 (11) Լիլլալ, մէմուրկիլեթտէն :
 (12) Գէթէպէ, քեաթ իսլէր :

րէ յիսէ վէքեայէթ ինտէ , վէ եա զը-
եապընտա , սազա միւլաղիմի իճրայի
վէքեայէթ իտէր :

37. Մէրքէղի վիլանէթ թիճարէթ
մահքէմէսի , պուլունտուղու գազանըն
թիճարէթ տավարընը , պիտանէթ էն ,
վէ լիվա մէրքէղի թիճարէթ մահքէ-
մէլէրինին , գապիլի իսթինաֆի օլան
հիւքմէլէրիլէ , երիլըմի պէշինճի մատ-
աէ մուճիպինճէ , գաղա թիճարէթ
մահքէմէլէրինին հիւքմէլէրինի իսթինա-
ֆէն , բույնէթ իտէր :

38. Մէրքէղի վիլանէթ թիճարէթ
մահքէմէլէրինին մէրճալի իսթինաֆի ,
Տէրսաատէթ մահքէմէյի իսթինաֆի
տըր :

39. Տէրսաատէթ մէհարիմի նիզա-
միյեթսինին սուրէթի թէշըիլի , իշպու
գանուտա կէօսթէրիլէն ուսուլէ թէվ-
ֆիդ օլունաճագ տըր : Մէսալիհին քէս-
րէթի հալինտէ , իշպու մէհարիմ ազ-
սամինըն⁽¹⁾ , վէ ումուրու թահրիբիյեթ
մէհմուրլարըլա միւհլուրլէրինին մըզ-
տարը մուայեթնտէն զիեատէ օլմասը ,
միւճագ⁽²⁾ տըր :

ՏԷՕՐՏԻՆՃԻ ՖԱՍԼ

Մահեթյէ իեթէշ

40. Թէմերիզ մահքէմէսի , ճէզա վէ
հուգուգ նամըլա , իրի տայիրէեթ
միւնգասէմ տըր : Պունլարըն պիր րէ-
յիսի էվիլէլի , վէ պիր րէյիսի սանիսի
վար տըր : Բէյիսի էվիլէլ , պուլուն-
տուղու տայիրէեթ , վէ իրի տայիրէ-
նին իճթիմալինտէ , մահքէմէնին հէյ-
եթիլինէ , բիեատէթ իտէր : Վէ ճէզա
տայիրէսի օն , վէ հուգուգ տայիրէսի
պթը աղատան միւրէքքէպ տըր : Պու-
տայիրէլէրին , հէր պիրի մայեթիլին-
տէ , պիր պաշ միւմէյեիլ իլէ , լիւ-

զումու գատար միւմէյեիլ , վէ զապթ
քէթէպէսի , իսթիլտամ օլունուր :

41. Ճէզա վէ հուգուգ տայիրէլէ-
րինին վաղիֆէլէրի , գանուտա մախ-
սուս իլէ մուայեթն տըր :

42. Պիտանէթ վէ իսթինաֆի , վէ
թէմերիզ մահքէմէլէրինին , մուամէլա-
թը տախիլիյեթլէրի , նիզամը մախսուս
իլէ մուայեթն տըր :

ՊԵՇԻՆՃԻ ՖԱՍԼ

Հիւտեմ

43. Պիր քիմսէ , պիտանէթ մահքէ-
մէսի աղալըղընա թայեին օլունմագ
իլին , սույի աճվալ իլէ⁽³⁾ միւշթէհիր
⁽⁴⁾ օլմամաղլա պէրապէր , էվիլէա ,
երիլըմի պէշ եաշընը իբնալ իթմիշ
օլմագ , սանիեա , ճիւնհա վէ ճինանէթ
ճէզասըլա մահքիւմ⁽⁵⁾ օլմամըշ պու-
լունմագ , սալիսա , Ասիլիյեթ նէզա-
րէթի , ինթիլտապ էնճիւմէնի⁽⁶⁾ հու-
զուրունտա , պիլ իսթիհան , գապուլ
օլունմագ , վէ եախօա , պիր մահքէ-
մէնին սազա միւլաղիմիլինտէ , վէ
միւմէյեիլիլէք վէ եա զապթ քիթա-
պէթիլնտէ տէօրթ սէնէ խըտմէթ իթ-
միշ օլմագ , շարթ տըր :

44. Լա ազալլ օթուգ եաշընտա օ-
լուպ տա , տէօրթ սէնէ , պիտանէթ
մահքէմէսինտէ ազալըգ իթմիշ օլան-
լար , պիտանէթ մահքէմէսի բիեատէ-
թիլնէ , վէ եա իսթինաֆի մահքէմէսի
ազալըղընա թայեին օլունապիլէճէկի
կիպի , իսթինաֆի մահքէմէսի բիեա-
սէթիլլէ , մահքէմէյի թէմերիզ ազա-
լըղընա թայեին օլունապիլմէք իլին
տախի , լա ազալլ գըրգ եաշընտա
պուլունմագ , վէ պիտանէթ մահքէ-
մէսի բիեատէթիլլէ , իսթինաֆի ազալը-
ղընտա , վէ եա պու մէհմուրիյեթի-

(1) Ագամ , զըսմար :
(2) Միւհուգ , ճայիգ :
(3) Սույի աճվալ , ֆէնա հալլէր :

(4) Միւշթէհիր , ճիւնթիլ պուլունուր :
(5) Մահեթյէ , հիւքմէլ կիլմիշ օլան :
(6) Ենթիւֆէ , մէճիլ :

լէրին իրիսինտէ , տէօրթ սէնէ միւտ-
տէթ պուլունմուշ օլմադ լազրմաըր :
Մահքէմէյի թէմնիզ րէյիսլէրի , մահ-
քէմէյի թէմնիզ ազասընտան , վէ եա ,
իսթինաֆ րէյիսլէրինտէն , ինթիսապ
օլունուր : Վէ պու մահքէմէյէրտէ ,
խըտմէթի մէսպուզ (1) օլուպտա , հա-
քիմիկին զայրի , սայիր մէմուրիյ-
եէթլէրէ նազլ իթմիշ օլանլարտան ,
գըրգ իւչիւնճիւ մատտէտէ մուհար-
րէր էվսաֆը ճամի (2) պուլունանլա-
րըն տախի , զլլրտէ կէօթէրիլէն սի-
սիլէյի հիւքքեամ տէրէճաթընա թէվ-
ֆիդան , րէյիս վէ ազա նատպը ճա-
յիլտիր :

45. Միւտտաիի ումումիլէր , պու-
լունտուզարը մահքէմէնին , վէ եա-
խօս օ տէրէճէտէ պուլունան տիկէր
պիր մահքէմէնին րիեատէթ ու աա-
զալըրնա , վէ միւտտաիի ումումի
մուալլինլէրի , զիլանէթ մահքէմէսի
աազալըրնա , թայելին օլունապիլէ-
ճէրիլէրի միսիլու , միւֆէթ թիչէր տա-
խի , պուլունտուզարը տէրէճաթա
կէօրէ , հիւքքեամ (3) սընըֆընա տա-
խիլ օլապիլըրլէր :

46. Ինթիսապ էնճիւմէնի , Ատլիյե
նազըրը վէ միւսթէշարը , վէ մահքէ-
մէյի թէմնիզ , վէ եա իսթինաֆ բու-
էսասսը իլէ , մահքէմէյի մէգըիւրէ
տայիրէլէրինտէն , պիրէր աազատան
միւրէքքէպ տիր :

47. Մէհաքիմ (4) բուէսասսը (5) իլէ
աազասը , վէ աազա միւլաղիմլէրի ,
գըրգ իւչիւնճիւ վէ գըրգ տէօրտիւն-
ճիւ մատտէլէրտէ մուհարրէր շէրայի-
թէ թէվֆիդան , Ատլիյե նէզարէթի-
նին , թազրիրի իւզէրինէ , պա իրա-
տէյի Սէնիյեէ նասպ , վէ պունլա-
րըն խարիճինտէ օյան սայիր մէէ-
մուրինի մէհաքիմ , սօղլուտան սօղ-

րուեա , Ատլիյե նէզարէթի թարա-
ֆընտան , ինթիսապ ու թայելին օլու-
նուր : Մէհաքիմին պուլունտուզարը
մէվզըլար , իւշ սընըֆ իթիպար օլու-
նարադ , հէր պիրինին , էհէմմիյեթ
ու ինթիեաճաթընա կէօրէ , բուէսա
վէ աազասընն , մըգտարը մաաշարը ,
թայելին գըլընըր : Աազա միւլաղիմ-
լէրինին , վէ սաեիր մէէմուրինի մէ-
հաքիմ , մըգտարը մաաշարը տախի ,
իւշ սընըֆ մէվզը իթիպարիլէ , թէր-
թիպ օլունուր :

48. Շէրայիթի մախտուէսինէ թէվ-
ֆիդան , ինթիսապ ու թայելին օլու-
նան հիւքքեամ , լա եիւն ազլ (6) տիր ,
րիզալարը միւնզամմ (7) օլմատըգճա ,
տիկէր մէէմուրիյեթէթէ , թայելին օլու-
նանազար . ֆադաթ , իսթիֆալարը
գապուլ օլունուր , վէ րիզա վէ մու-
վաֆադաթլարը լա , պիր մահքէմէտէն ,
օ տէրէճէտէ պուլունան տիկէր մահ-
քէմէեէ նազլարը , ճայիլ օլապիլըր :
Աազա միւլաղիմլէրի , վէ գապթ քեա-
թիպլէրի կիպի , մահքէմէնին էճզա-
սընտան ատտ օլունան մէէմուրլարըն ,
սընըֆլարընա եազըշմանեան աշվալ-
տան , վէ եախօս աաէմի իգթիտար-
լարընտան (8) սօլանը , ալլէրինէ լիւ-
զում կէօրիւնտիւկիւ , պուլունտուզ-
արը մահքէմէ թարաֆընտան թէպ-
իլ օլունուր իսէ , Ատլիյե նէզարէ-
թի ճանիպլինտէն , իճապը իճրա օլու-
նուր :

49. Հիւքքեամըն , հաքիմիք սըֆա-
թընա եազըշմանեան հալ ու հարէ-
քէթլէրի , մահքէմէյի թէմնիզճէ թա-
հազուզ իլլէտիլտէ , իզթիլաաընա
կէօրէ իսթար , վէ եա թէքստիր , վէ
մուվազգաթէն գաթի մաաշ իլլէ , մէէ-
մուրիյեթէթէն թաթիլ օլունուրլար ,
վէ միւճազաթը թէրհիպիյեէ (9) վէ

(1) Մէսպուգ , սէպգաթ իթմիշ , կէշմիշ :
(2) Ճաթ , ճէմ իտիճի , ճէմ իթմիշ , գա-
զանմըշ :
(3) Հիւււեա , հաքիմիլ :
(4) Մէհաքիմ , մահքէմէլէր :

(5) Բուէսաս , րէյիսլէր :
(6) Լա էիւն ազլ , ազլ օլունմադ :
(7) Միւնզամմ , գամմ իտիմիշ :
(8) Ա.տէֆ էֆիւտար , իզթիտարսըլլըգ :
(9) Թէրհիպ , գօրղութմադ :

թէէտիպլյեէ , վէ մուայեիպի (1) աս-
վալտան տօլանը , հապար միւսթէլ-
զիմ միւճազաթը թէքտիբիյեէ իլէ մահ-
քիւմիյեէթլէրի հալինատ , ազլ խա-
լիբլէր :

Յ0. Պիլա էօզրի շէրի , վէ պիլա բուխ-
սաթ , թաթիլի մէէմուրիյեէթ խտէն
հաքիմլէր , մահքէմէեէ տէվամ իթմէ-
տիքլէրի միւտտէթ իչին , մաաշլարըն-
տան մահրում օլուրլար : վէ պիր այ-
տա , իւշ քերրէ , էօզիւրսիւզ վէ բուխ-
սաթ սըզ , տէվամ իթմէեէն հիւքքեամ ,
իսթիֆա իթմիշ աոտ օլունուպ , եէր-
լէրինէ պաշղ-ասը թայեկին գըլընըր :

Յ1. Հիւքքեամ , մէէմուր օլտուգ-
լարը մահքէմէնին զայրիսինատ պիլէ ,
քէնտիլէրինէ վէ եախօտ զէվճէլէրինէ ,
վէ եա , ապէն վէ սըհրէն (2) , ապա ու
էճտաա ու էվաալարընա , վէ վասի
օլտուգլարը եէթիմլէրէ այիա տավա-
լարտան մաաոտ , հիշ պիր տավաա ,
թահրիւրէն վէ շիֆահէն , միւտտաի
վէ եա միւտտաի ալէյհ սըֆաթընտա
պուլունմապտան , վէ աահապը տա-
վանա , բէյ վէ նասիհաթ վիրմէքտէն
մէմուու տուր :

Յ2. Պիտանէթ մահքէմէսի , բէյիս
վէ եա ազասընտան պիրի ալէյհինէ , ու-
մուրու մէէմուրէսինատէն տօլանը վու-
զոս պուլան ճիւնհա վէ եա ճինանէթ
տավասը , օ մահքէմէնին մէնտուպ օլ-
տուզու իսթինաֆ մահքէմէսինտէ , վէ
պիր իսթինաֆ մահքէմէսինին բէյիսի ,
վէ եախօտ ազասը ալէյհինէ վուգու
պուլան օ միսիլու տավալար , մահ-
քէմէյի թէմեիլտէ կէօրիւլար : Ճա-
վանըն տէվամը միւտտէթճէ , միւթ-
թէհիմ օլան հաքիմին , մէէմուրիյեէ-
թինտէն թաթիլ օլունուպ օլունմա-
մասընա , տավանը բույեէթ խտէն մահ-
քէմէ գարար վիւրի :

Յ3. Աաղա միւլաղլիմի , վէ զապթ
քեաթիպլէրի կիպի , պիր մահքէմէնին

էճղասընտան աոտ օլունան մէէմուր-
լար ալէյհինէ , ումուրու մէէմուրէլէ-
րինտէն տօլանը վուգու պուլաճադ
տավալար , օ մահքէմէնին , հէյեէթի
ումուլիյեէսինտէ բույեէթ օլունուր :

ՍԵՆԵՅԵ ԴԵ ԿԵՄԵՆԵ

Յ4. Եվվէլա , մահքէմէյի թէմեիլ
բիեաաէթի էվվէլիսի , սանիեա , մահ-
քէմէյի իսթինաֆ բիեաաէթի էվվէլի-
սի իլէ մահքէմէյի թէմեիլ բէեաաէթի
սանիյեէսի , սալիաա , մահքէմէյի թէմե-
եիլ ազալըզը իլէ մահքէմէյի իսթի-
նաֆ բէյիսի սանիլիլի , բապիա , մահ-
քէմէյի իսթինաֆ աազալըզը իլէ պի-
տանէթ մահքէմէսի բէյիսի էվվէլ վէ
սանիլիլի , վէ մահքէմէյի թէմեիլ պաշ
միւմիյեէիլիլիլի , խամիաա , պիտա-
նէթ մահքէմէսի աազալըզը իլէ մահ-
քէմէյի իսթինաֆ պաշ քեաթիպլէրի :

ԲԵՆԵՅԵ ԴԵ ԿԵՄԵՆԵ

Յ5. Մահքէմէյի թէմեիլ իքինճի
բէյիսի , պալէա , մահքէմէյի թէմեիլ
աազալըզը իլէ իսթինաֆ բիեաաէթի
սանիսի , ուլէա սընըֆը էվվէլի , պի-
տանէթ մահքէմէլէրի բիեաաէթի էվ-
վէլիսի իլէ իսթինաֆ աազալըզը , վէ
պիտանէթ մահքէմէլէրի բէյիսի սա-
նիլիլի , վէ մահքէմէյի թէմեիլ պաշ
միւմէյեիլիլիլի , ուլէա սընըֆը սանի-
սի , պիտանէթ մահքէմէլէրի աազա-
լըզը իլէ իսթինաֆ մահքէմէլէրի պաշ
քիթապէթի , սանիյե սընըֆը էվվէլ
միւթէմայեիլի , պիտանէթ մահքէմէ-
լէրի պաշ քիթապէթլէրի , սանիյե բիւթ-
պլէլէրինէ մուտաիլ (3) տիր : Հէր մահ-
քէմէնին , աաղա միւլաղլիլիլի , օ մահ-
քէմէնին պաշ քիթապէթի բիւթպլէսի
տէրէճէսինտէ օլուպ , ֆազաթ , ճնա
թէգաաոտիւմ (4) խտէր . գըրըզ եէտին-

(1) Մահքէմէյի , սանիլիլի , գուտուրլար :
(2) Սըհր , խըսըմըզ :

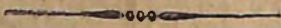
(3) Մահքէմէյի , միւտաիլ :
(4) Թէգաաոտիւմ , իլը , իլէբուտէ սանըլմազ :

ճի մատտէտէ մուհարրէր օլտուղու իւզրէ , թաչրա մէհարիմի իւչ սընըֆա միւնդատէմ՝ պուլունտուղունտան , պիրինճի սընըֆ մէհարիմաէ պուլունաճազ հիւրքեամ ու մէհմուրին , պալէատէ կէօթէրիլէն , Տէրսատտէթ հիւրքեամ վէ մէհմուրլարր բիւթպէլէրինաէն պիրէր , վէ իրինճի սընըֆ մէհարիմի հիւրքեամը , իրիշէր , վէ իւչիւնճիւ սընըֆ հիւրքեամի , իւչէր տէրէճէ աչազր բիւթպէլէրի հայիլ , իթիպար օլունուր . Տէրսատտէթ վէ թաչրա մէհարիմինտէ պուլունաճազ զէվաթ , պալէատէ թայեին օլունան տէրէճաթըն ֆէվզընտէ (1) , վէ եա մատունունտա (2) պիր բիւթպէլէի հալիլ օլալար պիլէ , քէնաիլէրի , բիւթպէլէի մէհմուրիլէթլէրինին , տէրէճէ յի մուայեէնէսինտէ , ատտ օլունուրլար Պալէատէ զիքր օլունան բիւթպէլէր , զաթա մախսուս օլմանըպ , մէհմուրիլէթ մէվզըլարընա միւնհասըր տըր (3) : Մէհմուրիլէթլինտէն իլաբաճ օլունան հարթիմին , մէվզընա հալիլ օլտուղու բիւթպէսի աաիսի , սազըթ օլուր (4) :

Մարդէյի մալաքէալի

Հուգուգ մէթէպլինտէն , մէհզուսիլէթի բիւվիսիւ (5) իլէ հարթմ եէթիլաիլիլինճէեէ զատար , հիւրքեամանն հիւանի իֆայի վազիֆէեէ , ատէմի իղթիաարլարը , մահքէմէյի թէմ եիղճէ թէհագգուգ իտէնլէրին աղլէրի ճայիլ օլապլիլը :

ԻԲԻՆՃԻ ՊԱՊ

ՄԻԻՏՏԱՍՅԻ ՈՒՄՈՒՄԻՒԼԷՐ

ՊԻՐԻՆՃԻ ՖԱՍԼ

Մէվապը Գիբիլէիֆէ

56. Միւտտայի ումումիլէր , ումուրու աալիլէտէ , հուգուգու աալէլի վիգաեէ իչին , թապաֆը Սալթանաթը սէնիլէտէն մէհուուպ մէհմուրլար տըր : Պունլարըն վազիֆէյի (6) աալիլէսի , աալիլ ու հուգուգու ումումիլէէնին մուհաֆազաաը իչին , ահարքեամը զանունիլէէնին , հիւանի ճէրէեանընա տիղգաթ իթմէքտէն իպալէթ տիր :

57. Միւտտայի ումումիլէր , տօղրուտան տօղրուեա , Ատլիեէ նէզարէթիին , էմրի թահթընտա պուլունուպ , պունլարըն նասպ ու աղլի , Ատլիեէ նէզարէթիին թաղրիլիլէ , պալրատէյի Սէնիլէ , իճրա օլունուր : Միւտտայի ումումիլէր , հարթիլը էվաաֆընը , ճամի օլմաղլազըմ տըր :

58. Միւտտայի ումումիլէրին , ումուրու ճէզաիլէտէ վազայիֆի , ճէզա ուսուլի մուհաքէմէ զանունուլա մուայեէն տիր :

59. Տէրսատտէթտէ , մահքէմէյի թէմիլ նէզալինտէ , պաչ միւտտայի ումումի նամըլլա պիր մէհմուր պուլունաճազը կիպլի , հէր իսթինաֆ մահքէմէսինտէ , պիրէր միւտտայի ումումի , վէ հէր զազա պիտաեէթ մահքէմէսինտէ , պիրէր միւտտայի ումումի մուալինի , պուլունաճազ տըր :

60. Պաչ միւտտայի ումումի , միւտտայի ումումիլէր հէյեէթլինին աալիլի օլուպ , մէհարիմի իսթինաֆիլէ

(1) Ֆէվզընտէ , եօզարտա , եիքսէքտէ :
 (2) Մախսուս , սաղըտա , կէրիտէ :
 (3) Միւնհասըր , մախսուս :

(4) Մալաքէալի , տիւչմէք :
 (5) Բիւվիսի , բէյալէր :
 (6) վազիֆէ , պօրն :

նէզտինտէ պուլունան միւտտայի ու մուսիէր , պիզղաթ , վէ պիտանէթ մահրէմէլէրի նէզտինտէ օլսն միւտտայի ու մուսի մուավինլէրի , պիզղաթ , օնա թապի տիր . ֆազաթ , իտարէ յի սաղլիյեէնէ այիտ խուսուսաթտա , միւտտայի ու մուսիլէր , վէ միւտտայի ու մուսի մուավինլէրի իլէ , վէ անլէրտէ նէզարէթ իլէ , տօղրուտան տօղրուտա , մուխապէրէ խալլէր :

61. Մահրէմէլէր իսթինաֆ նէզտինտէ պուլունան միւտտայի ու մուսի , օ մահրէմէնին , տայլրէ յի հիւքմիւ տտիսիլինտէ իֆայի վազիֆէ իտէր , վէ օ տայլրէնին պիտանէթ մահրէմէլէրի նէզտինտէ պուլունան միւտտայի ու մուսի մուավինլէրի , օնա թապի օլաբազ , մէհմուր օլտուլու գազա տայլրէսի տալիլինտէ իֆայի վազիֆէ իլլէր :

62. Վիւրէլստան պաշգա , իծրայի մուհարէմէլէրի , դանունէն , տիվանը Աալիեէ այիտ օլանլարըն մուհարէմէսինտէ , միւտտայի ու մուսիլիք վազիֆէսինի , պաշ միւտտայի ու մուսի , վէ եա մուավինի իծրա իտէր :

63. Ուսուլի մուհարէմէլէր ճէզալիյեէ դանունունուն նէշլինէ դատար , միւտտայի ու մուսիլլէրին վազայիֆի , թալլինաթը մահաուսէ իլէ թայելին օլունաճազ տըր :

64. Միւտտայի ու մուսիլլէր հէյեթթի գալէմլէրինին սուրէթի թէշլիլի , պիր նիզամնամէ յի տալիլի իլէ թայելին օլունուր :

ԻԲԻՆՃԻ ՖՍՍԼ

Մեհրապէ ուսուլլէրին , դասլէնէ հոգոսթընէճէ վաշալիֆէ

65. Էվլէլա , հուգուլու ու մուսիլլէր

(1) Վիսնան , ճիհէթլէր :
(2) Պէր , խայրէթ , սէվապ :
(3) Քէպի հատիճ , վէ էշլէտե ան էլ հիտտա , ետանի , պիր տալտա , միւտտաի վէ եախօտ միւտտաի ալէյճ թարաֆրնտան , մէճիստէ պուլունան հաքիմ ալէյհիտէ :

Եհէլէ թաալլիգ իտէն աշվալէ , վէ էմվայր տէվլէթէ , վէ պիր մահէլլ ահալիսինէ , վէ ումուսն միւթաալլիգ թէէսիսաթա , վէ վիւճուհու (1) սլէրրէ (2) տայլր վասիլիլէթնամլէլէրէ , սանիեա , հիւքքեամին աշվալլան , վէ բէտտի հարթմ վէ իլթիքեա ան էլ հիւքքեամն (3) , տայլտա , վազիֆէ վէ սալահիլլեթ մատալլէրինէ , բապիտ , սիւպեան , վէ մահմուր (4) վէ մէճնուն կիպի , թահթը վիսանէթաէ պուլունան էյիսասա , խամիսա , դայիպ պուլունանլարա տայլր հուգուլ մահրէմէլէրինտէ լույնէթ օլունաճազ քեաֆիէլի տաալիլիէ , միւտտայի ու մուսիլլէր , միւտալիլէ իտէր : Պու մագուլէ տավալարըն իսթիմահինտէն էվլէլ , բէյիսի մահրէմէլէրաֆրնտան , պէհէմէհալ , օ մահրէմէնին տայլրէսինտէ պուլունան միւտտայի ու մուսի վէ եա մուավինինէ , էվրազը թէպլիզ իտիլը :

66. Ալթմըշ պէշինճի մատտէտէ կէօսթէրիլէն խուսուսաթտան մատա հուգուլ մահրէմէլէրինտէ , տէրտէսթի բույնէթ օլունան տաալիլիէն , քէնտի վազիֆէսինէ միւթաալլիգ դըսմընը թէֆրիլիլիլին , միւտտայի ու մուսի , հէր նէվի տաալիլի էվրազընը , մահրէմէտէն թալէպ իտէպիլիլի :

67. Միւտտայի ու մուսի վէ եա մուավինի , քէնտիսինէ էվրազը թէպլիլ օլունան տաալիլիէ , միւտալիլէ իտիպ իթմէնէճէկիլիլի , նիհանէթ սէքիլ կիւն դարֆրնտա , թահրիլէն բէյիսի մահրէմէլէրէ պէեան իտէր :

68. Միւտտայի ու մուսի , պիր տավանա , քէնտի թարաֆրնտան միւտալիլէ օլունանսընա լիւզում կէօրմէսէ պլիլէ , օ տավանըն հիւքմիւ վիրիլմէզտէն էվլէլ , միւտտայի ու մուսի վէ եա

«պանա դարըր զարազը վար տըր» տէեհրէք պէեանը իթիլազ իտէր իտէ , վէ քէզալիք հաքիլլէր ալէյհինտէ իլթիքեանա դըյամ իլլէր իտէ , տիլէք տիր :
(4) Մահմուր , ալլընճա էօղրիւ պուլունան լախա :

մուսավիններն , իսթիմա օլունմասրնա , մահքէմէ թարաֆընտան գարար վիրիւլէպիլիւր , վէ միւտաաայի ումումի վէ եախօտ մուսավինի , պիր տավաեա խարիճ էղ վաղիֆէ միւտախէլէեէ գըրամ իաէրլէր իսէ , ալէադատարլարըն թալէպի իւզէրինէ , մէննի միւտախէլէեէ տախի , մահքէմէճէ գարար վիրիլէպիլիւր :

69. Պիր տավաեա , միւտտաայի ումումի , միւտախէլէ իյլէեէճէք օլտուզու հալտէ , օ տավանըն եէվմի բույեէթի , միւտտաայի ումումինին , ինզիմամը (1) բէյի իլէ թայեխին օլունուր :

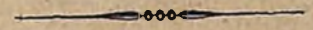
70. Միւտտաայի ումումինին միւտախէլէսինի իճապ իտէն տավալարտա ալէադասը օլան էշխաս , սուլճ թարիպլյէ թէսիլիեէյի միւնաղաա իթսէլէր պիլէ , պունուն զըմնընտա , հուզուզու ումումիյեէեէ խալէլ կէլէմէղ :

71. Միւտտաայի ումումիլէր , միւտախէլէ իթտիքլէրի տավալարտա , պէհէմէհալ թարաֆէյն մուվաճէհէսինտէ պէեանը էֆքեսըր իթմէքլէ պէրապէր , խիւլասայի իթիրազաթ վէ էտիլլէսինի (2) լայիհա իթասըլլա , մահքէմէեէ պէեան խտէրլէր . պունըլար , հիլպիր սէպէպլէ , մահքէմէսին միւղաքէրէսինտէ հաղըր պուլունամաեաճազը միսիլու , իթայի բէյտէ տախի , իշթիրաք իտէմէղլէր :

72. Միւտտաայի ումումիլէր , միւտախէլէ իթտիքլէրի տավալարա տայիր , մահքէմէսին վիրտիկի գարարլարը , ուսուլի մուհաքէմէ գանուհունտա միւնտէրիճ շէրայիթէ թէվֆիդան , իսթինաֆ վէ թէմեիղ խտէպիլիլէր . անճապ , շէրայիթի իսթինաֆիլիեէ վէ թէմեիլիլիեէսին , քէֆալէթ վէ թէմինաթա տայիր ահքեամինը , իֆատան իսթիման օլունուրլար : Ալլմիլշ պէշինճի մատտէ մուճիպինճէ հուգուգու ումումիյեէեէ թապլիգ իտէն ահվալտէն սօլաեը , միւտտաայի ու-

մումինին միւտախէլէ իտէճէկի խուսուսաթ հազգընտա , իսթինաֆ վէ եա թէմեիղ տավալարըն նէթիճէսինէ , ալէադատարլար թապի տիր . ֆագաթ թարաֆէյնի մէվճուտ օլուպ տա միւտտաայի ումումինին , եալընըղ հուզուզու ումումիյեէեէ մուհաֆաղա իչին միւտախէլէսի իճապ իտէն տավալար հազգընտա , մահքէմէտէն վիրիլէն գարարա , թարաֆէյն իթիրաղ իթմէսէ պիլէ , միւտտաայի ումումի իսթինաֆ վէ եա թէմեիղ խտէպիլիւր , վէ միւտտաայի ումումի թարաֆընտան , իգամէ օլունան իսթինաֆ վէ թէմեիղ տավալարընըն նէթիճէսինտէն ալէադատարլար , իսթիֆատէ իտէմէղլէր :

73. Միւտտաայի ումումի , մէմուր պուլունտուզու մահքէմէտէն սուսուր իտէն քեաֆիէյի հիւքմէրին իճրասընա նէզարէթ իտէր :

ԻԻԶԻԻՆՃԻԻ ՊԱՊ

ԱՏԼԻԵԿ ԹԵՅԹԻՇ ՄԵԷՄՈՒՐԱՐԸՆԸՆ ՍՈՒՐԵԹԻ ԻՆԹԻԽԱՊ ՎԷ ԹԱՅՆԻՆԼԻՐԻՑԼԷ ՎԱԶԻՅԷԼԷՐԻ

ՊԻՐԻՆՃԻ ՖԱՍԼ

ՄԷՖԵՐԷԶԷՐԷՆ ՄԷՐԷՆԷ ԻՆԷԽԱՊ ՎԷ ԲՊԵՆԷՐԷ

74. Թաշրա մէհաքիմի նիզամիյեէսինին , մուամէլաթը ումումիյեէ վէ խուսուսիյեէսիլլէ , ահվալ ու հարաքեաթընը , ալէա տէվամ մուայեէնէ վէ թէֆիթիլ էլէ , ումուրու ստիլիեէսին հիւսնի ճէրէեանընա մուխալիֆ , վէ գանուն ու ուսուլէ մուղայիր ահվալըն , թահզըղըր զըմնընտա , հէր վիլաեէթ տայիրէսի իչին , Ատիլիեէ նէզարէթինին թագըրիլի իպէրինէ , պա-

(1) Ինզիմամ , գամմ , իլավէ :

(2) Էպիլէ , տէլիլէր , իսպաթլար :

իրատես յի Սէնիյեէ, պիւրէր միւֆէթ-
թիշ թայեին օրումսճագ տըր: Վէ Իս-
թանպօլ տախի, միւլճագաթըլլա, պիւր
միւրեթի իթիպար օրումսարագ, պիւր
միւրեթի իթիպար օրումսարագ տըր:
75. Թէֆթիշ մէնմուրիյեթի ինէ,
թայեին օրումսճագ դէվաթ, պիւրճիւմ-
լէ գավանին հուգուգըլյեթ վէ ճէգա-
պիւրէ իլէ, ուսուլի մուհարէմաթա, վու-
գուֆու թամմը օրմալէ պէրապէր,
տէվլէթճէ հէր սուրէթլէ իթիմասա
շանան պուլունմաղ մէլրութ տուր:

ԻԲԻՆՃԻ ՅՍՍԼ

ՄԵՖԵՐԻՆԷՆԷՐ ԷՆՆԵՑԷ

76. Թէֆթիշ մէնմուրարը, սէյեար
(¹) օրուպ, տայլրէ յի մէնմուրիյեթլէրի
տախիլինաէ պուլունան մէհարիմի նի-
ղամիյեէնին ճիւմլէսինի, տայլմա տէվլը
ու թէֆթիշ մէնմուր օլանագըլար տըր:
77. Միւֆէթիշ մէնմուր, մահքէմէլէրէ, հէր
նէ վաղըթ իսթէր իսէ, տուխուլ իլէ,
էվլէլա, հէյեթի մահքէմէնին վաղթ
ու դէմանընտա տէվլամ, վէ մէսայիհ
ու տապիլի հիւանի բույեթէ տիգ-
գաթ ու իհթիմամ իտիպ իթմէտիկինի,
սանիեա, մուհարէմաթ վէ միւղաքէ-
րաթ, վէ միւթէֆէրրիաթընըն, գավա-
նիտ ու ուսուլի նիղամիյեէսի իւղրէ, ճէ-
րէեան իտիպ իթմէտիկինի, սայիսա,
ճէլլ ու իհար, վէ թէֆիսի ու թէպ-
լիդի գարար. քէյֆիեթլէրինին, ուսուլի
մուհարէմէեթ թէվֆիդան, իճրա օլու-
նուպ օլունմատըլընը, բապիա, թէ-
տախիւլաէ նէ միգտար տաալի վէ մէ-
սայիհ օլունլունու, խամիսա, մահ-
քէմէնին ումուրու թահրիլիյեթ վէ
գուեուտիյեէսինին սուրէթի ճէրէեա-
նընը, սատիսա, իլամաթ ու վէսա-
եիդ(²) խարճարըլլա, բիւսումու թահ-
սիլիյեէնին, մուամէլաթը ճարիյեթ վէ
գուեուտիյեէսի ուսուլ ու նիղամաթը
մախսուսունա թէվֆիդ օլունուպ օւ

լունմատըլընը, վէլհասըլ, մահքէմէ-
նին, պիւրճիւմլէ մուամէլաթ ու ահ-
վալընը, մուայեէնէ վէ թէֆթիշ ի-
սէճէք, վէ մուհարէմէ վէ միւղաքէ-
րէ օլմատըլը վագըթլարտա, մահ-
քէմէնին, էվրագ ու գուեուտունու
տախի, բույեթ ու մուայեէնէ իտէ-
ճէքլէրի կիպի, քէթէպէյե մէհարի-
մին, վէ իճրա մէնմուր, վէ մուս-
վին, վէ միւպալըլարընըն, իֆայի վա-
դիֆէտէ, գուսուր իտիպ իթմէտիլը-
լէրինի տախի, թէֆթիշ ու թահրըլը
իտէճէք տիւր:

78. Ասհապը տաալի, հէր գանդի
սընըֆ վէ սըֆաթտա պուլունուր ի-
սէ պուլունսուն, մէհարիմէնէ ահաս-
տի թարաֆէյն հագգընտա, մուամէ-
լէյի թաաղիմիյեթ, վէ եա պիւրաքս
մուամէլէյի թահրըլիյեթ իճրա օլուն-
մամաքնա, վէ պիւրիին իֆատէսինի
թասուրիգ, վէ եաթուտ միւտաֆաանը
թէէյեթիտ օլունտա, աագա թարա-
ֆընտան սէօգ սէօյլէնմէնէսինէ, միւ-
ֆէթիշ իլէր թարաֆընտան տիգգաթ
օլունսճագ տըր:

79. Մէհարիմի նիղամիյեէնին, մու-
հարէմաթ ու միւղաքէրաթըլլա հիւքմ
ու գարարըլը հագգընտա, վէ պիւր-
ճիւմլէ, վագայիֆ ու մուամէլաթը տա-
խիլիյեէլէրինէ միւթաալիդ խուսուս-
լարտա, միւֆէթիշ իլէր, հիւքիմէթի
իճրաիյեթ մէնմուրարը, վէ սայլըլէ-
րի թարաֆընտան, միւտալսէլէ վէ իճ-
րայի նուֆուգ օլունուպ օլունմատը-
լընը, թահարրի վէ թահրըլը իտէ-
ճէքլէր տիւր:

80. Միւֆէթիշ իլէր, թէֆթիշինէ
մէնմուր պուլունսուրըլարը խուսուս-
լարտա կէօրտիւրլէրի սույի ահվալ ու
հարաքեթըն մէնին վուգուլինի, ի-
ճագա իտէնլէրէ, թահրըլըն իլիթար ու
թաալսիեթ իլէ, Աալիյեթ նէգարէթիինէ
տախի պէեանը քէյֆիյեթի իտէճէք-
լէր տիւր:

(¹) Սէյեբ, տօլարճը:

(²) Վէ-պիլ, էվրագըլար:

81. Միւֆէթթիլչէր, հարխիլիք սըֆաթընը հայիզ, վէ ֆասլը տաալիտէ, ըէյ վիրմէկէ մէհզուն տէյիլչէր տիր: Մուհարէմէ վէ միւզարէրէ էսնասընտա պուլունաալար պլիլէ, իխթար վէ եախօտ իթայի ըէյ իթմէյիպ, ֆագաթ, մէհնուտլարը օլան ահվալ իւզէրինէ իպթիզա իաէն իխթարաթ ու թէնպիհաթը, այրընա իծրա իտէճէքլէր տիր:

82. Մուհարէմաթըն, ուսուլի մուհարէմէ գանունունա թէվֆիզան, սուրէթի ալէնիյեհտէ, վէ միւզարէրաթըն սուրէթի խէֆիյեհտէ իծրասընա, միւֆէթթիլչէր թարաֆընտան, տիզգաթ օլունաճագ արը:

83. Միւֆէթթիլչէր, միւտտէթի մահրիւմէլէրինաէն զիեատէ, վէ եախօտ խիլաֆը գանուն, հապս իտիլմիլէյլսաս պուլունուպ պուլունմատըղընը, վէ հապսիանէլէրին, ուսուլի իտարէյի տախիլիյեհլէրի, վէ մահպուսին հագղլարընտա, մէհմուրլարընըն մուամէլէլէրի եօլունտա օլուպ օլումաղընը, վէ հապսիանէլէրին մէվզըլարը, հըֆըր սըհէթ գայիտէյի ումուվիյեհտէն, մուվաֆըղ պուլունուպ պուլունմատըղընը, թահգըղ իլչին, հապսիանէլէրի եօզլամա իտէճէքլէր տիր:

84. Միւֆէթթիլչէրին, վազիֆէլէրի տախիլինաէ, իծրա իտէճէքլէրի թէնպիհաթ իսզա օլունմաղ⁽¹⁾, վէ եախօտ մէնն իլլէտիքլէրի հալլէր, թէքէրիւր իլլէր իտէ, թարաֆլարընտան, Ատիլէնէ նէզարէթինէ իշար օլունաճագ արը:

85. Միւֆէթթիլչէր, վուգուաթը ճէզաիյեհտէն տօլանը, միւթթէհիւլէր հագղընտա, մահրէմէեթ իթատըլաղըմ կէլէն ժուրնալլար, վազթ ուզէմանըյա վիրիլմէտիկի, վէ ուսուլի իսթիլթագ եօլունտա ճէրէեան իթմէտիկի, վէ մահրէմէճէ լիւզըմ կէօ-

րիւնէն թահգըղաթ վէ թէտղըղաթըն, վէ եախօտ իսթիլամ վէ թէֆէրրուաթընա տայիր, հիւքիւմէթի մահէլլիյեհտէ թահրիլէն վազը օլան իխթարլարընը, պիլա թէէլիլ⁽²⁾ ինապը իծրա օլունմատըղը թագաթիտէ, ըէյֆիլէթի, Սալիլիէ նէզարէթինէ ինհա վէ իշար իտէքլէր:

86. Մէհարխիլին վազաիֆի տախիլիյեհտէն, վէ բուէսա վէ աազասընըն իսթիզլալը⁽³⁾ գանունիյեհտէն թօղունուր սուրէթաէ, հիւքիւմէթի մահէլլիյեհտէ մէհմուրլարը թարաֆլարընտան, միւտախէլէ վուգուլինտէ, միւֆէթթիլչէր, ըէյֆիլիյեթի տէրհալ Սալիլիէ նէզարէթինէ պէեան ու իխթարա մէճպըր սուր:

87. Տաալիլի հուգուղըյեհտէ վէ ճէզաիյեհտին իսթիտանաթաի, վէ էվըաղը, մէրճաի⁽⁴⁾ օլմանն մէհարխ ու մէճպիտէ, հավալէ իտլմէք, վէ մահրէմէնին ըէյի վէ դարարը օլումատըղը հալտէ, ատէմ իհզար օլունմաղ, վէ եախօտ պիր ըիմնէ, պիլա մուճիպ, ախպ ու թէվզըֆ, վէ եա ըէֆալէթ թալէպի, վէ եա սայիր սուրէթլէ թաղէիզ⁽⁵⁾ գըլընմաղ կիպի, դալմանին ու նիզամաթը տալիլիյեհտէ մուզայիր ահվալ վուգուլինտէ, միւֆէթթիլչէր, հիւքիւմէթի մահէլլիյեհտէ, իխթարը ըէյֆիլիյեթի, վէ եօլսուզլուղուն մէննիլի թալէպ իթմէքլէ պէրապէր, ըէյֆիլիյեթի, Սալիլիէ նէզարէթինէ իշար իտէճէքլէր տիր:

88. Մէհարխիլի նիզամիյեհտէն վիրիլէն իլամաթ ահրեամը, թէնֆիլ⁽⁶⁾ ու իծրա օլունմատըղը, վէ եա զիեատէ վէ նօզսան իծրա վուգու պուլատուղու, վէ եախօտ իլամաթըն իծրայի ահրեամը սըրասընտա, մահրիւմալէյհին իսթիլնաֆի վէ եա թէմէիիլի տալա իթմէք սալահիլիյեթլէրի-

(1) Իսզա օլունմաղ իտէ, եանի տիզգաթ վէ իծրա իտիլմէղ իտէ:

(2) Պէլ-Քէէէէ, կիճիքտիլմէքսիզին:

(3) Ի-Քէէէէ, հուգուղ:

(4) Մէրճաի օլմանն, եանի վազիֆէտի տախիլինաէ պուլունմանն:

(5) Թաղէիզ, սըզալարմաղ, գօվալամաղ:

(6) Թէնֆիլ, իծրա իթմէք, մէրի գըլմաղ:

նէ մանի օլապիլէճէք ահվալ ու մոււա-
մէլաթ վուգուա կէթերիտիկի անլա-
շըլարը թագաորտէ, միւֆէթթիլէք,
հիւքիւմէթի մահէլլիյեէէէ, իթթարը
քէյֆիյեէթլէ պերապէր, Ատլիեէ նէզա-
րէթինէ, պէեանի հալ իտէճէքլէրտիր :

89. Միւֆէթթիլէք, տաալլիյեէ-
եէ վէ շիքեանաթը ատիյեէէէ տա-
յիր, իթթիտանամէ վէ պրղուհալ,
դապուլ իտէմէղլէր : Ֆագաթ, իշթի-
քեա, ան էլ հիւք.քեամ դաիտէսինէ
մոււլաֆըդ սուրէթտէ, քէնտուլէրինէ
շիքեանէթնամէ վիրիտիկի թագաոր-
տէ, օ շիքեանէթնամէ, պիր մահ.քէ-
մէյի իպթիտալիյեէ հէյեէթի, վէ եա
աազասընտան պիրի հագ.դընտա իտէ,
օլ մահ.քէմէնին թագալի օլտուղու իս-
թինաֆ մահ.քէմէսինէ հավալէ օլուն-
մադ, վէ նէթիճէսի, թարաֆընա պէ-
եան գըլընմադ իւզրէ, վիլաեէթ, վէ
եախօա միւթէսարըֆըդ ճանիպինէ,
վէ մահ.քէմէյի իպթինաֆիյեէ հագ-
դընտա իտէ, մահ.քէմէյի թէմեիզէ
հավալէ օլունմադ իւզրէ, Ատլիյեէ
նէզարէթինէ իրաալ ու պէեանը հալ
իտէրլէր :

90. Միւֆէթթիլէք, մէհաքիմի նի-
զամիյեէ ըուէստաը իլէ, ազա վէ սա-
յիր մէէմուրլարտան ումուրու մէէմու-
րէսինի, պիհագ.դ իֆաեա միւգթէտիր
օլմանանլարըն, վէ գըրդ ասօղուղուն-
ճու մատտէ մուճիպինճէ, ալլի լա-
զըմ կէլէն հիւք.քեամըն, ահվալ ու
քէյֆիեանթընը, աէլայիլի իլէ, Ատլիեէ
նէզարէթինէ պիրտիրէճէքլէր տիր :

91. Միւֆէթթիլէք, մահ.քէմէտէ
պուլունան էվրագտան պագըլարընա,
հասալ էլ վաղիֆէ, քէսպի իթթիլա (1)
իթմէք իթթէտիրլէրի հալտէ, սուրէ-
թի մուսատաազալարընը (2), մահ.քէ-
մէնին ըէյիպինտէն, ըէսմէն թալէպ ու
ալսզ իտէճէքլէր տիր :

92. Միւֆէթթիլէք, իշպու Ֆատլտա
միւնտէրիճ մէվատա հագ.դընտա Ատ-
լիեէ նէզարէթինէ կէճուտէրէճէքլէրի
մուհարրէրաթտան պաշգա, հարա-
քեաթ ու իճրաաթը միւպէյեին (3) պիր
եէվմիյէ տէֆթէրի թուլթուպ, անըն
խիւլասասընը հալլի, իւշ սյտա պիր
լայիհա թանգիմ վէ իրաալ իտէճէքլէր
տիր :

93. Միւֆէթթիլէք, նիզամաթը Ատ-
լիյեէնին, իճրայի ահ.քեամընտա, սու-
ուպէթ (4) ու միւշ.քիլաթը միւսթէլ-
զիմ ահվալ կէօրտիւքլէրինտէ, Ատլի-
եէ նէզարէթինէ իշար էլլէեէճէքլէր
տիր :

94. Մէհաքիմի նիզամիյեէէէ տայիր
սէլիսի (5) շէվլալ, սէնէ 1288, վէ ֆիյ
30 քեանունի էվլէլ, սէնէ 1287 թա-
րիլինտէ, նէշր ու իլան օլունմուշ օլան
նիզամնամէնին հիւքմիւ, իշպու գա-
նուն իլէ միւնֆէսէ իս իր :

ՄԱՏՏԵՅՅԻ ՄԻԻՆՁԱՄԷ

Նիւվապը (6) շէրին, հինի ինթիտա-
պընտա, մէհաքիմի նիզամիյեէ ըրեա-
սէթլէրինէ լազըմ օլան սըֆաթ ու շէ-
րայիթի դանունիյեէէնի հայիզ օլտուգ-
լարընա տիզգաթ ու նէզարէթ իթ-
մէք իւզրէ, մէճիլիսի ինթիլապը հիւք-
քեամը շէրիտէ, Ատլիեէ նէզարէթին-
տէն պիր մէէմուր պուլունուր :

ՈՒՍՈՒԼԻ

ՄՈՒՀԱՔԷՄԷՅԻ ՀՈՒԳՈՒԳԸՅԵՆ ԳՍ.ՆՈՒՆՈՒ

ՇՈՒՐԱՅԻ ՏԷՎԼԷԹՏԷՆ ԹԱՆՁԻՄ
ՕԼՈՒՆԱՆ ՄԱՁՊԱԹԱՆԸՆ ՍՈՒՐԷԹԻ ՏԻՐ :

Մէհաքիմի ումուլիյեէյի նիզամիյ-
եէնին, մէվատուր հուգուգըյեէյի ըույ-

(1) Իլիլէա, վուգուֆ, մալիւմաթ :
(2) Մուսատաազալ, թատիզ գըլընմադ օլան :
(3) Մէնգէյի, պէեան իտիճի :

(4) Մուսատէթ, կիւճիւք :
(5) Սէլի, անըն սօն կիւճիւք :
(6) Նէվադ, նայիպլէր :

եէթ վաղիֆէսիյլէ միւքէլլէֆ պու-
 բունան գըսմընըն , ուսուլի մուհարէ-
 մաթընա տայիր , Մէճէլլէ ճէմիյեէ-
 թինտէն , իւչ եիւզ պիր մատտէյի
 հավի գալէմէ այընան լայիհայի գա-
 նունիյեէ , մահրէմէյի թէմեիլի հու-
 գուգ ըէյիսի ֆաղիյէթլու Բամիլ Է-
 ֆէնեարիլէ , աղասընտան սաատէթլու
 Շէֆիլգ էֆէնտի հաղրէթլէրի հաղըր
 օլտուգլարը հալտէ , Շուրայի տէվլէթ
 հէյեէթի ումուժիյեէսինտէ գրաաթ ,
 վէ պու սըրատա , Շուրայի տէվլէթին
 էվայիլի թէչէքքիւլինտէ ճէմ ու թէր-
 թիպ իտիլիպ , հէր նասըլ իտէ , մէվ-
 գըրի իճրաեէ գօնուլմամըչ , վէ պու
 քէրրէ , Մէճէլլէ ճէմիյեէթինճէ էսաս
 իթթիլիսաղ օլունմուչ օլան ուսուլի մու-
 հարէմաթ գանունու լայիհասընա , վէ
 ինտ էլ իճապ , Ֆրանտա գալանինի
 մէճմուասընա , իսթիլգատէյի⁽¹⁾ մա-
 լիւմաթ գըմիւրնտա , միւրաճաաթ օ-
 լունտու :

Պէեանէ հաճէթ օլմատըրը իւզրէ ,
 մէհարիմճէ հէր նէ ըիւթպէ իլթիլգա-
 մը ինթիլգամ ու ատալէթ օլունտա ,
 ալէլ ումուժ մէհարիմին թէպիլեէյի
 հուգուգու իպատ⁽²⁾ էմրի էհէմիլինտէ
 իթթիլիսաղ ու թէպաիյեէթիտէճէք-
 լէրի պիր գաիտէյի մութարըրտա⁽³⁾
 վէ միւքէմիլէ օլմատըրգճա , ումուրու
 ատիլիյեէյի , տէրէճէյի մաթլուպէեէ
 իսալ , միւսթէհիլ⁽⁴⁾ օլուպ , մէվղուլի
 պահս⁽⁵⁾ օլան գանունուն եաքըլմա-
 սըլլա , շու իսթիհայէ⁽⁶⁾ , ինքեանէ
 միւնգալէպ⁽⁷⁾ ու միւթէհապիլէլ օլա-
 ճաղը տէրքեար , վէ մէհարիմի մէր-
 գումէտէ , գանունու մէղպուրուն թան-
 զիմինէ տէկին , սուրէթի մուվաղգա-
 թատա , ուսուլի մուհարէմէյի թիճա-

(1) Ինթիլգամ , արթըրմազ :
 (2) Իպտ , իպատուլլահ , ահալի , իսալգ :
 (3) Մուլտըրը , պիր թարգտա օլան :
 (4) Միւսթէհիլ , միւմքին օլմանան :
 (5) Միւնգալէպ պահս օլան , պահս իտիլմէքտէ
 պուրունան :
 (6) Ինթիլգալէլ , միւմքին օլմամազ :

րէթ նիղամնամէսի ահրեամը մէրի իւլ
 իճրա իտէ տէ , պու գանուն , սպլէն ,
 եալընըրը մէվատար թիւճճարիյեէ իչին
 եաքըրըրչ օլտուգու ճիհէթլէ , մէվատ-
 ար ատիյեէյի հուգուգըյեէեէ , ատէ-
 մի ըիւֆահէթի⁽⁸⁾ , պիթթէճըրուպէ ան-
 լայըլտըրընտան , գանունու անֆ իւլ
 պէեանըն⁽⁹⁾ , սիւրաթթ թանզիմինտէ
 օլան լիւզում ու էհէմիլիյեէթ , աչի-
 քեար տըր :

Տէրտէսթի թէրթիպ ու թանզիմ օ-
 լան ուսուլի մուհարէմէյի ճէղաիյեէ
 գանունունտան թէմեիլ օլունմազ
 իւզրէ , մէվղուլի պահս օլան գա-
 նուն լաեիհասը , Ուսուլի Մուհարէ-
 մէյի Մէտէնիյեէ իւնվանը մախսու-
 սուլլա թէվիսիմ օլունմուչ , վէ պիր
 մուգատտէմէ իլէ , սօգուգ պապա ,
 վէ էպվապը մէրգումէնին պաղըրա-
 րը , ֆուսուլի⁽¹⁰⁾ միւթէատտիտէեէ
 միւնգատէմ օլարագ , հավի օլտուգու
 մէվատտ , վահիտէն պատ վահիտ գը-
 րաաթ , վէ ահրեամ ու իպարաթը
 իւզէրինէ , միւտալէլէյի⁽¹¹⁾ էֆրեարա
 միւպատէրէթ իտիլմիչ տիր :

Մէվատար ումուժիյեէեէ տայիր պի-
 ըինճի պապտէ , թէչէքիլի մէհարիմ
 գանունունա թէպալիւգ իտէն պաղը
 մէվատտ , պուրատան չըգարըլըպ , վա-
 ղայիֆի տախիլիյեէ պէեանընտա օլան
 պապը սանինին հավի օլտուգու մէ-
 վատտըն պիր թագըմը այնէն , վէ պա-
 գըսը տախի իպարէճէ ճիւզի թասհի-
 հաթ իճրասըլլա գապուլ օլունարագ ,
 մէպատիլի⁽¹²⁾ տալա հագըրնտա պու-
 լունան պապը սալիտէ կէչիլտիքտէ ,
 իսթիտալէրէ տայիր օլան ֆասլը էվ-
 վէլինին շամիլ օլտուգու մէվատտ ճիւմ-
 լէսինտէն , եիկիրմի պէչ պին զուրուչ-

(7) Միւնգալէպ , տէյիլիլմիչ :
 (8) Արեֆի քիֆտէլի , էրվիրմէզ մէրթէպէտէ :
 (9) Անֆ իւլ պէեան , մուգատտէմ պէեան օ-
 լունան :
 (10) Ֆուսուլ , ֆասլար :
 (11) Միւտալէլէ , թէգէքքիւր :
 (12) Միպարի , մէպտէլէր :

տանն եօզարք օլանն տավալարտա , թա-
 րաֆէ յնին սուրէթի խտտաա վէ միւ-
 տաֆաալարընը , վէ տէլայիլինի , մահ-
 քէմէնէ պէնան իթմէկէ մէճպուրիյ-
 եթինի , վէ իշպու լաեհհաեը թագ-
 տիմ իթմէտիքճէ , խամմինին իհզա-
 րըյլա , մուհաքէմէնին իճրասընը թա-
 լէպ իտէմէնէճէկի մէդալաթընը (1)
 հալի պուլունան երկիրմիննի մատտէ
 իւղէրինէ պահա ու միւզաքէրէնէ կի-
 րիչիլմիչ տիր :

Նազարը (2) մահքէմէտէ , տավանըն
 քիւչիւկիւ պիւեիւկիւ օրմաեարագ ,
 հէր նէվի ալաճագ վիրէճէք տավա-
 լարը , պիր դանուն իլէ բույեթ ի-
 տիլմէքտէ , վէ ճիւմէսի հազգընտա ,
 պիր սիեադտա թէտղըդաթ իճրա
 դըլընմագտա օլմասըյլա , լաեհհա
 վիրմէք հազգընըն , երկիրմի պէշ պին
 դուրուշտան զիեատտէ ալաճալը օլան-
 լարա հասըր (3) , եանի , խալգա մահ-
 քէմէճէ , գըյմէթի չօգ օլանն տավա-
 լարըն , գըյմէթի օ տէրէճէտէ օլմա-
 եանն տավալարտան , տահա միւհիմմ
 թութուլուղու հազգընտա պիր ֆիքր
 իթասը , միւնասիպ օլամանաճաղը մի-
 սիլլու , ֆըդրայի ախրէ տախի , թաշ-
 րատա օլուպ տա , օգումագ եազմագ
 պիլմէեէն , վէ եախօտ եազըճը պու-
 լամանանլարըն , իզաայի (4) հուգու-
 գունու միւսթէլլիմ կէօրիւնտիւկիւն-
 տէն , տավա սահիպլէրինին , ալէլ իթ-
 լագ (5) , լայիհա վիրմէսինէ միւսաա-
 տէ կէօսթէրիլմէսի , վէ մէգըրը ֆըդ-
 րայի ախրէնին քեամիլէն իխրաճը
 դարարլաշտըրլարագ , օ եօլտա թա-
 տիլաթ (6) իճրա օլաննմուշ , վէ թա-
 րաֆէ յնին սուրէթի ճէլպ վէ իհզարը
 հազգընտաքի ֆասլը սանիեի թէշքիլ
 իտէն մէվատտ ճիւմէսինտէն պուլու-

նան երկիրմի տէօրտիւննիւ մատտէտէ
 տախի , տալէթիյեէ բուսուլալարը-
 նըն , պիր մէմլէքէթտէ , էքսէրիյեթլէ
 միւսթամէլ օլանն իխաննա թահրիրի-
 նէ ճէվալ (7) կէօսթէրիլմիչ իսէ տէ ,
 պու սուրէթ , Գանունու էսասիտէքի ,
 տէվլէթին լիսանը բէսմիսինին թիւրք-
 ճէ օլտուղու սէրահէթինէ մուխալիֆ (8)
 օլաճալընտան պաշգա , ահալիսի մի-
 լէլի (9) միւսթէլիֆէտէն իպարէթ օ-
 լանն մէմլէքէթլէրտէ , պիր չօգ շիքեա-
 եաթա սէպէպիյեթ վիրէճէկիստէն ,
 օնա տայիր օլանն ֆըդրա , թայ (10) ու
 իխրաճ իտիլմիչ տիր :

Մուհաքէմաթա տայիր օլանն պապը
 րապիլին , մէհաքիմի նիզամիյեէտէ ,
 մուհաքէմաթըն ալէնի օլմասը , վէ ու-
 մուրու զապըթանըն սուրէթի իճրասը
 հազգընտաքի ֆասլը էվիլէլի մէվաա-
 տընտան պազըլարընճա , թասհիհաթը
 ճիւղիյեէ իճրասըյլա , թարաֆէ յնին
 մուհաքէմէեէ կէլմէլէրի , վէ տավա-
 նըն սուրէթի բույեթի պէեանընտա
 օլանն իրիննի ֆասլա կէչիլտիքտէ , հա-
 վի օլտուղու մէվատտ ճիւմէսինտէն
 պուլունան գըրըգ իւչիւննիւ մատտէտէ
 մէհաքիմի նիզամիյեէ մէէմուրլարըն-
 տան հիչ պիրինին , քէնտու վէ զէվճէ-
 սինին , ապա ու էճտատ , վէ էվլատ
 ու ահֆատը (11) տավալարընտան պաշ-
 գա , տասալի վէքեալէթինտէ պուլու-
 նամամալարը մուհարրէր օլմալլէ , պու
 մատտէնին էսնայի միւզաքէրէսինտէ ,
 եա ալէլ ումում մէհաքիմի շէրիյեէ վէ
 նիզամիյեէ մէէմուրլարընըն , եախօտ
 մէհաքիմի նիզամիյեէ մէմուրլարընըն ,
 եալընըզ մէհաքիմի նիզամիյեէտէ , իճ-
 րայի վէքեալէթտէն մէնն օլունմասը ,
 խամվաթըրը (12) վարիա օլմաղլէ , օլ պապ-
 տէ պիր չօգ միւտալլէլի էֆքեար օ-

(1) Մեհալալ , սեօլէր , քէլամլար :
 (2) Նազար , պագըլ , կէօզ , նէզտ , հուզուր :
 (3) Հասր , հուսուտ իչինէ ալմագ :
 (4) իզաա , դայպ իթմէք , թէլէֆ իթմէք :
 (5) Ալէլ էլէպ , մութլագա :
 (6) Թասալէլ , խաֆիֆէթմէքիլք :

(7) Ճէվալ , ճայիլ :
 (8) Մուխալիֆ , զըտտ , գարը օլանն :
 (9) Միլէլ , միլլէթլէր :
 (10) Թայ , չըգարմագ :
 (11) Ահֆատ , թօրուլար , հաֆիտլէր :
 (12) խամվաթ , խաթըրլար , ֆիրքլէր :

լուծնտուգտան սօնրա, մէհաքիմի շէրլյ-
 եէ մէհմուրլարընըն, մէհաքիմուէ իճ-
 րայի վէքեալէթ իթմէլէրի մէհնն խտիլէ-
 մէյիսլ, Ֆազաթ մէհաքիմի նիղամիյեէ
 մէհմուրլարընըն կերէք շէրի, կերէք նի-
 զամ մահքէմլէրինտէ վէքեալէթ իթ-
 մէլէրի միւնասիսլ օլամանեաճաղընտան,
 մաստէյի մէգքիւրէնին, հալիլլէ իսլ-
 գասընա, էքսէրիյեէթլէ գարար վիրել-
 միշ, վէ էսպասլը հիւքմ հազգընտա օ-
 լան Ֆասլը սալիս իլէ, թէտգըզը խաթթ
 ու խաթէմէ տայիր Ֆասլը բապիին,
 պազը մէվատտը, ճիւղի թասհիհ իլէ
 գապուլ օլուճարագ, զարար ու զիեան
 տավալարը հազգընտաքի մէվատտը
 շամիլ օլան Ֆասլը խամիսէ կէլինտիքտէ,
 մէվատտը մէգքիւրէտէն եիւզ օն ի-
 քինճի մաստէտէ, մէտեուճուճ վէֆա-
 թընտա, կիւղէշթէնին միւնգաթի օ-
 լաճաղընա տայիր պիր Ֆրգրա միւն-
 տերիճ իսէ տէ, մէտեուճուճ վէրէսէ-
 սի, թէրէքէսինէ վազը եէտտ իթմիշ
 իքէն, թարիլիսի վէֆաթընտա, կիւ-
 գէշթէնին գաթ իտիլմէսի, տաեին (1)
 հազգընտա մուճիպի զատր օլաճա-
 ղընտան, վէ շիմոլյէ գատար վէրէ-
 սէնին, թէրէքէեէ վազը եէտտ իտիսլ
 իթմէմէսիլլէ, Ֆայիզին ճէրէեանը մատ-
 տէսի թէպէտտիւլ իլլէմէքտէ, եանի,
 վազ իւլ եէտտ օլտուգլարը հալտէ, Ֆա-
 եիլ իլլէմէքտէ, վէ ազսի թագաիրին-
 տէ միւնգաթի (2) օլմագտա օլուպ, պու-
 մուամէլէ կերէք տաեինլէր, վէ կերէք
 վէրէսէ հազգընտա ատիլանէ օլտու-
 ղընտան, ալեա հալիհա (3) պիլ իսլգա,
 Ֆրգրայի մէգպուրէ, պիլ իթթիֆագ,
 թայ ու իկրաճ իտիլմիշ, վէ միւտաֆատ-
 թը (4) իսլթիտաիյեէ պէեանընտա պու-
 լուճան Ֆասլը սատիս իլէ, մուհաքէ-
 մաթա միւթաալլիգ Ֆասլը սապի տա-
 լի քէզալիք պազը թատաիլաթը խա-

Ֆիֆէ իճրասըլլա գապուլ օլուճմուշ
 տուր :
 Ահքեամը իսլթիտաիյեէ հազգընտա
 օլան պասլը խամիլին, հիւքմիւ վէճա-
 հի (5) վէ զըեապիյեէ տայիր իքինճի
 Ֆասլընը թէշթիլ իտէն մէվատտըն,
 պազըսը այնէն, վէ պազըսը թասհի-
 հաթը ճիւղիլյեէ իլէ գապուլ օլուճա-
 րագ, պատէլհիւքմ, վազը օլան իտուաա
 վէ իթիլրազլարըն ագտամը (6), վէ սու-
 ըէթի ըույեէթ ու Ֆասլը հազգըն-
 տաքի պասլը սատիլին թէտղըզընտ
 կիրիշիլտիքտէ, պասլը մէգքիւրուճ,
 Ֆասլը էվիլէլի հիւքմի զըեապի իւղէ-
 ըինէ, տէֆի տալա, եանի, իթիլրազը
 ալէլհիւքմ, վէ Ֆասլը սանիսի իթի-
 րագ իւլ զայր պէեանընտա օլարագ,
 պուճարըն տալի հավի օլտուգու մէ-
 վատտըն պազըլարը, ճիւղի թասհիհ
 իլէ իսթիինաֆ հազգընտաքի Ֆասլը
 սալիսէ կէշիլտիքտէ, պու Ֆասլըն պի-
 ըինճի, վէ լաեիհանըն եիւզ եէթմիշ
 իքինճի մատտէսինտէ, մէհաքիմի իսլ-
 թիտաիյեէտէն, պէշպին զուրուշա գա-
 տար, վէ տահա զիեատէ պիր մէպ-
 լալ իւղէրինէ, վէ օլ մըգտար գըյ-
 մէթտէ, վէ եա սէնէվի պէշ եիւզ զու-
 րուշ իրատ վէրիը էմլլալը զայրի մէն-
 գուլէ հազգընտա, թէքէվիլին իտէն
 տավաեա տայիր վիրիլէն հիւքմլէրին,
 գապիլի իսթիինաֆ օլտուգու մուհար-
 րէր իսէ տէ, պու թագաիրիճէ, մէգա-
 տիրի (7) մէգքիւրէ մատուճուճա պու-
 լուճան տաալի իլլին, պասլը իսթիինաֆ
 սէտա (8) իտիլմիշ աիմէք օլարագ, հալ
 պուքի, պէյն էլ նաս, թէքէվիլին
 իտէն տաալլինին էքսէրի, մէպլազը
 ճիւղի իւղէրինէ օլուպ, պէշ պին
 գուրուշլուգ տավա նատիրէն վուգու
 պուլաճաղը, վէ տէրտէսթի թանդիմ
 օլան մէհաքիմ գանուճու իգթիլգա-

(1) Տային, պլաճաղը :
 (2) Մէնգ-լէ, քէսիլմիշ :
 (3) Ալի-հալիհա, էսկի հալի իւղրէ :
 (4) Մէ-գաթ-թ, միւտաֆատ իթմէլլիք :

(5) վէճահի, հազըր օլտուգու հալտէ :
 (6) Ագտամ, զըսըմլար :
 (7) Մէգաթիը, մըգտարլար :
 (8) Սեպր իրիլիշ, գաբատըմիլլը :

սընճա , մէհարիմի նկղամիյեէ , շիմտի-
քի կիպի , մատտուտ վէ մահատուտ գալ-
մաեըպ , թէքէսիւր խտէճէկի ճիհէթլէ ,
պէշ պին զուրուշուգտան աշաղը տա-
վաղարըն իսթիմնասը ճայիզ վէ միւնա-
սիպ կէօրիւլէմէտիկինտէն , պէշ պին
զուրուշուն , իքի պին պէշեիւզ , վէ պէշ
եիւզ զուրուշուն , իքի եիւզ էլլի զու-
րուշա թէնպիլի պիթթասվիպ , մատ-
տէյի մէգըիւրէ , վէ լսեիհատա , պու-
նա թէֆէրրիւ իտէն տիկէր մէվատա
օլ վէճհլէ թասհիհ իտիմիշ , վէ եիւզ
սէքսէն իքինճի մատտէտէ , իսթիմնաֆ
իշին , տօգսան պիր կիւն թայեիւն գը-
լընմըշ իսէ տէ , թէճարիպի վազա-
եա կէօրէ , պու միւտտէլր տախի զի-
եատէ օլտուղունտան , ալթմըշ պիր
կիւնէ ինտիրիլմիշ , վէ ֆասլը բասի ,
իատէյի մուհարէմէ շէրայիթի պէեա-
նընտա օլուպ , պունուն հավի օլտուղու
մէվատա ճիւմէսինտէն օլան իքի եիւզ
սէքիղինճի մատտէտէ , մահքիւմ ա-
լէյհին վէֆաթը վուգուինտէ , իատէյի
մուհարէմէ միւտտէթիմնտէն պաղը օ-
լան էյեամ , միւթէվէֆանըն վէրէսէ-
սինէ հիւքմիւն թէպլիղի թարիխինտէն
պէտ իտէճէկի մուհարրէր օլմասըյա ,
պու պասպտէ , ճէրէեան իտէն պահս
վէ միւղաքէրէտէ , շիւնքի , վէրէսէ ,
միւթէվէֆանըն հուգուգ վէ սայիրէ-
սինտէն նէ պուրունուր իսէ , անը իք-
թիասալ իտիպ , վարիսլը սըֆաթընը ,
հուգուգու մէվրուսէ իւզէրինէ զի-
եատէլիք կէթիւրէմէեէճէկինտէն , շու-
գաիտէեէ նաղարէն , իատէյի մու-
հարէմէ միւտտէթիմնտէն նէ մըգտար
պուլմուշլար իսէ , անտէն իսթիֆատէ
իտէճէքլէրի միւթալմասընա մէպնի ,
պու մատտէ պէօյլէճէ եաղըլմըշ իսէ
տէ , մահքիւմ ալէյհին իատէյի մու-
հարէմէ միւտտէթիմնտէն իսթամիմնտան
պիր իքի կիւն էվլէլ վէֆաթը հալին-
տէ , վէրէսէսի , պաղըյեէյի միւտ-

տէթ զարֆընտա , լաղըմ կէլէն էս-
պապը թէհիյեէ վէ իքմալ իտէմէեէ-
րէք , շու հագգտան մահրում օլա-
ճագլարը տէրքեար օլմալլէ պէրասէր ,
վէրէսէեէ թէվարիւս իտէն հագգ ,
իատէյի մուհարէմէ հագգը օլուպ ,
պունուն իշին գօնուլան զէման , անըն
միյեարը (1) օլտուղու ճիհէթլէ , ին-
թիպալ իտէն հագգըն , թէվապի վէ
լէվաղիմինտէն պուրունտուղունտան ,
հագգը մէգըիւրուն ինթիգալլիյէ պէ-
րասէր , միւտտէթի մուայեէնէյի գա-
նունիյեէնին տախի , պի թէմամիհա
միւնթաղըլ (2) օլմասը լաղըմ կէլէճէ-
կի , վէ միւտտէթի իսթիմնաֆըն իսթա-
մընտան էվլէլ վէֆաթ իտէն մահքիւմ
ալէյհի հագգընտա , իսթիմնաֆ ֆաս-
լընտա , պու մաէլտէ պիր մատտէ
մէվճուտ իսէ տէ , իատէյի մուհա-
քէմէ խուսուսու , իսթիմնաֆա գըեաս
գապուլ իթմէեէճէկի ճիհէթլէրլէ ,
իատէյի մուհարէմէ միւտտէթիմնտէն իսթ-
թամիմնտան էվլէլ վէֆաթ իտէն մահ-
քիւմ ալէյհին վէրէսէսինէ , հիւքմիւն
թէպլիղի թարիխինտէն իթիպարէն ,
միւճէտտէտէն պէտ իթմէսի , էքսէ-
րիյեէթլէ պիթթէսիպ , օլ վէճհլէ
թասհիհ գըլընմըշ աըր :

Պասը սասի . թէմեիղէ տայիր օ-
լարագ , ճիւմէյի մէվատարընտան պու-
լունան իքի եիւզ եիկիրմի պէշինճի
մատտէտէ , թէմեիղ իսթիտասը իլա-
մըն իճըայի հիւքմիւնիւ թէեխիր իտէ-
ճէկի մուհարրէր օլուպ , պու իսէ ,
գայիտէյի քիւլլիյէյի հուգուգըյեէեէ
վէ տիւէյի սայիրէտէ ճէրէեան իտէն
ուսուլէ մուգայիր օլտուղունտան , պու-
նուն օլ վէճհլէ իպգասը ճայիղ օլմա-
մաղլէ պէրասէր , պիղ տէ մէհարիմի
իպթիտաիյեէնին իալահաթը , հէնուգ
տէրէճէյի մաթլուպէեէ վասըլ օլմա-
մասը սէպէպլիյէ , բէք չօգ իլամաթը ,
գապիլի թէմեիղ օլուպ , հէր թէմեիղի

(1) Միւտտէ , նէսնէնին տօղրուղունու թէճ-
րիւպէ իշին պիր ալէթ :

(2) Միւտտէ , պիր եերտէն տիկէր պիր
եէրէ նաղ իթմիշ օլան

խօթիտա օլունան իլամըն ինճրայի հիւր-
 միւ հալինտէ իսէ, պիլ ախէրէ, միւչքիւ-
 լաթը ատիտէ թէքէվիլուն իտէճէկին-
 տէն, գախտէյի ումու միյեէեէ թագրիպ
 մուամէլէ իլէ պէրապէր, միւմըին մէր-
 թէպէ տէֆի միւչքիլաթ իլին, ազճէ
 վէ էմվալը մէնգուլէ թահսիլի հագգըն-
 տա օլան իլամաթ հիւրմիւնիւն թէմ-
 եիլինի իսթիտա իտէնլէրին, մէպլաղը
 մահրիւմ պիհի թաղմին վէ իֆա իտէ-
 ճէքէրինի թէէմին իթմէլէրի շարթը
 իլէ, վէ եա խասմի թարաֆընտան էմ-
 լաք ու էմվալի հաճղ⁽¹⁾ օլունմուչ, վէ
 եախօտ թահթը թէվգըֆա ալընմըչ
 պուլունուր իսէ, հիւրմիւ իլամըն ին-
 րասընը թէէլսիր իտէպիլմէլէրի միւ-
 նասիպ կէօրիւլէրէք, մաստէյի մէղ-
 քիւրէ եէրինէ, պու մոտէլտէ միւճէտ-
 տէտէն պիր մատտէ թահրիր իտիլմիչ,
 վէ պիր իլամըն նագղը իլին, տէրմիւն
 օլունան իթիրաղաթ, նագղա քերաֆի
 օլմասա պիլէ, օլ իլամ, դանուն վէ
 ուսուլի մուհաքէմէեէ մուղայիր կէօ-
 րիւնիւր իսէ, նագղը⁽²⁾ 2—242 ինճի
 մատտէտէ մուհարրէր օլմաղլէ, պու
 մէսէլէ տախի, մուճիսի պահս ու միւ-
 ղաքէրէ օլուպ, պաղը ասարա, միւս-
 թէտիի, իլամը նագղընա քերաֆի իթի-
 րաղաթ տէրմիւն իտէմէմիչ օլտուղու
 հալտէ, մահքէմէյի թէմեիլին, օլ ի-
 լամը, սարահէթէն, գանունա վէ ու-
 սուլի մուհաքէմէեէ մուղայիր կէօր-
 մէսինտէն տօլանը, նագղ իթմէսինէ,
 մէսաղ կէօսթէրիլմէսի, սույի իսթիմա-
 լաթա սէպէպիյեէթ վիրէճէկինտէն
 պաչգա, մէհարմիւն պիթարաֆիլըր
 գախտէսինէ մուվաֆըր օլմանաճաղը-
 նը, տէրմիւն իթմիչ իսէ տէ, մահքէ-
 մէյի թէմեիլ, թարաֆէյի մուհա-
 քէմէ վէ մուվաճէհէ իթմէեիպ, եա-
 միւրը իլամըն, գանուն վէ ուսուլի մու-
 հաքէմէեէ միւթապաղաթ, վէ ատէ-

մի միւթապաղաթընը, էվրագ իւղէ-
 ըինէ թէտգըր վէ թէմեիլ իթմէքտէ
 պուլունմասըյլա, մաստէյի մէղքիւ-
 րէնին կաղըլտըր կիպի իպղասընտա,
 նէ սույի իսթիմալէ մահէլլ, վէ նէ տէ
 մէհարմիւն պիթարաֆիլըր մուսիլլ
⁽³⁾ պիր հալ օլմանըպ, վէ ալէյհինէ
 հիւրմ օլունան պիր քիմէնին, թէմ-
 եիլ իսթիտասընա գընամ իթմէսի,
 օլ իլամըն, միւհթաճը թէմեիլ իտու-
 կինի պէեան տիմէք օլմասըյլա, էս-
 պապը նագղը կէօսթէրմէմիչ օլմասը,
 օ հագգտան մահրու միյեէթիինի մուճիպ
 օլմանաճաղը տէրքեար պուլունուպ,
 պինապէրին, Փըղրայի մէրգումէնին,
 հալլիլլէ իպղասը, էքսէրիյեէթլէ գա-
 րարկիր օլմուչ տուր:

Պասը սամին. իլթիքեա ան էլ
 հիւրքերամ հագղընտա օլարագ, ճիւմ-
 լէյի մէվատտընտան պուլունան իքի
 եիւլ եէթմիլինճի մատտէտէ, միւչ-
 թէքինին⁽⁴⁾ տավասընտա հագղսըրը-
 ղը թէպէյեիւն իլլէտիկի թագտիրատէ,
 մահքիւմ օլաճաղը ճէղանի նագտի-
 նին, մէպտէյի, պին, վէ միւնթէհասը,
 պէչ պին դուրուչ թահտիտ ու թայ-
 եին իտիլմիչ օլուպ, անճագ, իչպու-
 պէչ պին դուրուչ ֆահիլ կէօրիւնէրէք,
 ասհասը տաալիեի, լէտէլ հաճէ, մէ-
 հարմիւ պլէյհինէ պիհագղ պէսսի⁽⁵⁾
 շէրվատէն մէննէ պայիս օլապիլէճէկի
 ճիհէթլէ, շու մահղուրու տէֆէն, իքի
 պին պէչ եիւլ դուրուչա թէնգիլ գը-
 լընմըչ օլտուղու միսիլլու, իքի եիւլ
 եէթմիլ պիրինճի մատտէտէ տախի,
 իլթիքեա ան էլ հիւրքերամ տավալա-
 րը հագղընտա, կէրէք մէհարմի իս-
 թինաֆիյեէտէն, վէ կէրէք մահքէ-
 մէյի թէմեիլի հուգուղ տայիրէսին-
 տէն վիրլլէն հիւրմ ու գարարլարըն,
 եալընըղ մահքէմէյի թէմեիլին հէյ-
 եէթի ումու միյեէպինտէ իսթինաֆ օ-

(1) Հաճղ, մէնն իթմէք, եանի սէքէսթրօ իթմէք,
 (2) Նագղ, պօղմագ, շէօղմէք, իսպիլ վիրմէք:

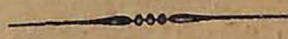
(3) Մուքիլլ, իսպիլ վիրինի, պօղունու օլան
 (4) Միւչքիլ, իլթիքեա իտիճի:
 (5) Պէս, եայմագ, տաղըթմագ:

լուծնապիլեճէկի մուհարրէր խտ տէ , հէյեթի մէգըիւրէ հուգուգ վէ ճէ-
 զա տայիրէյերինտէն թէրէք.քիւպ իյ-
 լէեէճէկի , վէ հուգուգ տայիրէսի խտ ,
 վիրմիշ օլտուղու հիւքմ ու գարարը ,
 հէյեթի ումուվիյեէտէ թէրվիճ ի-
 տէճէկի , վէ պիլ ֆարզ իքի տայի-
 րէտէ ճնար զաթ պուլունտուղու հալ-
 տէ , ինտէլհաճէ , էքսէրիյեէթէ միւ-
 րաճաաթ օլունտուղտա , հուգուգ
 տայիրէսինին զայրի տայիրէ ազասըն-
 տան պիր վէ եա իքի զաթըն , հու-
 գուգ տայիրէսի աազասընըն րէյինէ
 իլթիհազըյլա , էքսէրիյեէթ հասըլ օ-
 լարագ , պու սուրէթլէ պիտաեէթէն
 րույեէթ իթտիկի պիր իշի , եինէ հու-
 գուգ տայիրէսի , իսթինաֆէն ֆասլ
 իթմիշ օլարագ , մասլահաթը հէյեթ-
 թի ումուվիյեէեէ դօյմագտան մագ-
 սուտ օլան ֆայիտէ ֆէվթ օլաճազը
 ճիհէթլէ , պու սուրէթ մուվաֆըզը
 դաիտէ վէ մասլահաթ օլամանաճա-
 զընտան , հուգուգ տայիրէսինտէն վի-
 րիլէն հիւքմ ու գարարլարըն , մահ-
 քէմէյի թէմեիզին աիկէր տայիրէսին-
 տէ իսթինաֆ օլունմասը միւնատիպ
 կէօրիւնէրէք , մատտէյի մէգըիւրէ , օլ
 սուրէթլէ թատիլ իտիլմիշ տիր :

Պապը թասի . հաճզէ տայիր օլուպ ,
 հավի օլտուղու մէվատտ ճիւմէսին-
 տէն իքի եիւզ եէթմիշ պէշինճի մատ-
 տէտէ , ումումէն մուվապաֆինին⁽¹⁾ ,
 տէյն մուգապիլինտէ հաճղու թէվ-
 գըֆ օլունաճագ մաաշլարը իշին , մրգ-
 տարլարընիսպէթիյլէ , տէրէճաթը միւ-
 թէատտիտէ թախսիս ու թայեին գը-
 լընմըշ իտէ տէ , պիլ ճիւմիէ մուվապ-
 զաֆինին , մէսարիֆի զաթիյեէ վէ պէյ-
 թիյեէսի , պիթթապի մաաշլըյլա միւ-
 թէնասիպ օլաճազը ճիհէթլէ , հաճզ
 իշին , մաաշլըն ապլըզընա չօզլուղունա
 պագըլըմասը միւնասիպ , վէ դաիտէյի

ասհիհէեէ միւսթէնէտ օլամանաճա-
 զընտան , ալէլ ումում մաաշլար րու-
 պունուն , հաճզ իտիլէպիլմէսի , էք-
 սէրիյեէթլէ պիթթասիլպ , օլ վէճէլէ
 թասհիհ իտիլմիշ , վէ եինէ մատտէյի
 մէգըիւրէնին թէտգըզը սըրատա , մէտ-
 եունուն , հէնուզ տէր անպար իաիլ-
 մէեէն մահասուլթը հաճզ իտիլմէրտէ
 օլտուղունտան պահսլէ , պազը թա-
 րաֆտան իսթիֆասըր մուամէլէ օլուն-
 մուշ իտուկինտէն , հաճիզ վէ միւհ-
 թէճիզըն հուգուգունու սիեանէթ իթ-
 մէք , վէ իքի թարաֆճա տաիի , մու-
 ճիպի զատր ու խասար օլմանաճագ ,
 վէ խալըմըզըն անվալընա թէվֆիդ
 օլունապիլեճէք սուրէթի իթթիլազ
 իյլէմէք էհէմմի ումուր օլտուղունտան ,
 օլ մէպհասարտա⁽²⁾ խայլիճէ իճրայի
 միւպաքէրաթ օլունտուղտան սօնրա ,
 էքին երզընլարընըն , վէ իգթիթաֆ⁽³⁾
 օլունմամիշ սէմէրաթ⁽⁴⁾ միսիլու , հա-
 լէն պունա միւմասիլ պուլունապիլէճէք
 սայիր պազը մահասուլթըն հաճզի ճա-
 յիզ օլմանաճազընը թասրիհէն , մատ-
 տէյի մէգըիւրէեէ պիր ֆըզրա իլա-
 վէսի թէնսիպ օլունմուշ , վէ պապը մէգ-
 քիւրուն աիկէր մէվատտընտան պա-
 զըլարը այնէն , վէ պազըլարը թաս-
 հիհաթը ճիւզիյեէ իճրասըյլա դա-
 պուլ օլունարագ , լաեիհայի մէպհուս
 իւն անհանըն նիւսթէյի մուսահհահա-
 սը ,⁽⁵⁾ լէֆֆէն թագտիմ գըլընմըշ օլ-
 մաղին , օլ պապտէ էմր ու ֆէրման ,
 հազրէթի մին լէհ իւլ էմրին տիր :

(1) Մուվապաֆին , մաաշլը մէէմուրլար :
 (2) Մեպհաս , պիր նէսնէնին պահս օլունտու-
 զու մէգալէ :

(3) իգթիթաֆ , գօրարմագ :
 (4) Սեֆրաթ , մէյլէլէր :
 (5) Մասահհաս , թասհիհ իտիլմիշ :

ՄէճԼԻՍԻ ՄԵՊՈՒՍԱՆԸՆ ԻՃԹԻՄԱԻՆՏԷ,
ԳԱՆՈՒՆԻՅՆԵԹԻ ԹԵՔԼԻՅՈՒՆՈՒՆՄԱԳԻ
ԻԻԶՐԵ, ՈՒՍՈՒԼԻ ՄՈՒՀԱՌԷՄԷՅԻ ՀՈՒՆ
ԳՈՒԳՐՅԵԷ ԳԱՆՈՒՆՈՒ ՄՈՒՎԱԳԳԱԹԸ
ՏՐՐ:

ՄՈՒԳԱՏՏԷՄԷ

ՄԱՏՏԷ 1. Մէհաքիմի նիզամիյեէէէ մուհալվէլ քեաֆֆէյի տասալի, տէրէճէյի էվլատէ, Եանի պիտտէէթ մահրէմէլէրինտէ բույեէթ օլունուր: Պունլարտան պէշ պին զուբուշա գատար օլանլարը, դաթիան, վէ մաստար գապիլի իսթինաֆ օլարագհիւքմ ու ֆապ իսիլիբ: Տէրէճէյի սանիյեէտէ, Եանի իսթինաֆտա բույեէթ օլունան տասալինին հիւքմիւ սախի դաթի տիր:

2. Մէհաքիմի իսթինաֆիյեէտէն վիրիլէն իլամաթ իլէ, մէհաքիմի իսթինաֆիյեէտէն սուրէթի դաթիլիյեէտէ վիրիլէն իլամաթ, գապիլի թէմեղ տիր:

ՊԱՊԸ ԷՎՎԷԼ

ՄԷՎԱՏՏԸ ՈՒՄՈՒՄԻՅՆԵԷՆ ՏԱՅԻՐ ՏԻՐ

3. Ալէլ ումում մահրէմէլէր, սալվարըն մուհաքէմէսինտէ վէ հիւքմինտէ, միւսթէգըլի տիր. պինաէն ալէյհ, տալալարըն սուրէթի բույեէթ ու ֆապը էմրինտէ, քիմէսնէ թարաֆրնտան միւտաիէլէ օլունամաղ: Վէ պիր մահրէմէտէն վիրիլէն իլամ, օլ մահրէմէտէն, վէ Եասոտ անըն մաֆէվգընտա (1) պուլունան աիկէր պիր մահրէմէտէն, սուլ ու գանսոն տայիքսինտէ, ֆէսի վէ Եա նագօլ օլունանարգճա, մէրի վէ միւսթէպէր սոտ օլունուր:

(1) Մաֆէվգընտա, Եօգարտա, իւսթիլն:

4. Ումուրը միւքիյեէէէ մէէմուր օլան մէճալիս վէ տէվայիրտէն, վէ մէհաքիմ մարիֆէթիլյէ թէշէքիւլ իթմէմիշ օլան գօմիսիօնլարտան, տասալիլի հուգուգըլիէ հագգընտա վէրիլէն հիւքմ ու գարարլար, միւսթէպէր տէյիլ տիր: Շու գատար վար քի, Մէճէլլէյի Ահքեամը Ատիլիէէնին օն ալթընը քիթապընտա պէեան օլունատուգու իւգրէ, միւտտաի վէ միւտտաի ալէյհ թարաֆրնտան թայիլին օլունան հիւքմէրին հիւքմիւ նաֆըլ օլուր:

ՊԱՊԸ ՍԱՆԻ

ՎԱԶԱՅԻՖԻ ՏԱԻԻԼԻՅԵՆ ՊԷՆԱՆԸՆՏԱ
ՏՐՐ:

5. Մէհաքիմի նիզամիյեէ մէէմուրլարը, էյեամը թաթիլիլիէտէն մանտա կիւնլէրտէ, լապալլ (2) պէշ սալթ մահրէմէտէ պուլունանա Եա մէճպուր սուր: Պինաէն ալէյհ, ալթը այտա պիր քէրքէ, մէէմուրինի մէվճուտէնին վաղըթ վէ սուրէթի տէվամը, բուէսա թարաֆրնտան պիթթայիլին, քէնաիլէրինէ պէեան ու թէնպիհ օլունտուգտան պաշգա, պիր գըթա բուտլար պիթթանգիմ, մահրէմէնին տիվանխանէսինէ թաալիգ ու իլան օլունաճագ տըր:

6. Հէր մահրէմէ գալէմինտէ, ալթը ատէտ տէֆթէր թուսթուլաճագ տըր. պունլարըն պիրինճիսի իսթիտա տէֆթէրի օլուպ, մահրէմէէէ վիրուտիտէն պիլ ճիւմիէ սրգուհալ վէ թագըրլէրին թարիիլէրիլյէ, միւտտաի վէ միւտտաի ալէյհին իամ ու շէօհրէթ, վէ թապիլիյեէթ, վէ մահէլլի իգամէթի, վէ տալանըն նէէէ տայիր օլունուր, վէ միւպաշըրըն իամ ու շէօհրէթի, վէ սրգուհալ վէ Եա թագըրլին մահրէմէէէ վիրուտի թարիլիսի, միւսթէպէլ

(2) Լապալլ, էն ալը:

(¹) նիւմբերօ այլթընտա օլարագ , սը-
 րասըյա գայա օլունուր : Իքինծիսի ,
 ճէլպ տէֆթէրի օլուպ , միւտտաի վէ
 միւտտաի ալէյէ կէօնտէրլիէն տա-
 վէթլիյէ , Էանի Ինչար բուսուլալա-
 րընըն թարիսի , վէ գանզի միւպաշը-
 րա վիրիլտիկի , վէ թարաֆէյնին գան-
 ղի կիւն մահրէմէեէ կէլէճէկի , վէ
 տավանըն խիւլասասը , քէզայիք սըրա-
 սըյա գայա օլունուր : Իւչիւնծիւսիւ ,
 սէնէտաթ տէֆթէրի քի , ասհասը տա-
 ալի թարաֆընտան մահրէմէեէ թէս-
 լիմ ու թէվտի (²) օլունան քեաֆֆէյի
 սէնէտաթ վէ էվրագ իլէ , ասէտ վէ
 մրգտար , վէ նէվ (³) , վէ թարիսի
 իլէ , խիւլասասը տէրհալ գայա օլու-
 նարագ , ղիյրի (⁴) , մահրէմէնին բէյի-
 սի վէ զապթ քեաթիպի թարաֆըն-
 տան խնդա գըլընըր : Տէօրտիւնծիւսիւ ,
 գարար տէֆթէրի քի , պիր տավանա
 գարար վիրիլտիկի անտէ , խիւլասասը
 Էանի , Էարընըզ սուրէթի հիւքմ ու գա-
 րար գայա իլէ , ղիյրի , հիւքմ իտէն
 բէյիս վէ սաղա ճանիպինտէն խնդա
 օլունուր : Պէչիւնծիսի , իլամաթ սիճիլի
 քի , մահրէմէտէն չըգան պիլ ճիւմէ
 իլամլար , իչպու սիճիլէ գայա իտիլիը
 Ալթընծըր , հասըլաթ տէֆթէրի օ-
 լուպ , պու սախի , ուսուլի մախ-
 սուսէսի վէճհլէ , մահրէմէ մարիֆէ-
 թիլլէ ալընան իլամ , վէ թէպլիզ ,
 վէ սուրէթ , վէ Ինչար խարճլարըյա ,
 պիլ ճիւմէ հասըլաթ գայա օլունուր :
 Իչպու տէֆթէրլէր քեաֆֆէթէն միւ-
 ճէլլէտ օլարագ , հէր պիր սահիֆէնին
 պալէասընա , մահրէմէնին միւհրիւ պա-
 սըլարգտան , վէ պու միւհրլէր ղիյրի-
 նէ տախի , սըրասըյա վէ հուրուֆլա(⁵)

ասէտի վազ օլունուրգտան , վէ գաշ
 սահիֆէտէն իպարէթ պուլունտուլու-
 րէյիս թարաֆընտան , օ տէֆթէրին ,
 էվվէլ ու ախրըրնա , պիլթ թահրիը (⁶) ,
 թէմհր (⁷) վէ խնդա գըլընարգտան
 սօնրա , իսթիւնայինէ (⁸) պէտ վէ միւ-
 պաշէրէթ (⁹) օլունաճաղը կիպի , այլթը
 այաա պիր քէրրէ , բէյիս թարաֆըն-
 տան , պիլ մուայեէնէ (¹⁰) թաստիզ վէ
 խնդա գըլընըր : վէ պունլարտան , Ի-
 լամաթ սիճիլինէ , պէհէր իլամ գայա
 օլունուրգտա , պիլ մուգապլէլէ (¹¹) միւ-
 սէվէտտէսինէ միւթապըզ օլտուլու ,
 մահրէմէնին պաշ քեաթիպի թարա-
 ֆընտան թաստիզ օլունուրգտան սօն-
 րա , բէյիս վէ սաղա թարաֆընտան ,
 միւհրի զաթի իլէ միւհրլէնիպ , պիր
 իլամ գայաի իլէ , տիկէր իլամ գայաշը
 արասընտա , Իքի բարմագտան ղիւս-
 տէ վէ Էանուգտան պօշ մահլէլ պըրա-
 գըլմագ ճայիզ օլմատըլը կիպի , սա-
 թըր արալարընա , վէ Էա քէնարա Ի-
 լալէ վէ թահլիյէ (¹²) իտիլմէք , վէ Էա-
 խսոտ սաթըրտա պիր քէլիմէ պիլլէ հաք
 (¹³) վէ Էա սիլմէ օլմագ , քիւլլիէնէ
 մէմու տուր . անճագ , Էանայի թահ-
 րիտէ , պիր կիւնա սէհվ վազը օլուր
 իտէ , Ֆաղա օլան քէլիմէլէր պալէա-
 սընա , ինճէ պիր չիղկի չէրլիլէք ,
 պունուն քէյիֆիյէթի , վէ նօգտան օ-
 լան քէլիմէլէր տախի , օլ իլամըն հա-
 միչինէ (¹⁴) Էաղըլպ , ղիյրի բէյիս վէ
 պաշ քեաթիպ թարաֆընտան խնդա Ի-
 տիլիը :

7. Մուհարէմաթ Ֆասըլընտա պէեան
 օլունաճաղը վէճհլէ , մուհարէմէ վէ
 մուրաֆաա էանասընաա թութուլա-
 ճագ զապթ վարագալարը , պիր սի-

(¹) Միւլթէլէլ , ղիւնծիլլէմէ , սըրասըյա :
 (²) Թէվտի , հըֆիլ իթմէք իչին թէսլիմ իթմէք :
 (³) Նէվ , ճիւն :
 (⁴) Ձիւր , այլթ :
 (⁵) Հարուք , Էաղըլար , հարիլար :
 (⁶) Պէլթիւնըր , Էաղարագ :
 (⁷) Թէմհր , միւհրիլլէմէք :

(⁸) Իսթիւնայինէ :
 (⁹) Պէպ վէ գապաշէրէթ , պալլամագ :
 (¹⁰) Պէլ մուայեէնէ , մուայեէնէ իտիլլէք :
 (¹¹) Պէլ մուգապլէլէ , գարըլալարըրարագ :
 (¹²) Թահլիյէ , քէնարա Էաղմագ :
 (¹³) Հա , գաղմագ :
 (¹⁴) Հալիլ , քէաղըլարն պօշ թարաֆըն :

եագտա եարբընը մաթպու (1) վա-
րագալար իւզէրինէ թէպէրի (2) վէ
իմզա օլունաճաղընտան, իշպու էվրա-
գը մաթպուա տախի, ալթը այտա
պիր քերբէ, մահքէմէճէ մուայեէնէ
վէ թէտարգ, վէ պիր տէֆթէր օլ-
մագ իւզրէ, սըրասըլլա վաղ ու թէր-
թիպ օլունարագ, միւթէսէլսիլ նիւ-
մէրօ իլէ, մահքէմէնին միւհրիւ վաղ
ու թապ օլունատուգտան սօնրա, ճիլս-
լէթ տիրիլիպ, հըֆղ օլունուր. վէ պու-
նա զապթ ճէրիտէսի տէնիլիր :

8. Միւտտաի վէ միւտտաի ալէյհ
թարաֆընտան մահքէմէնէ թէսլիմ օ-
լունան էվրագ վէ սէնէտաթ տէրհալ,
ալթընճը մատտէտէ մէսթուր տէֆ-
թէրի մախսուսունա գայտ օլունտուգ-
տան սօնրա, նէվ, վէ աաէտի, վէ
թարիլիլէրինի միւպէյնին, աահապը-
նա, մահքէմէնին պաշ քեաթիպի թա-
րաֆընտան, մագպուզ իլմ ու խապէ-
րի վիրիլիր :

9. Մահքէմէնէ թէսլիմ օլունան էվ-
րագ վէ սէնէտաթ սահիպլէրի, վէ եա-
լսօս վէքիլլէրի թարաֆընտան, թահ-
րիքն իսթիտա օլունուպ տա, բէյիսի
մահքէմէ թարաֆընտան «Էնէն» տէ-
յի պույրուլմատըգճա, մահքէմէ քէ-
թէպէսինին, օ մագուլէ էվրագ վէ
սէնէտաթըն ապընը վէ եախօս սու-
րէթլէրինի, հիշ պիր քիմնէնէ վիրմէ-
կէ, վէ մաէլլէրինի պիլտիրմէկէ, մէէ-
ղունիյեթի եօգ տուր. պունուն խի-
լաֆընտա հարէքէթ իտէն մէէմուր-
լար, սէնէտաթ սահիպլինէ թէրէթ-
թիւպ իտէճէք զարար ու զիեանըն
թագվինինտէն պաշգա, իճապը թագ-
տիրինտէ, մէէմուրլիյեթլէրինտէն սա-
խի չըգարըլըր :

10. Մահքէմէտէն, էվրագ ու սէ-
նէտաթը մահֆուլէնին, վէ եախօս
սիճիլտէ մուգայեէա իլամաթըն սու-
րէթլէրի վիրիլմէք լաղըմ կէլտիկի
թագտիրտէ, ամէլ ու իթիպարտ շա-

եան օլմագ իւզրէ, սուրէթլէրի ասըլ-
լարընա մութապըգ օլտուղու, դէյ-
լինէ իշարէթ օլունարագ, մահքէ-
մէնին միւհրիլիւ, վէ պաշ քեաթիպին
իմզասըլլա թաստիգ ու իթա օլու-
նուր, վէ վիրիլէճէք սուրէթլէրին մաալ
վէ իպարաթը, ասըլլարընա մուխալիֆ
օլարագ, թէպտիլ ու թապէր օլու-
նաճագ օլուր իտէ, պունտան տօլանը,
թարաֆէյնտէն պիրինէ թէրէթթիւպ
իտէճէք զարար ու զիեանտան, պաշ
քեաթիպ մէսուլ թութուլըր :

11. Պիր տալմանըն բույեթթ ու միւ-
զաքէրէսիլլէ իքմալինէ գատար օլան
միւտտէթ զարֆընտա, մահքէմէ քէ-
թէպէսի, օլ տալանա միւթէալլիգ
էվրագ ու սէնէտաթը, մահքէմէ բէ-
յիսինին, թահրիլէն էմրի օլմատըգ-
ճա, ախէր պիր քիմնէնէ վիրմէղ. վէ
բէյիսին էմրի իլէ, լաղըմ կէլէնլէրէ
իթա իտէճէկի վագըթ, էվվէլ էմիր-
տէ վիրէճէկի վարագա վէ սէնէտին
այնիլլէ պիր սուրէթլինի չըգարըպ, ա-
լընա մութապըգ օլտուղու, մահքէմէ
պաշ քեաթիպլինէ իմզա, վէ բէյիսի
մահքէմէնէ թաստիգ իթտիրտիրտէն
սօնրա, իշպու սուրէթի մուսատտա-
գա, ապընըն իտաէսինէ գատար, ա-
սըլ հիւքմիւնտէ հըֆղ ու իսթիմալ
օլունուր :

12. Մահքէմէնէ թէսլիմ վէ եա է-
մանէթէն թէվտի օլունան ագճէլէր,
եալընըր ըագգամ իլէ օլմանարագ,
թէքմիլ հուրուֆ իլէ, տէֆթէրի մախ-
սուսունա գայտ օլունտուգտան սօնրա,
մահքէմէ սանտըղընա վիրիլիր. վէ պու-
սանտըղըն մէէմուրու տախի, սահի-
պինին իամի, վէ ագճէնին մըգտա-
լընը, գօչանըլ պիր տէֆթէրէ գայտ
իլէ, ուսուլի իւզրէ, պիր բարչասընը
քէսիպ, պտաէլ թէմհիր, մագպուզ
իլմ ու խապէրի օլագ իւզրէ, սահիպի-
նէ վիրիլիր :

13. Զապթ քեաթիպլէրի, վագայի-

(1) Մաթպու, պասա օլարագ :

(2) Թէպէրի, թէմիզէ չէքմէր :

Ֆի մէկմուրէլերինտէ թէքրասիւլ (1) էլլէտիւրէրի հալտէ, բէյիս թարաֆընտան թէքրտիր, վէ լէտէլ իգթիզա (2) ալլվէ եա թէպտիլլէրի լաղըմ կէլէն մաղամն իխթար օլունուր:

14. Կէրէք սահապը տաալի թարաֆընտան, մահքէմէեէ թէսլիմ գըլընան սէնէտաթ, վէ էվրագ, վէ նուգուտ, վէ էշեանըն, վէ կէրէք մահքէմէ տէֆթէրլէրինին հիւմնի մուհաֆաղասընտան, մահքէմէ բէյիսի տախի մէսուլ օլուր:

ՊԱՊԸ ՍԱԼԻՍ

ՄԵՊԱՏԻԻ ՏԱՎՍ. ՀԱԳԳԸՆՏԱ ՏԸՐ

ՖԱՍԼԸ ԷՎՎԷԼ

Ինքեարաբ ասյեր րիբ.

15. Հէր պիր տալա, արղուհալ իլէ պէեան օլունմագ լաղըմ տըր:

16. Արղուհալտա, եաղըլտըղը կիւն վէ այ, վէ սէնէ թարիլլէրի, վէ միւտտաի իլէ միւտտայի ալէյհին իսմ ու շէօհէթ, վէ սանաթ, վէ մահէլլի իգամէթի, վէ թարաֆէ յտէն պիրի, թէպաայի Տէվլէթի Աալլիեէտէն օլմատըղը թագտիրտէ, գանդի տէվլէթ թէպաասընտան պուլունտուղու, վէ տալանըն իսլաասաը թահրիր օլունմագ, վէ արղուհալըն զէրի, սահիպ իսթիտա թարաֆընտան իմզա վէ եա թէմհիր գըլընմագ, վէ արղուհալ վարագայի սահիհէ իզէրինէ եաղըլմը պուլունմագ, լաղըմ կէլիր:

Վէքիլ իմզասըլլա տախի արղուհալ թագտիրմ օլունմագ ճայիզ օլուպ, ֆագաթ, վէքեպլէթ սէնէտինի համիլ (3) օլմասը, վէ պա սէնէտի մուսատտագ

վէքիլ օլտուղունու, իմզասընտա թահրիր իթմէսի լաղըմ կէլիր:

17. Արղուհալ սօղրուտան սօղրուեա մահքէմէեէ վիրլիր:

18. Տալանըն, գանդի մահքէմէտէրույեթ օլունմասը լաղըմ կէլէճէկի, պէր վէճհի աթի թայեին ու պէեան օլունուր:

Էվվէլա, հէր տավա, միւտտայի ալէյհին իգամէթկեահը մահքէմէսինտէրույեթ օլունուր, ֆագաթ, միւտտաի, տավասըն, միւտտաի ալէյհին իգամէթկեահը օլմատըղը հալտէ, մուվագգաթէն պուլունտուղու պէլտէնին մահքէմէսինտէ, վէ եախօս մէնշաի (4) իտտաա օլան էշեանըն թէահիւտ ու թէսլիմ օլունտուղու, վէ եա աղճէնին թէէտիյեէ օլունաճաղը մահէլլէրին մահքէմէլէրինտէն հէր գանդիսինտէ միւրատ իտէր իսէ, ֆասլ ու բույեթ իթտիրմէկէ միւգթտիր օլուր:

Սանիեա, պիր տալանըն բույեթի էննասընտա օլ տավաեա միւթէալիգ օլարագ թէահիւտ վէ քէֆալէթ մատտէլէրինտէն տօլաեը տիկէր պիր տավա հուտուս (5) իսէր իսէ, տավայի հատիսէ (6), տավայի ալլիյեէնին բույեթ օլունտուղու մահքէմէեէ հալալէ օլունուր. ֆագաթ, տավայի ալլիյեէնին, միւճէրրէտ տավայի հատիսէտէ, միւտտայի ալէյհ օլան քիմսէեի քէնտի մահէլլի մահքէմէսինտէն պաշգա պիր մահքէմէեէ իհզար միւրագա պիր մահքէմէեէ օլունմուշ օլտուղու տըլլա թամնի (7) օլունմուշ օլտուղու գարինէյի հալլիեէ (8), վէ եա պաղը էվրագ վէ սէնէտաթ տէլալէթի (8) իլէ սապլիթ օլուր իսէ, օ հալտէ թէահիւտ վէ քէֆալէթ տավասընտա, միւտտայի ալէյհ պուլունան շախսըն իհզար օլունտուղու մահքէմէտէն, նագ

(1) Թէտասիւլ, թէնպէլլիք:
(2) Լէրէլ էֆէլլա, իգթիզա իթտիրտէ:
(3) Հուլ օլմագ, եէտինտէ պուլունմագ:
(4) Սէշա, պիր էշին պայտաըղը, հասըլ օլտուղու մահէլլ:

(5) Հուտուս, զուհուրա կէլիր:
(6) Թամնի, ութալըգ, հիլլէ գուլանմագ:
(7) Գարինէյի հալլիյեէ, մէվճուտ օլան տէլլի իսպաթ:
(8) Տէլալէթ, տէլլ օլմագլը:

լի տավանա , հազդ ու սելահայեթի վար տըր :

19. Հէր պիր արզուհայըն , մահքեմէնէ իթա օլունտուղու աղըպլինտէ , սէքրիլինճի մատատէ պէեան օլունտուղու վէճհլէ , տէֆթէրի մախտուսունա գայտ , վէ զահրընա⁽¹⁾ գայտ թարիսի , վէ տէֆթէր նիւմէրօսու վազ ու թահրիր օլունարազ , ըէ յիսի մահքեմէնէ վիրիլըր . ըէ յիս տախի տաւանըն միւպաչըրընը վէ զապթ քեաթիպլինի պիթթայեխն , արզուհայա իշարէթ իյլէտիքտէն սօնրա , իշպու իշարէթ տախի , տէֆթէրէ նազլու իմլա , վէ միւպաչըրըն ետիինէ , մէեմուրիյեթիինի միւպէյեխն պիր բուսուլա իթա օլունուր :

20. Թարաֆէյն , սուրէթի իտտաա վէ միւտաֆալարընը , վէ տէլայիլինի մահքեմէնէ թահրիրէն պէեան իտէպիլիլէր , պու սուրէթտէ , միւտտաի օլան քիմսէ , արզուհայը մահքեմէնէ հավալէ օլունտուգտան սօնրա , սուրէթի իտտաասընը վէ տէլայիլինի միւպէյեխն պիր լայիհա թանդիմ վէ իսթինաս⁽²⁾ իյլէտիկի սէնէտաթ ու էվրազըն սուրէթլէրինի բապթ իլէ , իքիչէր նիւսիսէ օլարազ , մահքեմէնէ իթա ու թաղտիմ իթմէսի լազըմ կէլըր :

21. Միւտտաինին թաղտիմ իտէճէկի լայիհա վէ էվրազ սուրէթլէրինին պիրէր նիւսիսէսի , մահքեմէտէ պիթթէվզըթ⁽³⁾ , աիկէր նիւսիսէլէրի , պիր հաֆթա զարֆընտա , ելինէ թահրիրէն ճէվապ վիրմէք իւզրէ , միւտտայի ալէյհէ իրսալ ու թէպլիլ⁽⁴⁾ օլունուր , վէ անտէն սօնրա , թարաֆէյնին մուհարէմէսիլլէ տավանըն ֆասըր իչին , պիր կիւն թայեխն գըլընըր . շու գասար քի , միւտտայի ալէյհին , վարազայի ճէվապիյեթսի , պիր հաֆթա

զարֆընտա , մահքեմէնէ վիրուա իթմէտիկի հալաէ , իշպու գուսուրու , միւտտաինին իֆատաթ վէ միւսթէտիյեթընըն⁽⁵⁾ գապուլինի միւսթէլըլիմ⁽⁶⁾ օլմանրպ , միւտաֆաայի շիֆահայեթսի⁽⁷⁾ իւզլէրինէ , բույեթի տավա օլունուր :

22. Միւտտաինին , լայիհա վէ էվրազ սուրէթլէրի , միւտտայի ալէյհէ կէօնտէրիլէճէք տավէթիյեթ բուսուլարըն պէրապէր իրսալ օլունմապ ճայիլ օլուպ , ֆաղաթ , օլ հալաէ , տավէթիյեթ բուսուլարընտա կէօսթէրիլէճէք մէհլ⁽⁸⁾ իքի հաֆթատան ագալ օլամազ :

ՖԱՍԼԸ ՍԱՆԻ

Թարաֆէյնի սուրէթի ճէլա վէ էնարը պէեանընդը

23. Թարաֆէյնին մահքեմէնէ ճէլա վէ իհզարլարը , արզուհայլարըն տէֆթէրէ գայտլարը սրբասընճա , մուհարէմէ օլունաճազլարը կիւն պիթթայեխն , տավէթիյեթ , եանի , իհզար բուսուլարընըն քէնտիլէրինէ իրսալ վէ թէպլիլիլէ իճրա օլունուր :

24. Տավէթիյեթ վարազալարը , իքիչէր նիւսիսէ օլարազ թահրիր , վէ մահքեմէ միւհրիլլէ թէմհիր օլունուր : վարազայի տավէթիյեթին քեաֆֆէսինտէ , կիւն վէ այ , վէ սէնէ թարիլիլէրի , վէ թարաֆէյնին իսմու շէօհրէթ վէ մահէլլի իգամէթլէրի , վէ էճնէպի օլանլարըն թապիլիյեթլէրի , վէ միւպաչըրըն իսմի , վէ թարաֆէյնին մահքեմէտէ հազըր պուլունաճազ կիւնլէրի , թահրիր օլունուր :

25. Տավէթիյեթ բուսուլարը մահքեմէնէ ճէլա օլունաճազ քիմէսիլէ

(1) Ձահրընա , քեաղըրըն արդա թարաֆընա :
(2) Իսթինաս , կիւզլնմէք , տանանմազ ,
(3) Պէթթէվզըթ , ալը գօնարազ :
(4) Թէպլիլ , կէօնտէրմէք :

(5) Միւտտաինին , իսթիտալար :
(6) Միւսթէլըլիմ , սէպէպ օլունու օլան :
(7) Շիֆահայեթսի , աղըգտան սէօլլէէրէք :
(8) Մէհլ , միւհրիլլէթ :

